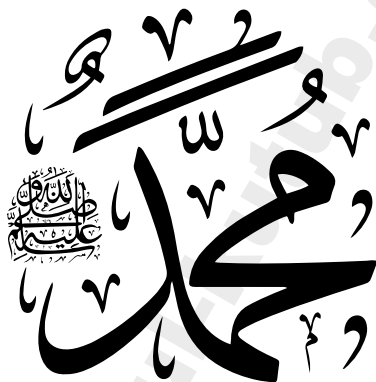

Ризаэддин Фәхреддин

Мөхәммәд

салләллаһу галәйһи вә сәлләм

Мухаммад

да благословит его Аллах
и да приветствует

УДК 28
ББК 86.38
Ф 97

Духовное управление мусульман Республики Татарстан

Институт истории им. Ш. Марджани АН РТ

Перевод на русский и татарский:
А.А. Карибуллин

Научный редактор: Д.А. Шагавиев
Фәнни мөхәррире: Д.А. Шаһабиев

Ф 97 Фахреддин Р.

Мухаммад (да благословит его Аллах и да приветствует) / пер. со старотат.
А.А. Карибуллина. — Казань: Хузур-Спокойствие, 2015 — 132 с.

Настоящая книга татарского религиозного деятеля Ризаэддина Фахреддина (1859-1936) посвящена Пророку Мухаммаду. Автор книги в краткой форме сообщает о самых важных событиях из жизни Посланника Аллаха и дает информацию о его женах и детях. Издание содержит факсимиле оригинала книги, выпущенной в 1909 году в типографии газеты «Вақыт». Книга адресована широкому кругу читателей, интересующихся исламом и наследием татарских религиозных просветителей.

Ф 97 Фәхреддин Р.

Мөхәммәд (сәлләллаһу гәләйһи вә сәлләм) / иске татар теленнән
А.А. Карибуллин күчәрмәсе. — Казан: Хузур-Спокойствие, 2015 — 132 б.

Бу китап бөек татар галиме, мәшһүр дин әһеле Ризаэддин бине Фәхреддиннең (1859-1936) Сөекле Пәйгамбәребез Мөхәммәд (с.г.в)гә багышланган әсәре. Китапның авторы кыскача рәвештә Пәйгамбәребез (с.г.в)нең тормыш юлын юлын күрсәтә һәм аның гаиләсе, балалары турында мәгълүмат бирә. Әлеге китап, киң катламлы укучыларга, ислам дине һәм татар халкының дини мәгърифәтчеләре ижаты белән кызыксынучаларга юнәлтелгән.

Одобрено к печати решением № 14-36
экспертного совета ЦРО-ДУМ РТ

СОДЕРЖАНИЕ

Предисловие переводчика	4
ТАТАРСКИЙ ПЕРЕВОД	6 — 36
Кереш сүз	7
«Мөхәммәд» (Салләллаһу галәйһи вәссәллам)	8
2 Пәйгамбәрәбезнең тууы	8
3 Пәйгамбәрәбезнең яшүсмерлек вакыты	10
4 Мөхәммәд галәйһиссәламгә пәйгамбәрлек индерелгән вакыт	12
5 Нижрәт чоры	16
6 Мәдинә һәм мәшһүр хәдисәләр	19
7 Пәйгамбәрәбезнең вафаты	24
8 Әхлагы һәм тормыш юлы	24
9 Пәйгамбәрәбезнең балалары	26
10 Пәйгамбәрәбезнең оныклары	27
11 Пәйгамбәрәбезнең чиста хатыннары	28
12 Пәйгамбәрәбезнең әтисе ягыннан туганнары	30
13 Пәйгамбәрәбезнең әтисе ягыннан бертуган апалары	34
14 Хәлифәләр	35
РУССКИЙ ПЕРЕВОД	38 — 70
Введение	39
«Мухаммад» (Салләллаһу ‘алаяйһи ва салләм)	40
2 Рождение	40
3 Молодые годы Пророка	42
4 Время ниспослания пророчества Мухаммаду (салләллаһу ‘алаяйһи ва салләм)	44
5 Период хиджры	49
6 Медина и важные события	51
7 Смерть Пророка	57
8 Нравственные качества и жизненный путь	58
9 Дети Пророка	59
10 Внуки Пророка	60
11 Пречистые жены Пророка	62
12 Родные братья отца Пророка	64
13 Родные сестры отца Пророка	68
14 Халифы	69
ОРИГИНАЛ	72-132

Предисловие переводчика

Ризаэддин бин Фахреддин родился 4 (17) января 1859 года в деревне Кичучатово Бугульминского уезда бывшей Самарской губернии (ныне Альметьевский район Республики Татарстан), в семье сельского муллы и мударриса. Он является одним из выдающихся ученых-богословов, труды которого являются достоянием национальной истории, духовной культуры народов Поволжья и Приуралья. Р. Фахреддин известен как историк, журналист, педагог-просветитель, мыслитель, крупнейший религиозный деятель (богослов) конца XIX начала XX веков. Ему принадлежит большое количество произведений. Его творчество многогранно и широко. Даже учитывая проблематику его трудов можно сделать вывод, что автор выдвигал в них самые острые и актуальные проблемы того периода в татарском обществе. Учитывая тот факт, что ученый не выезжал на обучение в зарубежные образовательные учреждения, можно сказать, что его религиозное мировоззрение сложилось в семье и в кадимитском медресе, где он провел более 20 лет. Однако, стоит учесть то, что в дальнейшем на формирование и эволюцию его мировоззрения влияли такие личности как Ш. Марджани, И. Гаспринский и в особенности реформаторы Дж. аль-Афгани и М. Абдо. Эти личности внесли существенный вклад в формирование его просветительских и религиозных взглядов.

Представленная читателю книга «Мухаммад» была издана в Оренбурге в 1909 году. Автор предложил данный трактат в качестве подарка издательству «Вақыт», принадлежащей Мухаммаду Шакиру и Мухаммаду Закиру Рамиевым, в честь ее открытия в Оренбурге в 1908 году. Стоит отметить, что данная книга была напечатана в 1909 году в качестве первой книги типографии «Вақыт». Эта книга написана Р. Фахреддином как начальное пособие, для широкого круга читателей, чтобы познакомить их с нашим достопочтеннейшим Пророком Мухаммадом. В своем предисловии он пишет, что данный труд является кратким историческим очерком для использования в повседневной жизни, так как каждый правоверный мусульманин должен быть осведомлен о биографии и учении Пророка Мухаммада.

В оригинале книга состоит из 14 глав на 64 страницах. Она представляет собой краткое жизнеописание пророка Мухаммеда начиная с рождения и до самой его кончины. Также в труде говорится о нравственности и жизненном пути пророка Мухаммеда, о его детях, внуках, женах, родственниках по отцовской и материнской линиям. Завершается труд кратким обзором о праведных халифах, которые были после смерти Пророка Мухаммада. В конце книги дан указатель имен использованных в произведении.

Карибуллин А.А.

*«(Ий Мөхәммәд) Без сине тик рәхмәт билгесе
итеп галәмдәге халыклыктарга күндөрдөк»*

Ризәәддин бине Фәхрәддин

МӨХӘММӘД

(салләллаһу галәйһи вәссәллам)

*«Галәмнең горурлыгы» Әфәндебез Рәсүл Әкрам салләллаһу
галәйһи вәссәллам хәзрәтләренең мөбарәк шәжәрәсе һәм нәсел-
нәсәбләре вә кайбер әхвәле турында язылган бер рисәләдәр*

«Вақыт» басмасы ачылышына багышлап басылган беренче эсәр
1909 нчы ел, гыйнвар

Мөхтәрәм Мөхәммәд Шакир
һәм Мөхәммәд Закир әфәнделәр!

Бүгөнгә көндә «Вақыт» газетасында һәм «Шура» журналында махсус бер нәшрият оештырып жиһәрдегез. Нәшрияттыгыз ватаныбызда, милләт балалары арасында фән һәм мәгариф таралуга хезмәт итүен, озын-дөвамлы булуына Жәнабе Хактан дога сорармын. Язган бу әсәрәмне дә көнкүрештә бер истәлек буларак, нәшрияттыгызга тәкъдим итәм.

Ризәәддин бине Фәхрәддин
1326 ел, 25 зөлкагдә
1908 ел, 4 декабрь
«Оренбург»

«Мөхәммәд»
(Салләллаһу галәйһи вәссәллам)
Бисмилләһир-рахманир-рахим
«Әлһәмдү лилләһи вә сәләмү галә гыйбәдидһил ләзинә-стафә»

Кереш сүз

Динәбез жәһәтенчә без әһеле Ислам өчен иң бөөк һәм иң мөхтәрәм зат пәйгамбәрәбез *«Галәмнәрнең горурылыгы»*¹ хәзрәтләре, азгынлык дулкынлары арасында батып-калкып йөргән вақытта кулларыбыздан тотып сәламәтлек тарафына чыгаручыдыр. Дөнъя һәм ахирәт сәгәдәтебезгә сәбәп булачак тугры юлны безгә һәммә ошбу мөхтәрәм зат күрсәттедер.

Ошбу жәһәттән бу нигъмәт иясе Әфәндебез хәзрәтләренең кем икәннән белергә, тәржемәи хәлендә аз булса да хәбәрле булу һәм нисаб шәрифә белән беркадәр таныш булу һәрбер мөселман өчен тиешле булыр. Тиешенчә Әфәндебез хәзрәтләренең тәржемәи хәлләре һәм нисаб шәрифләре хакында жыентык рәвешендә бу китапны яздык. Үз вақыты житкәч, иншә Аллах, озыннары да язылыр.

1 Пәйгамбәрәбезгә карата мактаулы сыйфат (асыл нөсхәдә «Фәхр кәинәт» дип килә). — *Тәрҗемәченең аңлатмасы.*

«Мөхөммэд» (Саллаллаһу галәйһи вәссәллам)

Пәйгамбәр Әфәндебез хәзрәтләренең исем шәрифләре «Мөхөммэд» булып, атасы да Габдулла Габдел-Мутталиб бин һәшим бин Габделмәнәф бин Кусай бин Киләб бин Мурра бин Кәгъб бин Лүэй бин Галиб бин Фиһр бин Мәлик бин Нәдир бин Кинәнә бин Хүзәймә бин Мүдрикә бин Ильяс бин Мүдәр бин Низар бин Мәгәдд бин Гәднәндер.

Гәднәнән югары булган бабаларының тәртипләре һәм исемләре ап-ачык мәгълүм булмаса да, Ибраһим пәйгамбәрнең Исмагыйль (галәйһиссәлам) исемле улына тоташканлыгында галимнәр арасында аерылышу юктыр.

Әфәндебез «Галәмнәрнең горурлығы» хәзрәтләренең әнисе Бану Зөһра кабиләсенен олуғларыннан Вахб бин Габделманаф бин Зөһра бин Киләб бин Мурра кызы Әминә иде. Ата белән ана тарафында булган бабалары Киләб бин Мурра да кушылып.

Фиһр бин Мәлик «Корайш» дигән мәшһүр² булуына Әфәндебез хәзрәтләре гарәп кавеме арасында асыл нисаб булуы белән билгеле булган Корайш кабиләсенән һәм һәшим ыругыннан буладыр. Һәрбер баба һәм әбиләре мөселманнар булып³ көндәлек заманарының хөкемнәренә күрә шәргый никахлар белән берләшкән, әдәпсезлек һәм оятсызлык кебек бозыклыклардан саф һәм арынган булдылар.

2

Пәйгамбәребезнең тууы

Пәйгамбәрләренең солтаны булган Әфәндебезнең мөхтәрәм атасы Габдулла хәзрәтләре 18 яшендә һәм анасы Әминә жәнәпләре дә 14 яшендә булган вакытта, араларында никахлашу булды. Габдулла хәзрәтләре сәфәрдә булган хәлендә авырып Мәдинә шәһәрәндә вафат булды. Ул 25 яшендә иде. Кабер шәрифләре Мәдинәдә урнашкан. Әфәндебез хәзрәтләре бу вакыт ике яки сигез айлык хәлендә калды.

2 Кайберләре «Корайш» дип билгеле булган зат Назыйр бин Кинәнә иде, диярләр.

3 «Дәләил ән-Нөбүвәт» Нәгыйм әл-Әсбаһани. 1 жөз, 11 саф.

Жэнаб Рэсүл Әфәндебез хэзрәтләрә гарәпләр арасында «**Гам фил**» (Фил елы)⁴ дигән мәшһүр булган елда рабиг әл-әүвәл аеның 9 нчы дүшәмбе көнне таң вакытында Мәккә шәһәрәндә дөньяга килеп «Мөхәммәд» дип исем кушылды (Милади белән 571 нче ел, Европа хисабы белән 20 нче апрель һәм Руми — Руси хисабы белән 17 нче апрельдә буладыр). Бәдәви гарәпләрдән Бану Сәгд кабиләсенә Харис бин Габделгүзза хатыны Хәлимә⁵ бинт Зөәйб сөтен имезеп һәм тәрбия итүе сәбәпле, ошбу бәдәви гарәпләрдә 2 яше тәмам булганына кадәр торды һәм соңыннан анасы Әминә жәнабләрәнә тапшырылды. Хәлимәдән алданрак Әбү Ләһәб жәриясе булган Сөвәйбә бер кадәр вакыт үз сөтен имезеп торды. Атасы вафат булуы сәбәпле, бабасы Габдел-Мотталиб тарафыннан тәрбияләнде.

Габдел-Мотталиб, гарәп кавеме арасында бик күренекле һәм хөрмәтле зат булганга, Кәгъбә шәриф янында утырган вакытта, гарәп уллары моның хозурында әдәллә утырыр, үзенә уллары да хөрмәт йөзәннән аякларына басып кул кушырып торыр иде. Фәкәт бер ялгыз, сабий булган Әфәндебез хэзрәтләрә барып утырыр, Габдел-Мотталиб та аны белеп⁶ кулы белән аркасыннан сыйпап сөяр: «*Бу улым бөек бер адам булса кирәк!*» — дип сөйләр иде.

Әминә жәнабләрә, Өмм Әйман белән бергә Әфәндебез хэзрәтләрән берлектә алып Мәдинә шәһәрәнә карендәшләрән һәм хэзрәт Габдулла каберен зиярәт итү нияте белән сәфәр кылды. Хэзрәти Әминә һәр ел, бер мәртәбә барып мөхтәрәм ирен зиярат итеп килә иде. Ошбу сәфәрләрәннән кайтып барганда Мәдинә шәһәрәннән ерак түгел «Әбвә» исемле авылга житкәндә Әминә жәнабләрә хасталанып вафат булды һәм шушы жирдә жирләнде. Әфәндебез хэзрәтләрә ошбу көннән игътибары ата белән ананан ятим буларак калды, яше 6-7 дә иде. Мәккәгә исә Өмм Әйман кочагында кайтты.

Хэзрәт Габдулла, Әминәдән башка хатын алмады һәм Әминә дә икенче бер иргә кияүгә бармады, Әфәндебез хэзрәтләрәннән башка балалары да булмады.

4 «Европа көнчыгышында Ислам» энциклопедик сүзлеге буенча Мөхәммәд 570 нче елда туды. — *Фәнни мөхәррир искәрмәсе.*

5 Ошбу хатын соңыннан Ислам динен кабул итте.

6 Габдел-Мотталиб бу вакытта сукурайган иде.

Галәмнең горурлыгы Әфәндебез хәзрәтләре 8 яшь вакытында Габдел-Мотталиб вафат булгач сөекле бабасыннан мәрхүм калганын белеп гәүдәсе янында елап торганы риваять ителә. Моннан соң әтисенә атасы һәм анасы ягыннан туган булган Әбү Талиб тәрбиясенә күчеп, аның йортында яшәде. Әбү Талиб пакь мәрхәмәтле һәм шәфкатьле бер зат булды, Әфәндебез хәзрәтләрен бик сөеп һәм балаларыннан артык рәвештә кайгыртып тәрбия итә торган иде.

3

Пәйгамбәребезнең яшүсмерлек вакыты

Рәсүл Әкрам хәзрәтләре 9 белән 12 яшьләре арасында булган вакытта Мәккә халкының сәүдә кәрваннары Шам сәфәрәнә чыгарга хәзерләнә иде. Әбү Талиб ошбу кәрван белән берлектә сәфәр кирәк-яракларын күрдә. Фәкать тәрбиясендә булган пәйгамбәребезне кызгану сәбәпле үзе белән бергә алып Шам сәфәрәнә чыкты. Шам мәмләкәтенә кереп «Бусра» шәһәре янында ял иткән вакытта, ерак түгел жирдә бер гыйбадәтхәнәдә гыйбадәт итеп торучы Бахира⁷ дип билгеле булган руханий (монах) боларның яннарына килде һәм: «*Гарәп йортында бер пәйгамбәр чыгарга тиешле иде, бу турыда сездә хәбәр юкмы?*» — дип сорады. Кәрван халкы да бу турыда бер нәрсә белмәгәннәрән сөйләде һәм хәрәкәт итеп юлларын дәвам итте.

Якынча 20 яшьләрендә вакытта бер тарафта Корайш кабиләсе белән Кинәнә кабиләсе һәм икенче тарафта Кайс кабиләсе булган хәлдә бер сугыш булды. Үзенәң якыннары булган Зөбәйр, Әбү Талиб, Хәмзә, Гәббәс белән берлектә ошбу сугышта Әфәндебез хәзрәтләре дә булды, ошбу якыннарына ярдәм итеп, фәкать пәйгамбәрлек килгәннән соң бу турыда үкенеч белән сөйләгәнә билгеле. Гарәп халкы арасында «**Йәүмү фижар**»⁸ дигән мәшһүр булган вакыйга ошбудыр.

Шушы сугыштан соң бер-кадәр вакыт узгач гарәп уллары Габдулла бин Жүдган йортына жылылып, алдагы гасырда золым һәм

7 Бахира, «ба»ның фәтхәсе буладыр.

8 Жаһилият чорында гарәп кабиләләре арасында, төрле тыелган эшләренә бозган өчен булган сугыш. Мөхәммәд (с.г.в)гә пәйгамбәрлек килгәнчә катнашкан бердәнбер сугыш. — *Тәрҗемәченең аңлатмасы.*

хыянәткә каршы ясалган «Хилф эл-Фөзүл» исемле жәмгыятьне⁹ яңарттылар вә Мәккә шәһәрәндә золым һәм жәберлекне бетерү хакында бер берсенә сүз бирделәр. Әфәндебез хәзрәтләре, Габдел-Мотталиб уллары белән берлектә ошбу жәмгыятьтә була һәм моның хакында: *«Яшь вакытымда абыйларым белән бергә Габдулла бин Жүдгән йортында булган «Хилф эл-Фөзүл» жәмгыятендә булдым, шуннан гаять шат идем, әгәр дә шуның белән бер жәмгыять ясалса иде, бу көндә дә ул берлектә булып идем!»* — дип сөйләгән булган.

25 яшьләренә житкәндә гарәп сәүдәгәрләренән мәшһүрләреннән булган Хәдичә бинт Хүвәйлид малы белән сәүдә өчен Шам сәфәрәнә чыкты һәм бу сәфәрдә Хәдичәнән Мәйсара исемле колы¹⁰ белән һәм мә бергә бардылар. Сәфәрләре мөбарәк булып һәм өмет итүләреннән күбрәк файда күрәп кайттылар.

Ошбу сәфәрдән калып бер-ике ай үткәннән соң *«Аллаһ илчеләренең горурлыгы»* Әфәндебез хәзрәтләре, Хәдичә (Аллаһ аңардан разый булсын) белән никахлаштылар. Бу вакыт Рәсүл Әкрам 25 яшьтә хәзрәти Хәдичә 40 яшьтә булып иде.

Хәдичә кебек акыллы һәм игътибарлы бу хатын белән никахлашу сәбәпле Әфәндебез хәзрәтләре бөек бер дәүләткә лаеклы булды. Шуңа күрә һәрбер максаттан чара табу мөмкинлегә булып та, моннан файдаланмыйча һәм яше олылығы нисбәтеннән, фикер дингезендә тончыккан буларак йөрер һәм ялгызлыкны яратучы булып.

35 яшьләренә житкән вакытларында гарәп халыклары Кәгъбәнә яңартырга карар боерды. Бу вакыт Кәгъбә адәм биеклегендә булган дүрт дивардан гыйбарәт булып, өсте ачык һәм күп жирләре бозылган иде. Гарәпләр Кәгъбәнә нигезенә кадәр сүтте һәм яңадан диварларына биекләндереп өстенә уратты. Жиддә шәһәре янында ком өстендә утырып калган бер көймәнәң такталарын һәм башка агачларын

9 «Хилф эл-Фөзүл» жәмгыятьне иске заманда Фазыйл бин Харис, Фазыйл бин Видга, Мөфаззал бин Фаззал исемле затлар белән оештырылды. Ошбу жәһәттән оештыручылар исеме белән «Хилф эл-Фөзүл» дип билгеле буладыр. Фәкать, заманлар үтү һәм оештыручылары вафат булып бетү сәбәбеннән, жәмгыять хөкемсез һәм онытылып калган була. Шуңа күрә гарәп улларының ошбу омтылышы жәмгыятьне кабат киредән торгызып һәм яңартып жибәрде.

10 Моннан соң бу колның исеме чыкмас, шул жәһәттән Ислам дине иңгәнче вафат булганы билгеле булып.

ташып, кирәк жирләренә куйдылар. Фәкәть «**Хәжәр Әсвәдне**»¹¹ урынына куяр өчен һәр кабилә үзен хаклы күрдә, араларыннан берсе дөгъва белдерде. Мәчет ишегеннән иң элек керүче адәмне хаким итеп куеп, ошбу дөгъваларына бүләргә карар боердылар. Шул вакыт көтмәгәндә мәчет ишегеннән «*Галамнарнең горурлыгы*» Әфәндебез хәзрәтләре килеп кергәч, һәрбере «*Мөхәммәд әмин!*»¹² — дип шат булдылар һәм вакыйганы сөйләп бер тиешле чара булына өмет белдерделәр. Әфәндебез хәзрәтләре дә «**Хәжәр Әсвәдне**» бер киём өстенә куйдырды, кабилә улларыннан киёмнең кырыйларынан тотынып күтәртеп, урынына китерде. Биредә бөек бер фетнә ошбу рөвештә тәмамланган булды.

4

Мөхәммәд галәйһиссәламгә пәйгамбәрлек индерелгән вакыт

40 яшендә Әфәндебез хәзрәтләренә Жәбраил фәрештә аркылы вәхи килә башлады. Иң элек яшерен сүрәттә буларак халыкларны иманга чакыра торган булды.

Ислам динен кабул иткән бернче хатыннардан хәзрәти Хәдичә, ирләрдән Әбү Бәкер әс-Сиддыйк, яшь улларыннан хәзрәти Гали¹³, азат булган коллардан Зәйд бин Харис, азат булган жәрияләрдән Өмм Әйман¹⁴ булган.

Алардан соң ислам динен кабул итте: Госман бин Гаффән, Зөбәйр бин әл-Гәввам, Габдерахман бин Гауф, Сәгд бин Әбү Ваккас, Талхә бин Габдулла, Сөһәйб әр-Руми, Габдулла бин Мәсгүд, Әбү Зәрр әл-Гыйфәри һәм башкалар.

Пәйгамбәрлек килгәннән соң 4 нче елда ачык сүрәттә иманга чакыру башлану сәбәпле, мөшриклар, Әфәндебез хәзрәтләренә һәм аның сахабәләренә жәфа кылырга кереште, кимсетеп һәм мәсхәрәләп һәр затны күрсәттеләр.

11 Кәгъбәтулладагы кара таш. — *Тәрҗемәченең аңлатмасы.*

12 Дөрөс сүзле һәм сүзәндә тутгы булганга Әфәндебез хәзрәтләрен гарәпләр «*Мөхәммәд әмин*» дип йөртәләр иде.

13 Бу вакытта хәзрәт Гали Әфәндебез тәрбиясендә һәм аның гаиләсендә булган.

14 Бу хатын Габдулла бин Габдел-Мотталиб хәзрәтләреннән азат ителеп калган жәрия булып, Әфәндебез хәзрәтләренә тәрбия итеп үстерде.

Мәккә халкыннан гомуми рәвештә моның белән жәфа күргән-нәре артып киткәннән соң Әфәндебез хәзрәтләренә билге бирүе һәм яраклы күрүенә нигезләнеп сахабәләр Хәбәш йортына һижрә кылырга карар боерды¹⁵ һәм иң беренче булып берьюлы 12 ир вә 4 хатын гыйбарәт бер Таифә гизле сүрәттә күбесе дә жыен буларак Мәккәдән чыгып китте; Кызыл дингезне кичеп Хәбәш падишаһы Нәжәш хозурына барып сыгындылар. Хәзрәти Госман белән хатыны Рөкайя бинт Рәсүлүллаһ, Әбү Сәләмә белән хатыны Өмм Сәләмә, Габдулла бин Мәсгуд, Зөбәйр бин әл-Гаввәм, Габдерахман бин Гәүф шулар арасында булды. Алар якынча өч ай вакыт Хәбәш жирендә торганнан соң Корайш гарәпләре Рәсүлүллаһ һәм сахабәсенә зыян боерганны туктатты дип ялан бер хәбәр ишеткәч асыл ватаннары булган Мәккә шәһәренә Әфәндебез хозурына кабат кайттылар. Фәкәт мөшрикләргә ачулары, зыянлары алдагыдан күп мәртәбә артуын ачык рәвештә Мәккә янына житкәндә ишетеп бик өметсез булдылар.

Вакыйга Мәккә мөшрикләре Рәсүл Әкрам жәнәбләренә һәм мөхтәрәм сахабәләренә жәфаларын озайтудан түгел, бәлки көннән-көн арттырырлар, бер-береннән уздырырлар иде. Әфәндебез хәзрәтләренә шушы эштән катгый рәвештә туктамаган бөек бер кабахәт гамәл итеп бөтен Һәшим нәселенә кискен бойкот¹⁶ игълан иттеләр һәм һич аңлаешлы итеп алар белән мөнәсәбәт кормаячакларын бер хажәт-кагыйдә язып, Кәгъбә эченә эделәр. Әбү Ләһәб һәм гаиләсе мөшрикләр тарафында калып, аннан башка булган Бану Һәшим мөселман һәм қяферләр «**Шигъб Әбү Талиб**» исемле жирдә өч ел микъдар вакытта чолгап алынган килеш торды.

Шушы вакыт Мәккәдә көн күрү ихтималы калмаганны белеп Әс-хаби Кирам (пәйгамбәрәбезнең сахабәләре) икенче тапкыр Хәбәш йортына һижрә кылырга мәжбүр булды. Бу юлы һижрә кылдылар 83 ир һәм 18 хатын булып, Жәгъфәр бин Әбү Талиб белән хатыны Әсма бинт Гумәйс, Габидулла бин Жәхш белән хатыны Өмм Хәбибә бинт Әби Суфян алар белән бергә иде.

15 Хәбәшкә һижрә кылу сәбәбе белән аларга насрани (христиан) булганлыкка Мәккә мөшрикләре белән игътикадларында аермалар булу сәбәпле бер-берсе белән элемтәләре булмады.

16 Карендәшлектән киселер һәм моның белән берәбер зыян боерыр.

«Шигъб Әбү Талиб» жирлегендө Бану Һәшимнең күрөлгән мәшәкәтләрә, чыккан кыенлыклары аңлатырлык дәрәжәдән кичкән иде. Яннарына читтән кеше керү өчен дә чыгып йөрү һәм дуслык тоту тыелуы сәбәпле, гадәттә бер төрмәдәге кебек булдылар ки, табылган болын һәм агач яфракларын жәннәт нигъмәтләрә урынына күреп ашадылар.

Соңыннан кайбер гарәп уллары бу хәлгә риза булмаганның бәян иттеләр, фетнә чыгарулары сәбәпле, кискен рәвештә күтәрелде һәм «Шигъбтә» боларның бер өлеше ирекле булды.

Пәйгамбәрлек иңгәннән соң, 10 нчы елны һәм һижри белән 3 нче елда, Әбү Талиб вафат булды. Моннан 3 көн соңрак мөэминнәрнең анасы Хәдичә (Аллаһ аңардан разый булсын) хәзрәтләрә дә дөнъядан китте. Ошбу жәһәттән Әфәндебез хәзрәтләрә карарсыз кайгырды, ошбу ел да «Гам әл-Хөзән» (кайгы елы) дип аталган; үзенең ватанында һәм үзенең туганнары вә якын кешеләрә арасында булган хәлдә, аерылып читтә яшәүче буларак калды. Шунуң өчен Әбү Талиб югары дәрәжәдә шәфкәтьлә һәм мәрхәмәтлә булганга күрә, аннан килүенә кадәр Әфәндебезне яклар һәм аның өчен үз өстенә күп мәшәкәтләр йөкләр иде. Хәзрәти Хәдичә дә, бөтен халык ялган дип әйткәндә, беркайчан да Әфәндебез хәзрәтләрәнә шик белдермәдә һәм бөтен халык мыскыллаган һәм хәрәкәт иткән вакытта да, даими юатты һәм бу гамәлне яратмыйча торды. Шул сәбәпле, аларның вафаты белән Әфәндебез хәзрәтләрә иң якын яклаучыларны, ачык һәм ярдәм итүчеләрне югалтты. Алар вафат булгач, мөшрикләр тагын да олы бер форсат табып Әфәндебезгә алдагыдан күбрәк жәфа китерде һәм кимсетте, сихерче һәм каһин диделәр, мәжнүн һәм шагыйрь дип сөйләделәр. Юлларда каравыл торып һәм әйтәләр үткән барлык жәмгыятьләрдә йөрәп халыкларны, ерак жирләрдән килгән мөсафирларны нәфрәт тудырыр өчен һәр төрлө ялганнар уйлап чыгарып сөйләп йөрделәр. Хосусый үзенең күршеләрә һәм якын карендәшләрә булган Әбү Ләһәб белән хагыны Өмм Жәмилә бинт Хәрб һәм Гөкбә бин Әбү Мөгайт һич рәхәтлек күрсәтмәдә; намаз укырга керешкән булса, өстенә нәжесләр күтәрәп салды, аш-суына пычрак нәрсәләр ташлады, юл өстенә тигәнәкләр һәм чәнечкелә чыбыклар салып куя иделәр. Өч айга кадәр бу хәлне сабыр итеп торды да, соңыннан аптырап һижрә кылу нияте белән Таифә шәһәрәнә китте, фәкәт өметен баглап файда монда һич булмады: Таифә халкында хәер күрмәдә.

Таифә халыклары Әфәндебезнең сүзенә колак салмады, улларының котыртуларына күрә коллары һәм балалары ташлар белән атты, мөбарәк баш һәм аякларын канантты. Ошбу вакытта янында булган Зәйд бин Харис Әфәндебезне сакларга тырышлык күрсәтте һәм үз гәүдәсе белән калкан булып иде. *«Ахыргы әмер»* (ахыргы пәйгамбәр) Әфәндебез хәзрәтләре кабат Мәккәгә кайтырга мәжбүр булды һәм кайткан вакытында юлда: *«Әй минем Раббым! Мин зәгыйфь, монда халык арасында хөрмәтем калмады! Әй зәгыйфләргә ярдәм һәм юраучы Аллах! Ачуыңа очраудан мине саклар булсаң, дөньяның һәрбер кыенлыгына түзәргә бурычымдыр!»* — дип мөнәжәт итте һәм Мәккәгә килгәндә Мутгәм бин Гади сак астында буларак шәһәргә керде.

Бөтен гарәп халкы ярдәме белән каршы торганнары һәм көн-көн усаллыкларын һәм каршылыкларын арыттырып һәртөрле кыенлыклар һәм жәфалар күргән Әфәндебез хәзрәтләре боларның иманга килүләренә өметен өзеп һәм ошбу сәбәптән, башка гарәп кабиләләренә дөгъвәт итәргә кереште. Гарәпләргә билгеле һәм мәшһүр изге жирләрендә йөрөп үзенә максат итте, ерак жирләрдән Мәккәгә хаж кылып өчен килгән адәмнәргә Ислам динен бәян итеп дөгъвәтләп иде.

Пәйгамбәрлекнең 12 нче елында Мәдинә шәһәрәннән хаж кылып килгән гарәпләргә Ислам динен аңлаткан вакытта бер төркем гарәпләр Мәккәдә «Гакәбә»¹⁷ исемле урында Әфәндебез хәзрәтләрен кабул итте һәм икенче ел тагын да күбрәк килеп Рәсүлүллаһ каршында бәйгәт биреп Ислам динен кабул итеп кайтып киттеләр.

Шул исәптән Мәдинә шәһәрәндә Ислам дине тамыр жәя башлаганны күргәннән соң төрле зәхмәтләр чыгып тора торган булган сахабәләр берәр-берәр Мәккә шәһәрәннән Мәдинәгә күчә башлады; диннәрен саклар өчен һәм рәхәтлек каршында гыйбадәтләренә зыян китермәү өмете белән карендәш кабиләләренә, ватан асылларын ташлап аерылып китеп мәшәкәтләренә йөклә булдылар. Хәтта бер вакыт Мәккәдә Әфәндебез хәзрәтләре белән Әбү Бәкер әс-Сиддыйк, Гали әл-Мөртәда һәм Сөһәйб, Зәйд бин Харисә һәммә дә кайбер зәгыйфь хәлсез мескеннәр генә калды.

17 Хәзерге вакытта хаж вакытында таш ата торган урын. — *Тәржәмәченең аңлатмасы.*

Өфөндебез хэзрэтлөре янына барып Өбү Бәкер эс-Сиддыйк хэзрэтлөре Мәдинәгә һижрә кылу хакында рөхсәт сорады. Рәсүл Әкрам: *«Сабыр ит! Һижрә хакында жәфа булачакны мин һәм-мә өмет итмим, әгәр дә жәфа булса берлектә сәфәр итәрбез»*, — диде. Моңа кушылып Өбү Бәкер эс-Сиддыйк хэзрэтлөре, Өфөндебез белән берлектә сәфәр итәчәк сүрәттә сәфәр яракларын күрә башлады.

Мәдинә халкы бәйгәт биреп киткәннәрен ишеткәч, мөшрикләр өсләренә күк йомрылып төшкән рәвештә кайгы-хәсрәткә төштеләр; гадәтгән тыш ачулары килде һәм форсат үтмәгәнне бу турыда житди бер киңәшләшү өчен, киңәш йөртә торган **«Дәрүл Нәдвәгә»**¹⁸ жыелдылар. Мөшрикләргә иң бөекләреннән һәм иң акыллыларыннан гыйбарәт булган ошбу жәмгыять тарафыннан һәрбер кабиләнең каһарман егетләре Өфөндебезнең өе янына караңгыда жыелып һәм ярдәм белән һөжүм итәргә булдылар һәм шул вакыт низамына күрә, соңыннан Һәшим кабиләсе файдасына дийәт (кан хакы) түләргә карар боерылды.

5

Һижрәт чоры

Зикер ителгән карар кабул ителгәнчә, Мәккәдә булган гарәп кабиләләренең егет һәм баһадирлары кич белән жыелып Өфөндебез хэзрәтләренең йортын чолгап алды.

Шуның өчен ошбу кичәдә Рәсүл Әкрам хэзрәтлөре өеннән чыгып, **«Үә жәгалнә мин бәйнә әйдиһим сәддән вә мин халфиһим сәддән фәэгшәйнәһүм фәһүм лә юбсыйрун»**¹⁹ аятен укып чыгып китте. Чолгап алучылар бергәләшәп тирән йокыда булып иделәр. Берәз барганнан соң, Өбү Бәкер эс-Сиддыйк белән очрашып берлектә шәһәрдән чыгып киттеләр.

Дошманнары артларыннан чыгып, Мәккәгә кире кайтмасыннар яки ни булса да берәр мөнәсәбәтсез эш булмасын ниятенә

18 Корайш кабиләсенең киңәшләшә торган урыны, йорты. — *Тәрҗемәченең аңлатмасы.*

19 «Янә аларның алларына да артларына да пәрдә кордык һәм күзләрен капладык, алар үткән гомерләреннән һәм калган гомерләреннән гафилләр, хак белән батылыны һич аермалар һәм туры юлны күрмәсләр» («Йәсин» сүрәсе, 9 нчы аят. — Ногмани тәфсиреннән). — *Тәрҗемәченең аңлатмасы.*

нигезләнеп, шәһәрдән бик ерак түгел «Сәүр» тавында булган куышлык эченә кереп яшеренделәр һәм бу урында өч кич тордылар.

Хәзрәти Әбү Бәкернең улы Габдулла, һәр кичәдә яннарына барып куна һәм сәхәрдән торып шәһәргә кайтып китә иде, ошбу сәбәптән Мәккә халкы моның тау куышлыгында кунганын белмәсләр иде. Шәһәрдә булган мәжараләрне, хәбәрләрне ишетеп кич житү белән куышлыкка бара иде. Һәм һәр көн иртә белән Әбү Бәкер әс-Сиддыйк колы Гамир бин Фөһәйр куй көтүен куышлык тарафына алып барып таптатып, Габдулла аяк эзләрен югалтып иде.

Гарәпләрнең каннары берәз суынгач һәм эзләүдән дә тукталганнан соң тауның куышлыгынан чыктылар һәм Мәдинә юлына төшеп сәфәр кылдылар. Әбү Бәкер әс-Сиддыйк хәзрәтләренең колы Гамир бин Фөһәйр, юл башчысы итеп ялланды, Габдулла бин Өрәйкыйт исемле бер мөшрик гарәптә алар белән берлектә булды.

Боерыкларын тиешле кемнәргә тапшырыр һәм кулында булган эманәтләрен сахабәләренә кайтарыр өчен дә Әфәндебез хәзрәтләре, хәзрәти Галине (Аллаһ анардан разый булсын) үзенең йортында Мәккәдә калдырды.

Пәйгамбәрлек килгәннән соң, Әфәндебез хәзрәтләренең Мәккәдә кичергән гомере һижри вакытынан 13 ел булып, ә яше 53 тә иде.

Милади белән 622 нче ел рабиг әл-әүвәл аеның 8 нче дүшәмбе көнөндә²⁰ юл өстендә һәм Мәдинәгә дә берничә чакрым ераклыкта булган «Кобә» авылына сау-сәламәт буларак килеп керделәр. «Кобә»дә дүшәмбе, сишәмбе, чәршәмбе, пәнжешәмбе көннәр торып, 12 нче рабиг әл-әүвәл жомга көн Мәдинәгә юнәлделәр һәм бик камил бер хөтбә сөйләп жомга намазын укыдылар²¹.

Әфәндебез *«Аллаһ илчеләренең горурылыгы»* хәзрәтләренең һижрәләре иң бөек хәдисәләрдәндер. Моның сәбәбе Ислам әһелләре мөшрикләрнең жәберләвен һәм кыерсытуларын тәмам, хөррият каршында гыйбадәтләрен вакытында кылырга һәм Ислам өндәвен жиренә китерергә килештеләр. Ислам дине шөһрәт тапты, гарәп кабиләләре төркөм-төркөм буларак килеп бәйгать бирде, дөньяның иң

20 Ошбу көн Франкы хисабы белән сентябрьнең 20 нче, руми һәм урыс хисабы белән 17 нче көне буладыр.

21 21 нче һәм 24 нче сентябрь буладыр.

ерак һәм иң кыргый якларына кадәр иман таралып «**Хаййә галәл фәләх!**»²² чакыруына тәхәтләр тетрәнде. Ошбу сәбәптән алда искә алынган вакыйга әһел ислам каршында тарих башы буларак кулланылыр һәм кулланылырга дә тиешледер²³.

Рәсүлүллаһ Әфәндебез хәзрәтләренән Мәккәдән чыгуы һәм Мәдинәгә юл тотуы, ничектер, Мәдинә шәһәрәнә иреште. Ошбу хәбәр билгеле булуы белән Мәдинә халкына хасыйл булган шатлыкны һич сорамагыз! Моны исә алар үзләре дә аңлатып бетерә алмаслар.

Каршы алу нияте белән Мәдинә халкы һәркөн шәһәрдән чыгып Мәккә юлына күзләрен текәп карап тора, көн кызганнан соң шәһәргә кайтып китәр иде.

Озак вакытлар көтеп торып та, соңыннан кайтып киткәннәре бер көндә биек жиргә менгән бер яһүди Мәккә тарафыннан килгән юлчылары күрдә һәм булган көче белән: «*Әй жәмәгать! Көтеп торган кешеләр күренә!*» — дип кычкырды. Ошбу тавышны ишеткәч бөтен шәһәр селкенде: балалар, жәрияләр, кол һәм хатыннар йөгәрде; ирләр һәм егетләр һәрбере үзләренән кораллары белән коралланып каршы алырга китте һәм «Харра»²⁴ исемле урында йөзгә-йөз күреште. Кайберләре ат өстендә һәм кайберләре жәяү буларак Әфәндебез хәзрәтләрен уратып алды; дөясенә тезгенен тотар өчен бер-берсе белән ярышырдай булды. Хатыннар, балалар кычкырып шигырьләр укыр һәм бер тарафтан тәкбирләр әйтер иде. Шул рәвештә, олылык һәм мэхәббәтлек каршында, «*Пәйгамбәрләренәң горуурлығы*» Әфәндебез хәзрәтләре Мәдинәгә шәрафәт кылды (тәшриф боерды).

Әй гажәеп хикмәт!... Үзенә карендәшләре белән бергә уйнап көлеп үскән иптәшләре, кырык яшенә житүенә кадәр жанлары бер-беренә якын күргән дусларын, ата-бабасының ватанын, туып үскән шәһәрән, йорт жирен һәм кирәк-ярак жиһазларын ташлап чыгарга мәжбүр ителгән хәлдә, читләр бик зур шатлык белән каршы

22 «Ашыгыгыз газаптан котылырга». — *Тәржемәченәң аңлатмасы.*

23 Ел башы булган мөхәммәднән ачык ике ай вә безар көннәр генә үтүе сәбәпле, һижри тарихын рабиг әл-әүвәл аеннан түгел, бәлки ел башы булган мөхәммәднән билгеләрләр.

24 Мәдинә шәһәрәннән ерак булмаган «Харрат әл-Кобә» исемле жирлектер. «Харра» сүзе вулканик жирлек дигәнне аңлата. — *Фәнни мөхәррир аңлатмасы.*

алыр һәм аяк туфракларын күзләренә шифа хисап итеп аның юлына корбан итәр өчен бөтен дөнъяларын, чүп урынына да күрмәсләр!... Беренчеләре никадәр бәхетсез булсалар, соңгылары да шул нисбәт-тән бәхетле булыр.

6

Мәдинә һәм мәшһүр хәдисәләр

Кобәгә кергәч, Әфәндебез *«Галәмнәрнең горурылыгы булган»* хәзрәтләре Кобә мәчетенә нигез салды²⁵ һәм Мәдинәгә кергәч тә Хәрәм²⁶ мәчетен төзеде. Ошбу мәчетләр исә гаять киртәләр рәвеш-тә адәм биеклегендә төзелеп, дүрт дивардан гыйбарәт булып, кояш кызуыннан сакланыр өчен өсте күлэгәлектә булыр иде.

Мәдинә шәһәрәндә урнашу белән Әфәндебез Рәсүл Әкрам хәзрәтләре адәм жибәреп Мәккәдә булган гаиләсен китертте. Хәзрәти Әбү Бәкер әс-Сиддыйк гаиләсе шушы вакыт берлектә килделәр.

Мәдинә халкы гомумән Ислам динен кабул итте һәм «Ясриб»²⁷ исемендә булган шәһәрне дә тәбрикләп һәм истәлек нияте белән Рәсүл Әкрам исеме белән *«Мәдинәт әр-Рәсүл»* дип атады. Шуңа да ошбу исем белән данлыклы булды.

Һижрәттән беренче ел. Фарыз намазлары вакытын белдерер өчен азан әйтү кирәклеге турында әйтелде. Дошман булып исәплән-гән халыкларга сугышу тарафыннан фәрман килде.²⁸ Әфәндебез *«Мәхлукларның сәиде»* хәзрәтләре Мәдинә халкыннан булган са-хабәләрдән (насар) берәр зат белән читтән күчеп килгән (мөһажир) берәр затны ахирәтлек карендәше итте.

Икенче ел. Кыйбла алмашынып Мәккәдә булган Кәгъбә агына юнәлгә эмер килде. Мәдинәгә килгәндә Әфәндебез хәзрәтләре 12 айга кадәр намазларын *«бәйт әл-Мәкдискә»*²⁹ карап укыды.

25 Исламда иң беренче салынган мәчет ошбудыр.

26 Бу «Мәсҗид ән-Нәбәви» була. — *Фәнни мөхәррир аңлатмасы.*

27 Мәдинә шәһәрәнең элеккеге исеме. — *Тәрҗемәченең аңлатмасы.*

28 Мөселманнарга янап һәм хөҗүм итеп торган халыклар. — *Фәнни мөхәррир аңлатмасы.*

29 Иерусалим (анда булган әл-Әкса мәчетенә таба). — *Тәрҗемәченең аңлатмасы.*

Рамазан аенда ураза тоту фарыз ителеп аят индерелде. Фитыр сәда-касы һәм гает намазы башланып китте, зәкят чыгару фарыз булды. Мәккәдә мөшрикләр тарафыннан жәфа күргән кебек Мәдинәгә килгәч Әфәндебез хәзрәтләре яһүдләрдән һәм мөселманнар арасында ачык булган монафикълардан рәхәтсез була башлады. Мәшһүр «Бәдер» сугышы булды. Ошбу сугыш өчен Әфәндебез хәзрәтләре сахабәләре белән үзе чыкты. Мөселманнар 313 һәм мөшрикләрдә 950 кешедән булган хәлдә Аллаһы Тәгаләнең ярдәме белән мөшрикләрнең рәисләре һәлак булды һәм гаскәрләре тар-мар ителде, мөселманнар жиңүче булды. Бу вакыйга рамазан аеның 17 нче көнөндә булды³⁰.

Өченче ел. «Үхүд» сугышы булды. Монафикъларның зарарлык хәрәкәтләре сәбәпле, мөселманнарда жиңелү галәмәтләре күрелде. 70 тән булган сахабә шәһит булып араларында хәзрәт Хәмзәдә (Аллаһ аңардан разый булсын) бар иде. Әфәндебез хәзрәтләренә мөбарәк теһләреннән берсен сындырып төшерделәр. Аңа карамастан жәнәб Рәсүлүллаһ Әфәндебез хәзрәтләре камил куәтлелек һәм батырлык жыеп һәм хөрмәтле сахабәләре дә арысланнар кебек һөжүм итеп, мөшрикләргә дә тулысынча зыян салдылар. Ошбу сәбәп өчендер ки, Мәдинә янында булган ошбу сугышта мөселманнар жиңеп чыкмаса да, Мәдинәгә һөжүм итү ихтималын китермәделәр, бәлки кайтып китү чарасын күрделәр һәм мөселманнарның кууларынан куркып гаять ашыгыч сүрәттә йөрделәр.

Бишенче ел. «Әхзәб» дигән мәшһүр «Хәндәк» (Ур) сугышы булды. Монда исә Корайш гарәпләре, Бану Назыр яһүдләре, Гатафан кабиләләре һәм башка күп кавемләр белән берлектә Мәдинә шәһәренә килеп шәһәргә чолгап алдылар. Сәлман әл-Фәрисиданлылыгына күрә әһле ислам, шәһәр кырыенда чокыр (ур) казыды. Өстенлек мөселманнар тарафыннан булып, дошманнар таралып бетте һәм йортларына кайтып китте.

Алтынчы ел. Әфәндебез хәзрәтләре Мәккәгә барып гомрә кылу нияте белән 1500 микъдарында булган сахабәләре белән берлектә зөлкагдә аенда Мәдинәдән сәфәргә чыкты. Фәкәт мөшрикләр моны ишеткәннән соң Әфәндебез хәзрәтләренә һәр төрле сәбәпләргә сарыф итеп булса да, каршы торырга һәм Мәккәгә кертмәскә карар

30 Ошбу көн истәлеклеге өчен бәйрәм ясарга тиешледер.

боердылар һәм моның өчен хәзерләндедәр. «Хөдәйбия» исемле урынга житкәндә Әфәндебез хәзрәтләре Госман бин Гаффәнне (Аллаһ аңардан разый булсын) жибәрәп сугыш өчен түгел, бәлки Кәгъбәтулланы зиярәт итеп, гомрә кылу нияте белән килгәнне житкерде. Фәкәть мөшрикләр алда әйтелгән карарларына карап моңа риза булмады. Сугыш булган вакытта жиңү үз тарафларында булчакны мөселманнар белерләр иде. Фәкәть Әфәндебез хәзрәтләре Мәккә шәһәрәнә һәм Хәрәм Шәриф каршына сугыш белән түгел, бәлки килешү теләге белән килгән иде. Булган вакыйгалардан соң да, Әфәндебез хәзрәтләре Мәккә мөшрикләре белән килешү төзедә һәм киләсе елга килеп гомрә кылу шарты белән кайтып китте. Бу вакыйга исә «Ризван бәйгәте»³¹ һәм «Хөдәйбия килешүе»³² дип билгеләдер.

Мәккәгә кайтканнан соң иманны дөгъвәт итеп Әфәндебез хәзрәтләре кырыенда булган башлыкларга һәм падишаһларга хатлар язды һәм илчеләр жибәрде. Рум падишаһы Кәйсар Рәсүлүллаһ хатын ихтирам белән кабул итте һәм илченә дә хөрмәтләде, Фарсы падишаһы Киср, хат-шәрифне төрле кисәкләргә ергып ташлады һәм аягы белән таптады. Моңы ишеткәч Әфәндебез хәзрәтләре: «*Хатны ерткалаган кебек Аллаһы Тәгалә милкәңне дә туракласын!*» — диде.

Жиденче ел. Мөшһүр «Хәйбәр» сугышы булып, бу жирләр Ислам карамагына керде. Хәбәш йортында булган мөһажир сахабәләр Жәгъфәр бин Әби Талиб белән берлектә кайтты. «Хөдәйбия» килешүе буенча Әфәндебез хәзрәтләре 2000 кадәр сахабәсе белән Мәккәгә барып гомрә кылды һәм үзләрен һәртөрле хурлаган һәм иманнарын качырган корайш мөшрикләре хозурында бөөк һәм шәүкәтле бер сүрәттә изге Кәгъбәне тәваф кылды. Гомрә тәмам булгач, кабат Мәдинәгә әйләнеп кайтты.

31 Госман ибн Гаффәнне мөшрикләр каршына сөйләшү һәм килешү нияте белән жибәргәч, кайтмыча торганда мөселманнар арасында Госманны үтергәннәр дигән сүз тарала. Шушы уңайдан барлык булган мөселманнар Сәмүрә исемле агач төбенә жыелып пәйгамбәребезгә үлгәнче тугры булып калырга дип бәйгәт бирә. Озак та үтми, Госман ибн Гаффән кире әйләнеп кайта һәм Хөдәйбийә исемле татулык килешүе төзәлә. — *Тәрҗемәченең аңлатмасы.*

32 Мөшрикләр белән мөселманнар арасында 10 елга кадәр төзелгән килешү (бөөк килешү). — *Тәрҗемәченең аңлатмасы.*

Сигезенче ел. «Мү'тә» сәфәре булды. «Хөдәйбия» килешүе бозулары сәбәпле, «*Галәмнәрнең горурылыгы*» Әфәндебез хәзрәтләре рамазан аеның урталарында 10 мең кадәр хөрмәтле сахабәсе белән берлектә Мәккә шәһәренә барды. «Әбвә» исемле авылга житкәндә Әфәндебезгә иң зур дошманлык иткән затлардан Әбү Суфйан бин әл-Харисә белән Габдулла бин Әби Өммийә каршы килеп, иманга килде. «Кәдид» исемле жиргә житкәндә Мәдинәгә һижрә кылмаган хәзрәти Гәббәс, гаиләсе белән очрады³³. Әфәндебез исә гаиләсен Мәдинәгә жибәрергә һәм үзенә Пәйгамбәребез белән берлектә Мәккәгә барырга кушты. «**Мәрр әл-Захран**» исемле жиргә житкәндә Мәккә халкының иснәнеп йөрүчесе булган Әбү Суфйан бин Харб үзенә иптәшләре белән сакчылар тарафыннан тотылды һәм Әфәндебез хозурына китерелде. Әбү Суфйан бу жирдә мөселман булды. Әфәндебез хәзрәтләре белән берлектә булган ислам гаскәре һичбер каршылык фәләнгә очрамыйча рамазан аеның 21 нче җомга көнөндә (милади белән 630 да, Европа белән 12 нче һәм Руми-руси хисабә белән 9 нчы гыйнварда буладыр) иртә белән «**Ииннә фәтәхнә**»³⁴ сүрәсен укыган хәлдә Мәккәи-Мөкәррәмгә керде. Кәгъбә-шәрифәне сынлардан, потлардан сафлады, Кәгъбәнең эченә керде; чыкканнан соң ике рәкәгать намаз укыды һәм зәм-зәм суыннан эчеп, изге Кәгъбә янына утырды; «*Инде үзен рәнҗеткән һәм туып үскән җәиренән чыгарга мәҗбүр иткән кешеләр ничек хөкем ителәчәк?*» — дип бөтен халык күзләрен төзәп, муенларын сузып карап торырлар иде.

«**Аллаһ илчеләренең горурылыгы булган**» Әфәндебез хәзрәтләре гомум гафу игълан итеп бөтен шәһәр халкын шатландырды һәм һичбер адәм баласына көч-куәте ирешмәячәк сүрәтендә галиҗәнап әйтте. Моннан соң гаять ягымлы һәм ләззәтле сүрәттә хөтбә укып бик күп шәригать хөкемнәрен бәян итте һәм истәлекле нәсыйхәтләр сөйләде. Соңынан ирләрдән һәм алар алдыннан хатыннардан бәйгать алды. Бәйгать тәмам булу белән Кәгъбәнең өстенә чыгып хәзрәти Биләл азан әйтте. Мәккәи-Мөкәррәмдә һичкемнән курыкмыйча кычкырып әйтелгән беренче азан ошбу булса кирәк. Мәккә мөселманнар кулларына кергәч, Корайш кабиләсе гомумән Ислам диненә килде һәм элекеге гадәт һәм аермалар аңлатма булып, бер жан һәм

33 Хәзрәти Габбәс иң соңгы мөһажир була.

34 «Фәтәх» (Жиңү) сүрәсе. — *Тәрҗемәченең аңлатмасы.*

бер тән хөкеменә керде, бер-беренә карата өлфәт һәм мэхәббәт белән гомер сөрергә керештеләр.

Мәккә мөселманнар кулларына кәргәннән соң, «Хөнәйн», «Таифә» сугышлары булды. Өстенә чыгып хөтбә сөйләр өчен беренче тапкыр Мәдинә мәчетендә мөнбәр ясалды.

Тугызынчы ел. Әфәндебез хәзрәтләре сахабәләре белән Рум халыкларына каршы сәфәргә чыкты, фәкәт өлкәдән хәбәр боерылгач Рум гаскәренә очрамады һәм бу көндә Хижаз тимер юлы өстендә «Тәбук» урыны булган жиргә житкәндә беркадәр ял итте, як-якларда булган кайбер халыклар белән киңәшләшәп «Тәбук»та мәчет төзетте һәм соңыннан Мәдинәгә кайтып китте. Мәдинәгә кайтканда Өбү Бәкер әс-Сиддыйк хәзрәтләре әмир буларак хаж кылып өчен Мәккәгә жиберелде. Исламда иң элек үтәлгән фарыз хаж шушыдыр. Хаж вакытында хәзрәти Гали тарафыннан «Бәраәт» сүрәсенә башы укылып, Ислам хөкеме игълан ителде.

Унынчы ел. Бөтен гарәп ярымутравы иманга килергә бәйгәт бирер өчен һәрбер кабилә тарафыннан илчеләр килеп торды. Шушы елда Әфәндебез хәзрәтләре хаж кылачагын ишетеп якын һәм ерак жирләрдән халыклар Мәдинәгә килеп торды һәм һәрбере «*Галамнарнең горурылыгы*» Әфәндебез хәзрәтләре белән берлектә йөрерләр һәм күргән гыйбадәт рәвешләренә омтылырлар иде.

Зөлкагдә аеның 25 нче шимбә көнендә өйләдән соң 90 мең кадәр булган бер жәмәгәт белән Әфәндебез хәзрәтләре Мәккә сәфәренә чыкты, хатыннары һәрбере барыр һәм юлда һәрбере араларына хисапсыз буларак гарәп кабиләләре кушылырлар. Зөлхижжә аеның 4 нче көнендә Мәккәгә керде һәм тәмам хаж гамәлләрен үтәде. 9 нчы зөлхижжә аенда «Гарәфәдә» укыган хөтбәсендә диннең дөреслек белән ялганны аеручы нигезен тәмам бәян итеп, хосусый сүрәттә хатыннары мәрхәмәтле һәм игътибарлы булу хакында васыятьләр юллады.

Әфәндебез хәзрәтләренең нижрәдән соң иң элек һәм иң соң кылган хажы шушы булганнан «**хөжжәт әл-Вәдагъ**»³⁵ дип билгеле була. Мәккәдә 10 көн торганнан соң Мәдинә шәһәренә юл тотты.

Унберенче ел. Пәйгамбәрләренең горурылыгы һәм Аллаһ илчеләренең сәиде Әфәндебез хәзрәтләре дөньядан китте һәм күктән

35 Сабуллашу хажы. — *Тәржәмәченең аңлатмасы.*

килеп торган вахи нигъмәте тукталды (**Иннә лилләһи вә иннә иләйһи ражигун**³⁶).

7

Пәйгамбәрбезнең вафаты

Нижри белән 11 нче ел сафәр аеның ахырларында Әфәндебез хәзрәтләрендә хасталык беленеп әкрен генә арта барды. Хәле авырайганнан соң халыклар Мәчет-Шәрифкә жыелды. Моны белгән ике ягындагы булган адәмләргә таянып Мәчет-Шәрифкә³⁷ чыкты, мөнбәргә утырып бик тәэсирле сүрәттә нәсыйхәт сөйләде. Мөнбәрдән күчеп, имам буларак өйлә намазын укыды. Берничә тапкыр мөнбәргә утырып вәгазь сөйләде, «Үхүд» шәһитләре өчен багышлап истигъфар һәм дога кылды. Ишәрәтләренә исә бу фаний дөнъядан китәчәге беленә иде.

Рабиг әл-әүвәл аеның 12 нче дүшәмбе көнне (милади белән 632 нче ел, Европа буенча 7 нче июнь, Руми-руси белән 5 нче июнь) духа намазы вакытында ижап вәгъдәгә ирешеп дөнъядан күчтә һәм икенче көнне вафат булган урынында мөэминнәрнең анасы хәзрәти Гайшә (Аллаһ анардан разый булсын) бүлмәсендә күмелде.

Хәзер бу урын бөтен әһел исламның зиярәт урыны булган «**Раудәгый муттаһара**» булып, Мәчет-Шәриф эчендә калды. Яшьләре 63 тә булып, чәчендә һәм сакалында ак төкләре күренә иде.

8

Әхлагы һәм тормыш юлы

«**Галамнарнең горурылыгы**» Әфәндебез хәзрәтләре урта буйлы, бодай төсле, йөзе гүзәл, ачык һәм нурлы, сирәк сакаллы, бик мэхәббәтле, йомшак һәм сабырлы иде. Эшәкелек сөйләмәс, гаепләмәс, дәрәжәсеннән артык һич нәрсәне кертмәс, халыклар гажәп итә торган нәрсәләрдән хәйран итәр һәм елмаеп, фәкәть кычкырып көлми иде. Халыклар дөнъя сүзе сөйләгәннәрдән алар белән дөнъя сүзе һәм ахирәт сүзе сөйләгәннәреннән ахирәт сүзе сөйләр иде. Бик юмарт булганга күрә, сораучыларга һич вакыт «юк!» димәс,

36 «Без — Аллаһның бәндәләре, чыннан да, Аллаһ хозурына барачакбыз» («Бәкара» сүрәсе, 156 нчы аять). — *Тәрҗемәченең аңлатмасы.*

37 Пәйгамбәрбезнең мәчете (Мәсҗид ән-Нәбәви). — *Тәрҗемәченең аңлатмасы.*

милкендә динар һәм дирһәм булган хәлендә бер төн чыкмас, сәдака малы ашамас, бүләкләрне кире кайтарыр. Бер кеше килеп күрешкән вакытта ул кеше кулын алмады, чөнки кулында зөбәржәт³⁸ иде. Күбрәк ашы хөрмә белән су булып, фәкать бер вакытта да туярылык итеп ашамасы, йортында ут яндырмыйча айлар үткәрә торган була³⁹. Кыюлыгы һәм батырлыгы шул дәрәжәдә имештер, бик көчле сугыш вакытларында иң баһадир сахабәләр Зат Шәрифәләренә сыгына торган булырлар. Кем үлсә дә үлсен, чакыручы кебек барыр, сахабәләренен бакчаларына кереп йөрер, утырган вакыт башкасы тарафына аягын сузмас, тезләнәп торганда тезләрен күршеләренен тезләреннән өзеп тормас иде. Халыкларының сүзләренә катышып сөйләр, сахабәсенен хәлләрен сорашып һәм белешеп торыр, күп киңәш алыр иде. Хәлләрен сорар өчен хасталарның яннарына барыр, читтә булганнарына хәер-дога кылыр, вафат хәбәре килсә кайгырыр һәм: «**Иннә лилләһи...**» укыр, истигъфар һәм дога кылыр. Бай белән ярлыны бертигез күрер, гозерне кабул итәр, туры килгән киёмнәрне киер, фәкать күлмәкне сөяр, киёмнәренә үзе ямау салыр, башмакларын үзе тегәр, кул тегермәне белән он тартыр, мәчеләрне ашатыр, мескеннәрне сөяр һәм алар белән һәрвакыт юлдаш булыр иде. Бик йомшак, гадәттән тыш саф һәм оялучан булып, мөмкин кадәр гафу кылыр, халыклар эшлэгән вакытта карап тормас, бәлки аларга ярдәм итәр, дөясен үзе тышаулар, халыкларның алдынан йөргәнне яратмый иде. Хатыннарына, хезмәтчеләренә, гаилә һәм артынан баручыларга гомерендә бер тапкыр да сукмас һәм начар сүз белән эндәшмәс, яхшылык белән юрар, яман нәрсәләрдән ерак торыр, хәләлдән ни булса да ашар һәм эчәр, кабак ашын яратыр. «*Сөттән артык эчемлек юк*», — дип әйтә торган иде. Утырып та, аяк басып та эчәр, мөбах⁴⁰ уеннарга каршы килмәс, урыны белән матур сөйләр. Күп вакыт дүшәмбе һәм пәнжешәмбе көннәрендә ураза тотар, кяфәрләр хакында һидәят белән дога кылыр иде.

38 Алмаз (асылташ). — *Тәрҗемәченең аңлатмасы.*

39 Ягъни, айлар буге кайнар ашсыз тора торган иде. — *Тәрҗемәченең аңлатмасы.*

40 Мөбах — шул гамәл ки, аны кылган кеше дә, кылмаган кеше дә — саваплы да, гөнаһлы да булмас. Мөбах гамәлләр: хәләл нәрсәләргә туйганчы ашау һәм эчү, утыру, тору, зарарсыз сүзләргә сөйләү кебек. «Гыйбәдәте исламия» китабыннан. — *Тәрҗемәченең аңлатмасы.*

Пәйгамбәребезнең балалары

Әфәндебез хәзрәтләренең балалары шулардыр: Касыйм, Габдулла, Зәйнәп, Рөкайя, Өмм Көлсем, Фатыйма, Ибраһим.

Ибраһимнан башкаларының аналары мөәминнәрнең анасы хәзрәти Хәдичә булып, Ибраһим анасы да «Мәрийә» исемдә кабата⁴¹ бер кол иде.

Касыйм. Пәйгамбәрлек килгәнче Мәккә шәһәрәндә дөньяга килеп ике яшеннән узганнан соң вафат булды. «*Галамнарнең горурылыгы*» булган Әфәндебез хәзрәтләре ошбу улы исеме белән «Әбү әл-Касыйм» дип аталды.

Габдулла. «Таййиб» һәм «Таһир» дип билгеле булып. Бу сабый булган вакытында Мәккәдә вафат булды.

Зәйнәп. Әфәндебезнең иң беренче баласы булып, аңа 30 яшь булган вакытында дөньяга килә. Мәдинәгә һижрә кылганнан соң һижри белән 8 нче елда вафат була. Хәзрәти Хәдичә туганы булган Хәли бинт Хүвәйлид улы Әбү әл-Гасс Ләкыйт бин Рабиг никахында иде.

Рөкайя. Икенче кызы булып, пәйгамбәрлек башланыр алдыннан Әбү Ләһәбнең Гөтбә исемле улына никахланды. «*Гәббәт йәдә әби ләһәб*»⁴² сүрәсе индерелгәннән соң Әбү Ләһәб кушуы буенча туй булганчы улы Гөтбә талак бирде. Монан соң хәзрәти Госман бин Гаффән каршына никахланды. «Бәдер» сугышында жиңү хәбәре килгәч вафат булды. Кабере Мәдинә шәһәрәндә урнашкан.

Өмм Көлсем. Әфәндебезнең өченче кызы булып пәйгамбәрлек алдыннан Әбү Ләһәбнең Гөтәйбә исемле улына никахланды. Бу һәм-мә Әбү Ләһәб кушканы буенча туй алдыннан талак иттеләр. Туганы Рукыйадан соң хәзрәти Госманга никахланды. һижри буенча 9 нчы елда вафат булды.

Фатыйма. Әфәндебезгә 41 яшь булганда иң кече кызы булып дөньяга килде. 16 яшендә хәзрәти Гали бин Әби Талибка никахланды һәм «*Галамнең горурылыгы*» Әфәндебез хәзрәтләре вафат булгач

41 Кабата яки копт — Мисырның гарәп булмаган, жирле христиан халкы. — *Тәрҗемәченең аңлатмасы.*

42 «Әбү Ләһәбнең ике кулы корсын!» («әл-Мәсәд» сүрәсе). — *Тәрҗемәченең аңлатмасы.*

2 айдан соң ахирэт дөнъясына күчте. Рәсүлүллаһ Өфәндебез хәзрәт-ләрәнең үзеннән соң калган һәм нәсел таратучы баласы, ялгыз ошбұдыр.

Ибраһим. Мәдинәдә һижри белән 8 нче елда дөнъяга килеп, 2 яшь тулыр алдыннан вафат булды, вафатында Рәсүл Өкрам хәзрәт-ләрәнең мөбарәк күзләрәннән яшь тамды һәм: «*Әй Ибраһим, синнән аерылгач без кайгылы булдык*», — дигәне билгеледер.

10

Пәйгамбәребезнең оныклары

Өфәндебез хәзрәтләрәнең оныклары: Гали, Өмәма, Габдулла, Хәсән, Хөсәйн, Зәйнәп, Өмм Көлсем.

Гали белән Өмаманың аналары хәзрәти Зәйнәп һәм аталары да Өбү әл-Гасс Ләкыйт бин Рабиг иде. Гали, балигъ булган вакытла-рында вафат булды. Өмәма, хәзрәти Фатыйма вафат булгач, хәзрәти Гали шәһит булганнан соң Мөгайрә бин Нәүфәл бин әл-Харисә бин Габдел-Мотталибка никахланды. Моннан Яхъя исемле бер улы ту-ганнан соң вафат булды.

Габдулланың анасы хәзрәти Рөкаййә һәм атасы да хәзрәти Го-сман бин Гаффән булып Хәбәш йортында торган вакытында дө-ньяга килде, 2 яшендә уйнап йөргәндә күзләрен этәч чукыды һәм шуннан соң жәрәхәт азып вафат булды.

Хәсән, Хөсәйн, Зәйнәп, Өмм Көлсемнәрнең аналары хәзрәти Фатыйма һәм аталары да мөэминнәрнең әмире хәзрәти Гали иде.

Хәсән, һижри буенча 2 нче ел рамазан аенда Мәдинә шәһәрәндә дөнъяга килде. 37 яшендә этисенең мөхтәрәмле шәһәрәндә һижри белән 40 нчы елны Куфә шәһәрәндә дәрәжәле хәлифәте барлыкка килде. 7 айга кадәр хөкөм сөргәннән соң мөселманнарның канна-рын коюдан саклар өчен, Мөгавия белән сугышмаска хәлифәтне аңа калдырды. 46 яшендә, һижри белән 49 нчы елда ялган әвгъ-дәләргә ышанып хатыны Жәгъдә бинт әл-Әшгас тарафыннан агу-ланып вафат була. Кабере Мәдинәдә «**Жәннәт әл-Бәкый**»⁴³ да урнашкан.

43 «Жәннәт әл-Бәкый» — Мәдинәдә шәһәрәндә, пәйгамбәребезнең туганнары һәм яқыннары күмелгән зиярат. — *Тәрҗемәченең аңлатмасы.*

Хөсәйн, хэзрәти Хәсәннән 22 айга кечерәк була. Хэзрәти Гали шәһит булганнан соң, 41 нче елда Мәдинә шәһәрәнә кайтты. Куфә халкы тарафыннан хәлифәлек өчен чакырылып алынды, Гыйракка барган вакытта Шәм шәһәрәндә булган Язид бин Мөгавия гаскәре булган Гыйрак гаскәре каршысына чыгып юлын яптылар. Сугыш булып 72 кеше белән берлектә 55 яшендә шәһит булды. Болар арасында ялгыз хэзрәти Фатыйма балаларыннан 17 кемсә бардыр. Шушы бөөк фажиға 61 нче елның 10 нчы мөхәммәдәндә булды. Мөбарәк гәүдәсә Кәрбәлә исемле урында күмелде.

Зәйнәп, үзенә әтисе ягыннан бертуганының улы Габдулла бин Жәгъфәр белән никахланды, Гали, Гаүн Әкбәр, Гәббәс, Мөхәммәд, Әмм Көлсем исемле балалары булды.

Әмм Көлсем, мөәминнәрнең әмире Гомәр бин әл-Хаттаб янына һәм аның вафатыннан соң әтисе ягыннан бертуганының улы Гаүн бин Жәгъфәргә никахланды. Хэзрәти Гомәрдән Зәйд белән Рөкайя исемдә балалары булды.

11

Пәйгамбәрәбезнең чиста хатыннары

Чиста хатыннары мөәминнәрнең аналары жөмләсә 11 хатыннан булганнары шушыдыр:

Хәдичә бинт Хүвәйлид. Жаһилият гасырында «чиста» дигән данга ия була. Соңрак Әфәндебезгә барып Ислам диненә ярдәм иткән мөнәсәбәте белән әһел ислам тарафыннан «**әл-Кубра**»⁴⁴ буларак билгеләдер. Элеккеге вакытта Әбү Халә Хинд һәм Гатыйк бин Гаиз исемле затларга барып Хинд һәм Халә исемдә уллары һәм Хинд исемдә бер кызы булды. Әфәндебез хэзрәтләре аның белән 25 ел дәвамында берлектә торды һәм өстеннән һичбер хатын белән никах кылмады. Нәрвакытта аны сагынып сөйли иде, куй фәлән бугазласа, өлешләр кисеп хэзрәти Хәдичәнә дусларына жибәрә иде. Бер карчыкны хөрмәт итеп, гажәпләнүчеләргә Әфәндебез: «*Ул безгә Хәдичә вакытында килер иде*», — дигәнә билгеле.

Сүдә бинт Зәмгә. Үзенә әтисе ягыннан бертуганының улы Сәкран бин Гәмер белән никахта булып ире белән берлектә Хәбәшкә һижрә кылды. Ире Хәбәштә яки икенче риваять буенча

44 Әл-Кубра — зур, олы, бөөк. — *Тәржәмәченәң аңлатмасы.*

Мәккәгә кайтып вафат⁴⁵ булуы хәзрәти Хәдичә вафатына туры килгәндә Әфәндебез хәзрәтләренә никахланды.

Гайшә бинт Әби Бәкер әс-Сиддыйк. Сәүдә бинт Зәмга соңыннан никахланып Әфәндебез белән ялгыз 9 ел торды һәм 18 яшендә булганда тол калды. 66 яшендә, һижри белән 58 нче елда, рамазан аенда вафат булды.

Хәфсә бинт Гомәр. Ире Хәнис бин Хөзафә вафат булгач Әфәндебез хәзрәтләренә никахланды. 60 яшендә, һижри белән 45 нче елда вафат булды.

Өмм Сәләмә Хинд бинт Әби Өмәййә. Элек ире Әбү Сәләм бин Габделәсәд белән берәбер Хәбәшкә һижрә кылдылар. Аннан кайтышлы ире вафат булып, Әфәндебез хәзрәтләренә никахланды. 84 яшендә, һижри белән 63 нче елда вафат булды.

Өмм Хәбибә бинт Әби Суфйан. Элек ире Габдулла бин Жәхш белән берәбер Хәбәшкә һижрә кылганда ире насрани⁴⁶ булды. Өмм Хәбибә дә Исламда нык булып, аерылып калды. Хәбәш йортында булган вакытында Әфәндебезгә никахланды. Һижри белән 44 нче елда Мәдинәдә вафат булды.

Зәйнәп бинт Жәхш. Зәйд бин Харистан аерылганнан соң Рәсүл Әкрам Әфәндебез тарафыннан никахланды. 53 яшендә, һижри белән 20 нче елда вафат булды.

Зәйнәп бинт Хөзәймә. Беренче ире Габдулла бин Жәхш «Үхүд» сугышында шәһит булганнан соң, Әфәндебез белән өйләнеште, ялгыз ике яки өч ел торып вафат булды.

Мәймүнә бинт әл-Харис. Әфәндебез тарафыннан иң соң никахланган хатындыр. Беренче ире Әбү Рийһ бин Габделгүзәә иде. Һижри белән 51 нче елда вафат булды.

Жүвәйрийә бинт әл-Харис. «Мөрәйсәг» сугышында әсир ителгәннән соң Әфәндебез тарафыннан азат ителде һәм никахланды. 65 яшендә һижри белән 56 нчы елда вафат булды.

45 Ибн Жәрир үзенә тарихында. Ибн Әсирнең «Әл-Кәмил» моның хақында «насрани булды» дигән хәлдә, Ибн Әсирнең «Үсд әл-Габә»сәндә Әсхабе Кирам затлардан исәпләнәдер. Фикер иттерсәм, Ибн Жәрир тарихында күчәрүченә хата-сы бардыр һәм «әл-Кәмилдә» дә шуңа карап әйтеләдер. Ибн Габделбарр хәзрәтләрендә сахабәләр саныннан зикер ителде. (әл-Истигаб. — 2 нче кисәк. — 324 б.)

46 Насрани — христиан динендә булуы. — *Тәрҗемәченәң аңлатмасы.*

Сафийа бинт Хөйэйи. «Хэйбэр» сугышында эсир ителеп Рәсүл Әкрам тарафыннан азат ителде һәм никахланды. Хиҗри белән 50 нче елда вафат булуы билгеле.

Болардан Сафийа, бану Исраил кавемнән; Хәдичә, Сәүдә, Гайшә, Хәфсә, Өмм Сәләмә, Өмм Хәбибә Корайш кабиләсеннән; калганнары башка гарәп нәселеннән иде. Хәзрәти Хәдичә белән Зәйнәп бинт Хөзәймә Рәсүл Әкрамнан алда вафат булып башкалардан соң калды. Үзеннән соң иң элек вафат булган хатыны да Зәйнәп бинт Жәхш иде. Хәзрәти Гайшәдән башкалары тол хәлләрендә никахландылар.

12

Пәйгамбәрбезнең әтисе ягыннан туганнары

Әфәндебез хәзрәтләренә атасы белән бертуган ир карендәшләре болар: Харис, Әбү Талиб, Зөбәйр, Габделкәгъбә, Гәйдак, Зыйрарә, Әбү Ләһәб, Хәмзә, Гәббәс.

Габдел-Мотталибнең 10 улы булып иң олысы Харис һәм иң кечкенәсе хәзрәти Габдулла иде. Болардан ялгыз Әбү Талиб, Хәмзә, Гәббәс, Әбү Ләһәб пәйгамбәрлек вакытында иреште. Әбү Ләһәбнең хәсрәте хакында Коръән-Шәрифтә индерелде. Хәмзә белән Гәббәс иманга килеп Мәдинәгә хиҗрәт кылдылар. Әбү Талибның иманга килү хакында хилафлык бардыр⁴⁷.

Харис. Аның балалары:

1) Нәүфәл, «Бәдер» сугышында мөселманнар тарафыннан эсир ителде һәм соңыннан иманга килеп, бөек сахабәләрдән булды. Һәшим ыругында мөселман булган затларның иң картлары ул иде. Хиҗри белән 15 нче елда Мәдинәдә вафат булды.

2) Өмәйя.

3) Әбү Суфйан, бу зат Әфәндебез хәзрәтләренә гадәттән тыш газап боеручыларның берсе иде. Әдәби шагыйрь булганга күрә Әфәндебез хәзрәтләрен мәсхәрәләп, көлеп бәетләр сөйләде. Соңыннан Ислам динен кабул итте. Гафу үтенү мәкамендә шигырьләр сөйләде. Хәзрәти Гомәр заманында вафат булды.

47 Бу мәсьәләне белү белән шәригать эмер итмәгәнә сәбәбеннән артык тыкшыну тиешле түгелдер. Рәсүл Әкрам хәзрәтләре ақрәбасы хакында (күәтле бер дәлил булмаган хәлдә) юк сүзләр сөйләү әдәп һәм тәрбиягә каршы килүче була.

4) Габдулла, асыл исеме Габдешәмс булган хәлдә Ислам кабул иткәч Рәсүл Әкрам тарафыннан Габдулла дип исем кушылды.

5) Рабига, хәзрәти Гомәр заманында вафат булды.

6) Әрвә, ире Әбү Вәдәга әс-Сәһмидән Мутталиб һәм Әбү Суфйан исемле балалары булды. Мөэминнәрнең эмире хәзрәти Гали шәһит булганда бу хатын исән иде.

Әбү Талиб. Хәзрәти Габдулла һәм Зөбәйр белән бер анадан булып «Фижар»⁴⁸ сугышында алган бер жәрәхәттән аксак булып калды. Габдел-Мутталиб вафатында Әфәндебезне үзенең йортына алып тәрбияләде. Бик житеш сүзле, шигырь сөйләргә оста булып, гарәп халкы арасында хөрмәте зур иде. Мәккә мөшрикләреннән Әфәндебез хәзрәтләрен яklar һәм күп фидакярлекләр күрсәтер, Ислам динен кабул итүгә халыкларны кызыктырыра иде, Әфәндебезнең Аллаһы Тәгалә Жәнабеннән жибәрелгән хак пәйгамбәр булганын сөйләр иде. Яше 80 нән узып һижрәткә кадәр 3 ел кала вафат булды. Балалары ошбудыр:

1) Гали әл-Муртәдә әмир әл-мөэминин.

2) Талиб, Ислам дине килгәнче вафат булды, ләкин аңа карамастан Әфәндебез хәзрәтләренә мактау итеп шигырьләр сөйләгәнә билгеле.

3) Гакыйл, Мөгавия халифәте заманында вафат булды.

4) Жәгъфәр, хәзрәти Галидән олы булып «Мү'тә» сугышында шәһит булды.

5) Өмм һәни Фәхитә, һүбәйрә бин Әби Вахб хатыны булып, һәни, Гомәр, Йосыф, Жәгъдә исемле балалары булды.

6) Жөмәнә, әтисе ағыннан бертуганының улы Суфйан бин әл-Харис белән никахланган иде.

Зөбәйр. Атасы Габдел-Мутталиб вафат булганнан соң, «Хилф әл-Фөзүл» жәмгыятендә булды. Нинди вакытта вафат булганы ачык мәгълүм түгел. Балалары шулардыр:

1) Габдулла, «Әжнәдәйн»⁴⁹ сугышында шәһит булды. Рәсүл Әкрамнан 30 яшькә кечерәк иде.

48 Жаһилият чорында гарәп кабиләләре арасында төрле тыелган эшләргә бозган өчен булган сугыш. Мөхәммәд (с.г.в.) пәйгамбәрлек килгәнче катнашкан бердәнбер сугыш. — *Тәржәмәченең аңлатмасы.*

49 634 нче елда мөселманнар һәм румлылар арасында булган сугыш. — *Тәржәмәченең аңлатмасы.*

2) Өмм Хаким Сафийа,

3) Дәббага, Микдад бин Гомәргә никахланды һәм Габдулла, Кәримә исемле балалары булды.

Габделкәгъбә. «Әл-Мукаввәм» дигән шөһрәтле исемендә баласы булганы билгеле.

Гәйдак. Нәүфәл исемендә булып «Хәжел» дип билгеле иде. Мурра исемендә баласы бар иде.

Зыйрарә. Ислам дине индерелер алдыннан яшә вакытында вафат булды.

Әбү Ләһәб. Асыл исеме Габделгүззә булып, пәйгамбәрлек килгәннән соң Әфәндебез хәзрәтләренә кискен дошман булды һәм күп жәфа китерде. «Бәдер» сугышыннан мөселманнарның жинүче булганнары хәбәрен ишеткәннән соң кайгылы буларак хасталанды һәм шул хәлдә вафат булды. Балалары шушыдыр:

1) Гөтбә⁵⁰,

2) Мөгтаб, һәр икесе Мәккә мөселманнар кулына кергән көнне Ислам динен кабул итте һәм бу сәбәпле Әфәндебез хәзрәтләре бик сөнечле булды.

3) Зәрра, Мәдинәгә һижрә кылып Ислам динен кабул итте. Мәдинә хатыннарының Әбү Ләһәбне кимсетеп сөйләгәннәрен ишеткәч Әфәндебез хәзрәтләре мәчеттә: *«Гажәеп минем якыннарымны рәнжәтеп сүз сөйләгәннәр бар, мин, әлбәттә, мөмкин кадәр якыннарымны шәфәгатемнән мәхрүм итмәм!»* — дигән⁵¹. Кайберәүләр аның исемен «Сәбига» сүрәтендә яза. Харис бин Нәүфәл бин әл-Харис бин Габдел-Мотталиб белән никахланды, Гөкбә белән Вәлид исемле балалары булды.

50 Казый Бәйдавиниң ошбу Гөтбә хакында *«Шәмгә барган юлда аны арыслан ашады»* дигәнненең сәбәбе билгеле булмады. «Дәләил ән-Нөбүввәт китабына мөрәжәгать итә. 2 нче кисәк, 162 нче бит. Авторы әл-Бәйһакый.

51 Корьән-Шәрифтә Әбү Ләһәб һәм хатынының газапка дучар булачаклары һәм бу тарафтан һәлак булганнары зикер ителгән булса да газапта мөңгә калачакларына һәм асыл иман китермәячәкләренә катгый сүрәттә дәлилләр юк диярлек (Аллаһы Тәгалә теләгәнән эшли һәм Үзе теләгәнчә хөкем итә).

[Дәрәжәле Корьән тәфсирләре буенча Әбү Ләһәб һәм аның хатыны жәһәннәм әһелләреннән булып саналалар шул исәптән бу аларнын анда мөңгелек булуларын күрсәтә. Әбү Ләһәб һәм аның жәмәгәте Аллаһыга ышанмаганы һәм Ислам динен кабул итмәве, тәфсир кылучыларның фикере буенча, Корьәннең һәм Пәйгамбәребезнең мөгжизасын күрсәтә. — *Фәнни мөхәррир аңлатмасы.*]

Хэмзә. Әбү Ләһәб колы Сөвәйбә сөтөн имгәнгә күрә Рәсүл Әкрам хәзрәтләре белән сөт туганнары булдылар. Пәйгамбәрлек килгәннән 3 нче елында иманга килеп моның сәбәпле Ислам дине һәм мөселманнар зур куәткә ия булдылар. 59 яшендә «Үхүд» сугышында шәһит булды. Яше Әфәндебез хәзрәтләреннән олырак иде. Балалары шулардыр:

- 1) Гәммәрә,
- 2) Өмәмә (Өмм Вәракә), Сәләмә бин Әби Сәләмә никахында иде.
- 3) Фатыйма (Өмм әл-Фәзыйл),
- 4) Гөтәйбә, Ислам динен кабул итмәгәне билгеледер.
- 5) Ягълә, хәзрәти Хәмзәнең ахырда нәселе калмаган.

Гәббәс. Зыйрар белән бер анадан булып Әфәндебез хәзрәтләреннән 2-3 яшкә олырак иде. Мәккәдә вақытында Ислам динен кабул итсә дә, мөшрикләрдән курку хәлендә яшереп йөрдә һәм Мәккә мөселманнар кулына кергән көнне мөселманлыкны кабул иткәнән ачык итте. 88 яшьләрендә һижри буенча 33 нче елны Мәдинәдә вафат булды. Уллары шулардыр:

1) Фазыл, олы сахабәләрдән булып Өмм Көлсем исемле кызы⁵² хәзрәти Хәсән бин Гали әл-Мөртәдәгә һәм аннан соң Әбү Муса әл-Әшгәригә кияүгә барды.

2) Габдулла, иң галим сахабәләренең берсе булып, Әфәндебез вафат булганда 14 яшендә калган иде. Таиф шәһәрендә сөргөндә булган хәлендә һижри белән 68 нче елда 74 яшендә вафат булды. Гәббәси хәлифәләренең балалары ошбу затлардыр.

3) Гөбәйдулла, кабере Мәдинәдә булып, нәселе булмады.

4) Кусам. Кабере Сәмәрканд шәһәрендә булып бу көндә «**Шах зиндә**»⁵³ дип билгеледер.

5) Габдерахман.

6) Мәгъбәд, Африка сугышларында шәһит булды.

7) Харис.

8) Кәсир.

9) Гаүн.

10) Тәмам.

52 «Үсд әл-Габә» (Сахабәләр исемлеге китабы. Ибн әл-Әсир) һәм «Истигаб»та зикер ителгән хәлдә «Үсд әл-Габә» икенче бер урында бу хатыны Гәббәс кызы буларак риваять ителер. «Үсд әл-Габә» китабы. — 3 нче кисәк, 183 нче бит; 5 нче кисәк, 613 нче бит.

53 Сәмәрканд шәһәрендә урнашкан борынгы зират. — *Тәрҗемәченең аңлатмасы.*

Пәйгамбәребезнең әтисе ягыннан бертуган апалары

Әфәндебез хәзрәтләренең атасы белән бер туган кыз карендәшләре болардыр: Гатикә Өмәймә, Бәйда, Бәрра, Сафийа, Әрвә.

Болардан Сафийа, Ислам диненә килеп Мәдинә шәһәрәнә һижрәт кыла, әмма Әрвә белән Гатикәнең Ислам диненә килүләрендә хилафлык бардыр. Болардан башкалары ислам гасырына кадәр житмәгәннәре ачык булып.

Гатикә. Әбү Өмәййә бин әл-Мугыйра әл-Мәхзүми белән никахланып «Бәдер» сугышында Мәккәдә сәламәт иде. Балалары болар:

1) Зөһәйр,

2) Габдулла, бу зат элекке вақытында Әфәндебез хәзрәтләренә кискен бер дошман булып, зарарлар китерсә дә, соңыннан Ислам динен кабул итте һәм «Таифә» сугышында шәһит булды.

Өмәймә.⁵⁴ Жәхш бин Йәгъмүр никахында булып балалары шулардыр:

1) Габдулла, «Үхүд» сугышында шәһит булды.

2) Гөбәйдулла, чиста хатыннан Өмм Хәбибәнең беренче ире иде.

3) Әбү Әхмәд Габд, суқыр һәм шагыйрь бер зат булып иң алдан Ислам диненә килде һәм соңыннан Мәдинәгә һижрәт кылды.

4) Зәйнәп, мөэминнәрнең әниләре Зәйнәп бинт Жәхш (Аллаһ аңардан разый булсын).

5) Өмм Хәбибә, Габдерахман бин Гаүф хатыны иде.

6) Хәмнә, ире Мусгаб бин Гүмәйр «Үхүд» сугышында шәһит булгач Талхә бин Гөбәйдуллага никахланды һәм аңардан Мөхәммәд һәм Гыймран исемле уллары бар иде.

Бәйда Өмм Хаким. Габдулла хәзрәтләре белән игезәкләр буларак дөньяга килделәр. Корәйз бин Рабигка никахланган иде. Балалары шулардыр:

1) Әрва, сахабия бер хатын булып мөэминнәрнең әмире Госман бин Гаффән анасыдыр. Гаффән вафат булгач Әбү Мугыйт Гокбәгә

54 Нәшрият хатасы булса кирәк, моның тәржемәсе сөйләнгән жирдә «Үсд әл-Габә»дә ялгышлык бар. 1 кисәк, 21 бит.

барды һәм аңардан Вәлид, Халид, Гаммәрә, Өмм Көлсем исемендә балалары булды.

2) Гамир, Мәккә мөселманнар кулына кергән көнне Ислам динен кабул итте.

Бәрра. Габделәсәд бин Хилял һәм аннан соң Әбү Риһм бин Габделгүззәгә никахланды. Балалары шушыдыр:

1) Әбү Сәләмә Габдулла бин Габделәсәд, Әбү Ләһәб жәриясе булган Сөвәйбә сөтөн имгәне сәбәплә Рәсүл Әкрам хәзрәтләре белән сөт туганы булдылар. «Үхүд» сугышында алган жәрәхәттән вафат булды. Мөэминнәрнең анасы Өмм Сәләмәнәң (Аллаһ аңардан разый булсын) беренче иредер.

2) Әбү Сабрә бин Әби Риһм, иң элек Ислам динен кабул итте һәм хәзрәти Госман хәлифәте вакытында вафат булды.

Сафийя. Харис бин Харб һәм аның вафатыннан соң хәзрәти Хәдичә туганы Гаввәм бин Хүвәйлидкә никахланды. 73 яшендә һижри белән 20 нче елда Мәдинә шәһәрәндә вафат булды. Балалары шушыдыр:

1) Зөбәйр бин әл-Гаввәм, Әсма бинт Әби Бәкер әс-Сиддыйк ире һәм Мәккәдә хәлифәт игълан иткән Габдулла бин әз-Зөбәйрнең ата-сы буладыр. 67 яшендә һижри белән 36 нчы елда шәһит була.

2) Сәиб,

3) Габделкәгъбә.

Әрвә. Гәмәйр бин Вахб һәм аннан соң Кәләдә бин һәшимгә никахланды. Балалары шушыдыр:

1) Талиб бин һәшим, изге сахабәләрдән булып «Әжнәдәйн» сугышында шәһит була.

2) Фатыйма бинт һәшим.

14

Хәлифәләр

1) *«Галәмнәрнең горурылыгы»* Әфәндебез хәзрәтләре вафатыннан соң хәлифәлек иткән затлар шулардыр:

2) Әбү Бәкер әс-Сиддыйк Гатик бин Әби Күхәфә Госман⁵⁵. Әфәндебез хәзрәтләре вафатында хәлифәт белән бәйгәтә боерылды. Яше

55 Мәккә шәһәре мөселманнар кулына төшкәч мөселман булды һәм улы Әбү Бәкер әс-Сиддыйк вафатында мирасны алды. Хәлифә булган улыннан мирас алган зат моннан башка юктыр.

60 та иде. 3 елдан артык торып һижри белән 13 нче елда 20 нче жөмадә әл-ахирдә вафат булды.

3) Гомәр бин әл-Хаттаб. Хәзрәти Әбү Бәкер вафатында бәйгәть боерылды, яше 56 да иде. 10 елдан артык торып һижри белән 23 нче елда зөлхижжә ахырында Мәдинәдә шәһит булды.

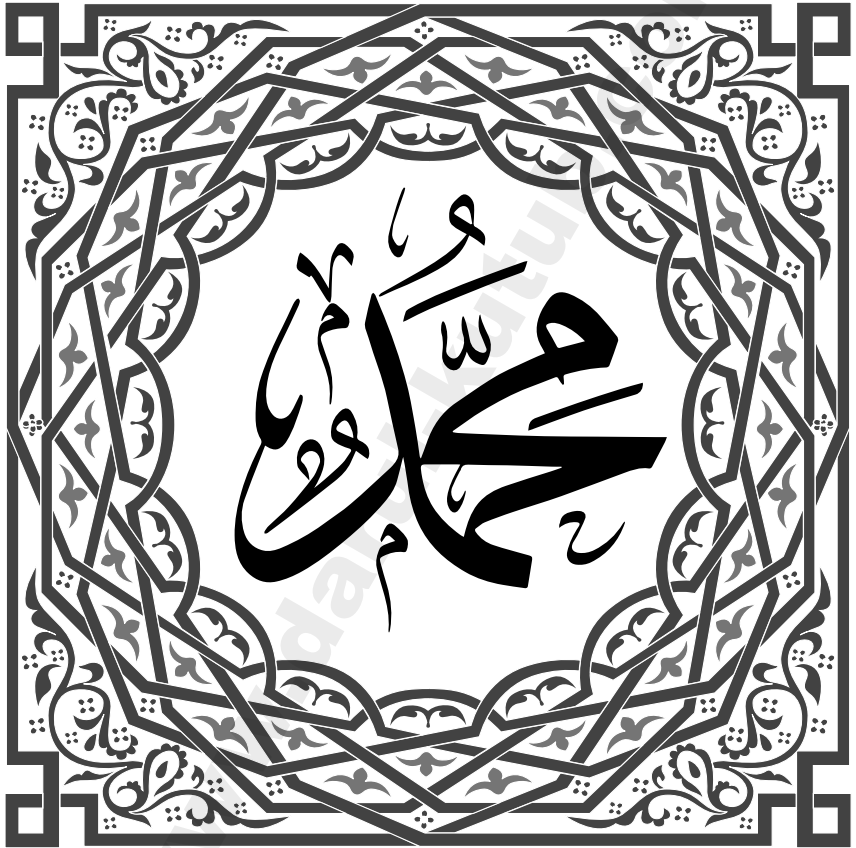
4) Госман бин Гаффән. Хәзрәти Гомәрдән соң хәлифә булып 12 елдан азрак торды һәм һижри белән 53⁵⁶ нче елның 18 нче зөлхижжә аенда шәһит булды. Бу вакыт 82 яшендә иде.

5) Гали бин Әби Талиб. Хәзрәти Госманнан соң хәлифә булып «Куфә» мәчетендә иртәнге намазда Габдерахман бин Мүлжәм тарафыннан кылыч белән сугылып шәһит булды. Һижри белән 40 нчы елның рамазан-шәриф аенда иде. Кабере **Нәжф Әшрафта**⁵⁷.

6) Хәсән бин Гали әл-Мөртәдә. Әтисеннән соң 7 ай дәвамында хәлифә булып торды, соңыннан хәлифәтне калдырып мәңгелек сәгадәтне сайлап алды.

56 Өченче хәлифә Госман ибне Гаффән һижри буенча 35 нче елда вафат булды. Монда нәшриятнең яки авторның хатасы бардыр.

57 Гыйракта, Нәжф жирлегә. — *Тәрҗемәченең аңлатмасы.*

*«Мы послали тебя, о Мухаммад, для
миров милостью и спасением»*

Ризаэддин ибн Фахреддин

МУХАММАД
(саляллаху ‘аляйхи ва саллям)

*Послание, написанное о благородной родословной,
родственниках и некоторых эпизодах жизни
нашего достопочтеннейшего Господина, «Гордости
мирозданий»(фахр каинат), благороднейшего Посланника
(саляллаху ‘аляйхи ва саллям)*

Первое произведение, посвященное
открытию типографии «Вақыт».
январь 1909 года

Уважаемые господа, Мухаммад Шакир
и Мухаммад Закир!

На сегодняшний день вами открыта типография для издания газеты «Вақыт» и журнала «Шура». Буду молиться Всемогущему и Всесправедливому Аллаху, чтобы ваша типография имела долгую жизнь и служило распространению науки и просвещения в Отечестве, среди наших соплеменников. Данную свою работу предлагаю вашей типографии как заметки о достопамятных событиях прошлого, для использования в нашей повседневной жизни.

Ризаэддин ибн Фахреддин
25 зу аль-ка'да 1326 год
4 декабря 1908 год
«Оренбург»

«Мухаммад»
(Саляллаху 'аляйхи ва саллям)
Бисмилляхир-рахманир-рахим
«Альхамдулиллях ва саялям 'аля 'ибадиhi ал-лязина-стафа»¹

Введение

Согласно нашей религии, самое великое и уважаемое лицо для последователей Ислама — *«Гордость всех созданий»*², наш Пророк. Это тот человек, который, взяв за руки, вывел нас на путь истины, когда мы утопали в море среди волн распутства. Путь истины, который приведет нас к счастью на этом и на том свете, показал нам этот достопочтенный человек.

И поэтому, каждый мусульманин должен знать, кто наш достопочтеннейший господин, которому ниспослана великая милость Аллаха, должен быть осведомленным о его биографии и основах его учения. Мы написали эту книгу как сборник материалов о биографии нашего достопочтеннейшего господина и об основах его

1 Фраза на араб.: «Вся хвала Аллаху, Мир Его рабам, которых Он избрал» - примечание редактора.

2 Один из прекрасных эпитетов Пророка (в оригинале - «Фахр мауджудат») — примечание переводчика.

благородного учения. Со временем, если пожелает Аллах, напишем и более объемные труды.

«Мухаммад» (Саяллаху ‘аляйхи ва саллям)

Нашего достопочтеннейшего господина, Пророка звали — Мухаммад, а его отца — ‘Абдуллах ибн ‘Абдуль-Муталлиб ибн Хашим ибн ‘Абдульманаф ибн Кусайй ибн Киляб ибн Мурра ибн Ка‘б ибн Люай ибн Галиб ибн Фихр ибн Малик ибн НаDIR ибн Кинана ибн Хузайма ибн Мудрика ибн Ильяс ибн Мудар ибн Низар ибн Ма‘адд ибн ‘Аднан.

Хотя имена и порядок предков Пророка дальше Аднана неизвестны, среди ученых нет разногласий в том, что его родословная восходит к сыну пророка Ибраhима — Исма‘илу (‘аляйхимас-саялям).

Мать нашего достопочтеннейшего господина, *«Гордости мирозданий»* — Амина, дочь одного из знатных людей племени бану Зухра — Вахба ибн ‘Абдульманафа ибн Зухры ибн Киляба ибн Мурр‘. На Килябе ибн Мурре сходится родословная по отцу и матери нашего Пророка.

Наш Пророк был из рода Хашим знатного арабского племени «Курайш», родоначальником которого был Фихр ибн Малик³, получивший известность под прозвищем Курайш. Бабушки и дедушки с обеих сторон у него были мусульманами⁴, брак у них был заключен по правилам шариата своего времени, они были высококонрабственными людьми, свободными от таких пороков, как распутство и бесстыдство.

2

Рождение

Отец нашего достопочтеннейшего господина, печати всех пророков, уважаемый ‘Абдуллах, был почитаемым в обществе человеком, когда ему было 18 лет, он женился на госпоже Амине. Амине тогда было четырнадцать лет. ‘Абдуллах во время путешествия заболел и умер в Медине. Тогда ему было 25 лет. Его могила находится

3 Некоторые говорят, что человек, который был известен как «Курайш», был НаDIR ибн Кинана.

4 «Далаиль ан-Нубувват» Абу На‘има аль-Асбахани, 1 часть, 11 стр.

в городе Медина. Тогда нашему достопочтеннейшему господину было два или восемь месяцев.

Наш достопочтеннейший господин, Посланник Аллаха родился в городе Мекка, в понедельник, на рассвете, 9-го дня месяца «раби‘ аль-авваль», в год, который среди арабов называется « ‘Ам филь» (год слона)⁵ и был наречен именем «Мухаммад» (По христианскому летосчислению — 571 год, по европейскому календарю — 20 апреля, по византийско-русскому календарю — 17 апреля). Жена Хариса ибн ‘Абдул‘узза из бедуинского арабского племени «Са‘д» — Халима бинт Зуайб⁶ стала его кормилицей и молочной матерью, и он воспитывался в этом племени до исполнения ему двух лет. Потом он был возвращён обратно к своей матери Амине. А до Халимы некоторое время его кормила своим молоком рабыня Абу Ляхаба — Сувайба. По причине смерти своего отца, он воспитывался у своего деда ‘Абдуль-Мутталиба.

‘Абдуль-Мутталиб считался знатным и уважаемым человеком среди соплеменников. Арабы, когда сидели возле Каабы, если он был среди них, сидели тихо и спокойно, а их сыновья, из-за уважения к ‘Абдуль-Мутталибу, стояли, сложив руки. Из детей только наш достопочтеннейший господин, будучи одиноким и малолетним, смог позволить себе сидеть рядом со взрослыми. А ‘Абдуль-Мутталиб, узнав его⁷, похлопывая его по спине, говорил: «Этот мой сынок станет великим человеком».

Госпожа Амина вместе с Умм Айман, взяв с собой нашего достопочтеннейшего господина, отправилась в город Медина навестить своих соплеменников и могилу своего мужа ‘Абдуллаха. Амина ежегодно навещала могилу мужа. Во время возвращения из этого путешествия, Амина заболела и когда они подъехали к деревне «Абва», которая недалеко от Медины, — умерла и там же была похоронена. Наш достопочтеннейший господин остался круглым сиротой, без отца и матери, и тогда ему было 6-7 лет. Он возвращался в Мекку в объятиях Умм Айман.

5 Согласно энциклопедическому словарю «Ислам на Европейском востоке» Мухаммад родился в 570 году — примечание редактора.

6 Эта женщина удостоилась чести принять Ислам.

7 ‘Абдуль-Мутталиб к этому времени был уже ослепшим.

Амина была единственной женой у ‘Абдуллаха. И Амина, после его кончины, больше не выходила замуж. У них, кроме нашего достопочтеннейшего господина, других детей не было.

Когда ему было 8 лет, у нашего достопочтеннейшего господина, *«Гордости мирозданий»* умер дед. Рассказывают, когда он узнал, что лишился любимого дедушки, долго плакал возле тела ‘Абдуль-Мутталиба. После этого его взял на воспитание Абу Талиб, который был братом (по отцу и матери) его отца и он жил в его доме. Абу Талиб был человеком добрым, милосердным, и воспитывал его любя, заботился о нём больше, чем о собственных детях.

3

Молодые годы Пророка

Однажды, когда благороднейшему Посланнику было от 9 до 12 лет, мекканцы собрались отправиться в Шам вместе с торговыми караванами. Абу Талиб вместе с караваном готовил необходимые вещи для путешествия. Сжалившись, он взял Пророка с собой. Когда они достигли Шама то остановились на отдых возле города «Бусра». Там же, недалеко от того места, где они остановились, был один монах по имени Бахира⁸, который тогда совершал богопоклонение в храме, подошел к ним и спросил: *«Из Аравии должен был появиться один пророк, известно ли вам что-нибудь об этом?»*. Люди, которые были в караване, сказали, что ничего об этом не знают, и продолжили свой путь.

Когда достопочтеннейшему господину было приблизительно 20 лет, произошло сражение между племенами. Тогда воевали племена Курайш и Кинана — с одной стороны и племя Кайс — с другой стороны. Наш достопочтеннейший господин тоже участвовал в этом сражении вместе со своими близкими, такими как Зубайр, Абу Талиб, Хамза и ‘Аббас, помогая им. Известно лишь то, что после ниспослания пророчества он с сожалением рассказывал об этом. Это — знаменитое событие, известное у арабов под именем *«Йауму фиджар»*⁹.

8 Бахира — с фатхой «ба».

9 Война между арабскими племенами в доисламский период из-за нарушения различных запретов. Это единственная война, в которой участвовал Мухаммад (с.а.в.) до ниспослания ему пророчества.

По прошествии некоторого времени после сражения, арабы собрались в доме ‘Абдуллаха ибн Джуд‘ана и восстановили сообщество «Хильф аль-Фудуль»¹⁰, которое в прежние времена было создано, чтобы бороться с притеснениями и предательствами. И они дали обещание друг другу о том, что будут искоренять жестокость и несправедливость в городе Мекка. Наш достопочтеннейший господин вместе с сыновьями ‘Абдуль-Мутталиба участвовал в деятельности этого сообщества и потом рассказывал о нем: *«В молодости я вместе со своими дядями состоял в сообществе «Хильф аль-Фудуль», собрания которого проходили в доме ‘Абдуллаха ибн Джуд‘ана. Я имел честь быть в этом сообществе, и если сейчас было бы такое сообщество, я состоял бы в нем».*

Когда ему было 25 лет, он поехал в Шам, торговать товарами одного из знатных торговцев Мекки — Хадиджы бинт Хувайлид. В это путешествие они отправились вместе с рабом Хадиджы по имени Майсара¹¹. Эта поездка оказалась успешной, они получили намного больше прибыли, чем рассчитывали.

По прошествии двух месяцев после этой поездки, наш достопочтеннейший господин, *«Печать пророков»* и Хадиджа (да будет доволен ею Аллах) поженились. Тогда благороднейшему Посланнику было 25 лет, а Хадидже — 40.

Когда наш достопочтеннейший господин женился на такой умной и внимательной женщине как Хадиджа, он стал состоятельным человеком. Несмотря на открывшиеся возможности, он не воспользовался ими, а ушел глубоко в размышления и предпочитал уединение.

Когда ему было 35 лет, арабы решили обновить Каабу. Тогда Кааба состояла из четырех стен в человеческий рост, крыши у строения не было. Многие места у неё были повреждены. Арабы разобрали стены Каабы до основания и выстроили их заново, увеличив высоту.

10 Общество «Хильф аль-Фудуль» было учреждено в прежние времена господами благодаря Фадyleм ибн Харисом, Фадyleм ибн Вида‘ом, Муфаддалем ибн Фаддалем. Вследствие этого, оно стало известно благодаря именам его учредителей - «Хильф аль-Фудуль». Только с истечением времени и со смертью учредителей сообщество перестало функционировать, принимать решения и было забыто. И поэтому, это забытое сообщество арабов было восстановлено и возобновлено.

11 Далее имя этого раба не упоминается, предполагаю, что он умер до ниспослания Ислама.

Из судна, которое осело на мель недалеко от Джидды, взяли доски и другие пиломатериалы и ими достроили Каабу. Только при установлении «Хаджар Асвад»¹² между различными родами произошло разногласие, ибо каждый род считал себя правомочным установить его. Один из них объявил, что имеет на это особые права. Тогда один из тех, кто был тогда в Каабе, сделал такое предложение: пусть будет так, как скажет первый, кто войдет в храм Каабы. На этом и порешили. Когда в дверях неожиданно появился наш достопочтеннейший господин, «Гордость мирозданий», все обрадовались и воскликнули: «Мухаммад аль-амин!»¹³, и обсуждая это событие выразили надежду, что наконец-то найдется решение этой проблемы. И тогда наш господин велел положить «Хаджар Асвад» на покрывало и чтобы по одному представителю из каждого рода взяли за его край. Так они перенесли камень на место. И таким образом была прекращена великая смута.

4

Время ниспослания пророчества Мухаммаду (саляллаху ‘аляйхи ва саллям)

Когда нашему достопочтеннейшему господину было 40 лет, через ангела Джабраила начали ниспосылаться откровения и Пророк начал призывать людей к истинной вере. Но вначале ему приходилось вести свою деятельность тайно.

Первой женщиной, которая приняла Ислам была Хадиджа. Ислам первыми приняли: из мужчин — Абу Бакр ас-Сиддик, из молодых мужчин — ‘Али¹⁴, из бывших рабов-вольноотпущенников — Зайд ибн Харис, из бывших рабынь-вольноотпущенниц — Умм Айман¹⁵.

12 Чёрный камень - (примечание переводчика).

13 Из-за его правдивости и верности данному слову, арабы называли нашего достопочтеннейшего господина «Мухаммад аль-амин» (Слово «Амин» в арабском языке означает «верный», «надежный» — примечание переводчика).

14 Тогда Али был на воспитании у нашего достопочтеннейшего господина и жил в его семье.

15 Эта женщина была вольноотпущенной рабыней ‘Абдуль-Мутталиба и была одним из тех людей, которые воспитывали и растили нашего достопочтеннейшего господина.

После них в Ислам перешли: ‘Усман ибн ‘Аффан, Зубайр ибн аль-‘Аввам, ‘Абдуррахман ибн ‘Ауф, Са‘д ибн Аби Ваккас, Тальха ибн ‘Абдуллах, Сухайб аль-Руми, ‘Абдуллах ибн Мас‘уд, Абу Зарр аль-Гифари и другие.

В четвертый год после ниспослания пророчества, в связи с началом открытого призыва, многобожники начали подвергать нашего достопочтеннейшего господина и его сподвижников различным притеснениям, старались унижить и высмеять каждого мусульманина.

Когда причиненное мекканцами мусульманам зло и страдания достигли до такой степени, что терпеть дальше их стало невозможным, сподвижники решили переселиться в Абиссинию (Эфиопию)¹⁶. Наш достопочтеннейший господин дал на это свое согласие и счел такое переселение целесообразным. Первыми выехала из Мекки группа мусульман, состоящая из 12 мужчин и 4 женщин. Они, переправившись через Красное море, нашли убежище у короля Абиссинии Наджаши. Среди них были: ‘Усман и его жена Рукайя бинт Расуллюллах, Абу Саяма и его жена Умм Саяма, ‘Абдуллах ибн Мас‘уд, Зубайр ибн ‘Аввам, ‘Абдурахман ибн ‘Ауф. Когда они прожили около трех месяцев в Абиссинии, получили ложное известие о том, что курайшиты перестали преследовать мусульман и вернулись обратно на свою родину — в Мекку, к нашему достопочтеннейшему господину. Когда они были уже у самой Мекки, услышали, что многобожники начали причинять зло и вред мусульманам еще больше, чем прежде, то есть, во много раз больше чем прежде, и они пришли в отчаяние.

Преследование благороднейшего Посланника и уважаемых сподвижников мекканские многобожники не прекращали, а изо дня в день только усиливали. При этом они соревновались друг с другом в этой гнусной деятельности и старались превзойти друг-друга. Они, к этим своим гнусным делам добавили еще одно: объявили бойкот¹⁷. Потом ясным образом записали такой текст как обязательное правило: «Не иметь с ними никаких отношений» и это прави-

16 Причина переселения в Абиссинию была в том, что абиссинийцы были христианами, а мекканцы — многобожниками, и поэтому они друг-другу не доверяли и связей между собой не поддерживали.

17 Разрыв родственных отношений со всем Хашимитским родом и причинение этим вреда.

ло повесили на стены Каабы. Абу Ляхаб и его семья остались среди многобожников, другие мусульмане и неверующие рода бану Хашим остались в местечке «**Ши‘б Абу Талиб**» и приблизительно три года были вынуждены жить в условиях бойкота и осады.

Когда стало ясно, что мусульманам в Мекке спокойной жизни не будет, сподвижники Пророка были вынуждены, уже во второй раз, переселиться в Абиссинию. Тогда их было 83 мужчины и 18 женщин. Джа‘фар ибн Абу Талиб и его жена Асма бинт ‘Умайс, ‘Абдуллах ибн Джахш и его жена Умм Хабиба бинт Аби Суфьян были вместе с ними.

Установленные в местечке «**Ши‘б Абу Талиб**» препятствия роду бану Хашим достигли такого уровня, что невозможно было их описать. Так как не было оставлено прохода для прохождения туда других людей, а всякие дружеские связи с ними были запрещены, они были вынуждены жить как в тюрьме и питаться травами лугов и листьями деревьев, в связи с чем, они казались им словно райские плоды.

Потом некоторые арабы выразили несогласие с таким положением дел, из-за их претензий положение тех, кто был в «**Ши‘бе**» резко улучшилось и часть их стала свободной.

В десятом году после ниспослания пророчества и в третьем году хиджры, умер Абу Талиб. Через три дня после этого мать правоверных Хадиджа (да будет доволен ею Аллах) тоже покинула этот мир. Из-за этого наш достопочтеннейший господин безутешно горевал и этот год стал называться «**‘Амм аль-Хузн**», то есть «Годом печали». Хотя он и был у с себя на родине, среди своих близких, наш достопочтеннейший господин после этого остался как-будто одиноким человеком. Так как Абу Талиб был человеком в высшей степени добрым и милосердным, он всегда поддерживал нашего достопочтеннейшего господина, многие его заботы брал на себя. И Хадиджа тоже, никогда не выразила сомнения по поводу нашего достопочтеннейшего господина, и даже тогда, когда все говорили, что он врет; когда все высмеивали его и потешались над ним, — успокаивая и утешая его, выражала свое неодобрение таких поступков людей. Наш достопочтеннейший господин в их лицах потерял самых близких покровителей и верных помощников. После их смерти многобожники старались воспользоваться этим удобным случаем,

начали еще больше преследовать и унижать нашего достопочтеннейшего господина, называли его колдуном, жрецом, сумашедшим и поэтом. Чтобы пробудить в народе ненависть к нему, они ходили по разным общинам, рассказывая всякие ложные небылицы о нём, стояли на дорогах, рассказывая то же самое путникам. Его сосед и близкий родственник Абу Ляхаб с женой Умм Джамилей бинт Харб и 'Укба ибн Абу Му'айт не давали ему житья: если он начинал читать намаз, клали нечистоты на его плечи, в его пищу подбрасывали разные грязные вещи, а на его пути кидали репей и колючие ветки. Он три месяца терпел такие издевательства, а потом решил переселиться в Таиф. Но и там его надежды не оправдались. Ничего хорошего от жителей Таифы он не увидел.

Население Таифа не прислушалось к словам нашего достопочтеннейшего господина, по подстрекательству взрослых жителей Таифа их дети и рабы закидывали его камнями, поранили ему благословенные ноги и голову. Тогда с ним был Зайд ибн Хариса, он старался защитить нашего достопочтеннейшего господина, прикрывал его своим телом словно щитом. Господин **«Последнее повеление»** (печать пророков) был вынужден вернуться обратно в Мекку и по дороге молился Всевышнему: *«О мой Господь, ко мне, слабому Твоему созданию, не осталось уважения в народе! О, предначертатель судеб и помощник слабых — Аллах! Если Ты решил оградить меня от участи встречаться с Твоим гневом, мой долг — терпеливо перенести все трудности этого мира»*. Когда он заходил в город Мекку, его охранял Мутгам ибн Гади.

Так как весь арабский люд [в Мекке и окрестностях] единодушно противостоял Пророку и изо дня в день усиливал это противостояние и свои злодеяния, наш достопочтеннейший господин, которому пришлось пережить столько трудностей и страданий, потерял всякую надежду, что они примут истинную веру. И поэтому он начал призывать другие арабские племена к Исламу. Он старался быть в известных землях и святых местах, где собирались арабы, и везде призывал людей к Исламу. Он встречался с людьми, которые пришли из дальних уголков в Мекку для совершения хаджа и тогда Пророк разъяснял им, в чем заключается исламская вера и призывал их к ней.

Однажды, в 12-й год после ниспослания пророчества, наш достопочтеннейший господин призывал к Исламу арабов, которые

приехали для совершения хаджа из города Медины. Одна группа из них, вняв его призыву, решила еще раз встретиться с ним. Встреча состоялась в местечке «‘Акаба»¹⁸, и эти паломники приняли Ислам. А на следующий год их приехало еще больше, и все, присягнув перед Посланником, приняли Ислам.

С этого времени, узнав, что в городе Медине начал укореняться Ислам, сподвижники, которые подвергались [в Мекке] различным страданиям, по одиночке начали переезжать из Мекки в Медину. Они, чтобы сохранить свою веру и совершать религиозные обряды в спокойной обстановке, не нарушая их, переезжали к родственным племенам в Медине, оставляя родные места. И отделившись от родных общин, доставили себе дополнительные хлопоты по переезду. В одно время в Мекке из мусульман оставались только наш достопочтеннейший господин, Абу Бакр ас-Сиддик, ‘Али аль-Муртада, Сухайб, Зайд ибн Хариса, немощные и бедные мусульмане, которые были не в силах совершить хиджру (переселение).

Абу Бакр ас-Сиддик, пришел к нашему достопочтеннейшему господину и спросил у него разрешение переселиться в Медину. Благороднейший Посланник сказал ему: *«Подожди! Я не думаю, что во время переселения будут большие трудности, но если такие трудности все-таки будут, — лучше переселиться вместе»*. Абу Бакр присоединился к его мнению и начал готовить вещи для совместного путешествия.

Многобожники, когда услышали, что жители Медины дали клятву Пророку, начали сильно горевать по этому поводу, как будто им на голову обрушилось небо. Они сильно рассердились, и чтобы всерьез обсудить это дело и пока еще не поздно решиться на что-то, собрались в месте совета племени — в **«Дар аль Надва»**¹⁹. Это общество, состоящее из числа самых умных и знатных многобожников, приняло такое решение: в темное время суток самые храбрые мужи из каждого рода собираются возле дома нашего достопочтеннейшего господина и организуют на него нападение; а потом, согласно

18 Место, где сейчас паломники бросают камни во время совершения обряда хаджа — примечание переводчика.

19 Место, дом, где держали совет представители племени «Курайш» — примечание переводчика.

установленному порядку того времени, они выплачивают дият (плата за кровь убитого) роду Хашим.

5

Период хиджры

Согласно упомянутому решению, самые храбрые из юношей и мужчин арабских родов города Мекки, вечером собрались у дома нашего достопочтеннейшего господина и окружили его.

А благороднейший Посланник вышел из своего дома и прочитал аят: **«Ва джа‘альна мин байна айдихим саддан ва мин хальфихим саддан фаагшайнахум фахум ля юбсырун»**²⁰ и спокойно ушел. Все, кто окружил дом, оказались в глубоком сне. Пройдя немного, он встретился с Абу Бакром ас-Сиддиком, и они вместе покинули город.

Для того, чтобы их враги, пустившись за ними в погоню, не обнаружили и не привезли их обратно в Мекку или, чтобы не свершилось какое-нибудь неподобающее дело, они спрятались в пещере на горе «Саур» и три дня жили там.

Сын Абу Бакра ‘Абдуллах с наступлением темноты приходил к ним ночевать и рано утром, после сухура²¹ уходил обратно в город. И поэтому население города Мекки не знало, что он ночует в пещере. Он рассказывал им все новости и события, которые происходили в городе. А каждый день утром раб Абу Бакра ас-Сиддика Амир ибн Фухайр²² перед пещерой прогонял стадо овец и таким образом заметал следы ног ‘Абдуллаха.

Когда страсти чуть улеглись и арабы прекратили поиски, они вышли из пещеры на дорогу, ведущую в Медину, и направились в путь. Раб Абу Бакра ас-Сиддика Амир ибн Фухайр стал проводником. Еще один многобожник, араб по имени Абдуллах ибн Урайкыт²³ был вместе с ними.

20 «Мы поставили перед ними стену, а позади них — преграду, закрыв им все пути, и зрения их Мы лишим» (сура «Йа Син», 9 аят) — примечание переводчика.

21 До наступления рассвета — примечание переводчика.

22 Абу ‘Амр ‘Амир ибн Фухайра (ум. в 4 г.х.) — один из первых принявших Ислам - примечание редактора.

23 ‘Абдуллах ибн аль-Урайкыт или известный также как аль-Урайкыт — проводник Пророка во время хиджры — примечание редактора.

Наш достопочтеннейший господин, чтобы довести свои распоряжения другим и выполнить свои обязательства перед сподвижниками, в своем доме в Мекке оставил ‘Али (да будет доволен им Аллах).

После ниспослания пророчества наш достопочтеннейший господин прожил в Мекке 13 лет (по исламскому летосчислению) и тогда ему было 53 года.

В 622 году по христианскому летоисчислению, 8-го дня раби‘ аль-авваля, в понедельник²⁴, они, целые и невредимые, доехали до деревни «Куба», которая была в нескольких километрах от Медины. В понедельник, вторник, среду и четверг они были в этой деревне и 12 раби‘ аль-авваля, в пятницу²⁵, направились в Медину. Перед выездом они совершали пятничный намаз с очень совершенной проповедью.

Хиджра²⁶ нашего достопочтеннейшего господина, *«Гордость посланников»* — одно из самых великих событий. Причина этого — притеснения и преследования со стороны многобожников последователей Ислама и их желание обрести возможности свободного и своевременного исполнения религиозных обрядов и призыва к Исламу. Ислам тогда прославился в Аравии, различные арабские племена толпами приходили к Пророку, давали ему клятву и принимали Ислам, Распространилась надежда [на спасение] до самых дальних и диких уголков света, с призывом *«хаййа ‘аляль фалах!»*²⁷, сотрясая престолы. По этой причине упомянутое выше великое событие считается началом истории Ислама, и таковым оно и должно быть²⁸.

Известие о том, что Посланник Аллаха покинул Мекку и направился в Медину, каким-то образом достигло Медины. Когда это стало известно, такая радость охватила мединцев, — что немислимо описать. Этого они и сами не смогли бы объяснить.

24 Этот день соответствует 20 сентября по европейскому летоисчислению, 17 сентября — по византийско-русскому календарю.

25 Это соответствует 21 и 24 сентября.

26 Хиджра — переселение из Мекки в Медину — примечание переводчика.

27 «Спешите к спасению!» — примечание переводчика.

28 Так-как тогда с мухаррама, который является началом года, прошло всего два месяца и несколько дней, учет по хиджри решили начинать не с раби‘ аль-авваля, а с начала года, т.е. с месяца мухаррам.

Чтобы встретить Пророка, население Медины каждый день выходило на дорогу и смотрело в сторону Мекки. Они уходили оттуда только тогда, когда начиналось время знойной жары.

И вот однажды, когда они его долго ждали и не дождавшись, ушли, один иудей, который сидел, забравшись на высокое место, увидел путников и во весь голос закричал: «*Эй, люди! Видно тех, кого мы ждем!*». Когда услышали этот голос, весь город встрепетул от радости, дети, женщины, рабы и рабыни побежали встречать его, а молодые люди и мужчины, взяв свое оружие, тоже пошли к нему навстречу. Они встретились в местечке под названием «Харра»²⁹. Кто пеший, а кто верхом, они окружили нашего достопочтеннейшего господина, соревновались друг с другом, чтобы держать поводья его верблюда, со всех сторон произносили такбиры, а женщины и дети громко читали стихи. И в такой обстановке всеобщей любви и уважения, наш достопочтеннейший господин, *«Гордость пророков»* оказал честь Медине.

Это удивительное дело!... Человека, вынужденного оставить своих родственников и товарищей, с которыми он вместе играл, вместе веселился в детстве и вместе вырос, друзей, с которыми он жил до сорока лет душа в душу, родину предков, родной город, родной дом и все необходимые для жизни вещи, чужие для него люди встретили с великой радостью и были готовы ради него на всё. Они видели пользу даже в пыли на его ногах и были готовы ради него пожертвовать всем, что они имеют. И все это для них было — ничто [по сравнению с Мухаммадом]!... Насколько несчастны из них первые, настолько же счастливы — вторые.

6

Медина и важные события

Когда они были в месте под названием «Куба», наш достопочтеннейший господин, *«Гордость вселенной»* основал там мечеть³⁰, а когда он переселился в Медину, построил мечеть Харам³¹. Эти мече-

29 Видимо имеется в виду место «Харрат Куба», недалеко от Медины. Слово «Харра» означает местность вулканического происхождения — примечание редактора.

30 Первая мечеть построенная в Исламе.

31 Имеется в виду «аль-Масджид ан-Набави» (Мечеть Пророка) — примечание редактора.

ти представляли собой огороженные четырьмя стенами в человеческий рост площадки. Они были прикрыты [пальмовыми листьями и ветвями] сверху, чтобы была тень и не пекло солнце.

Наш достопочтеннейший господин, благороднейший Посланник, как только обосновался в городе Медина, перевел свою семью из Мекки к себе. Они переехали вместе с семьей Абу Бакра ас-Сиддика.

Население Медины полностью приняло Ислам, а название города Ясриб³², из-за глубокого уважения к благороднейшему Посланнику и в его память, переименовали на «**Мадинат ар-Расуль**». Поэтому он прославился этим названием.

Первый год хиджры. Было установлено чтение азана для оповещения о наступлении времени обязательных намазов. Пришло повеление о войне с враждебными народами³³. Наш «*Господин творений*» сделал побратимыми переселившихся из Мекки (мухаджиров) и своих мединских сподвижников (ансаров).

Второй год. Пришло повеление сделать киблой направление на Каабу в городе Мекка. В Медине наш достопочтеннейший господин 12 месяцев читал свои намазы, обращая своё лицо на «**Байт аль-Макдис**»³⁴. Был объявлен обязательным пост в месяц Рамадан. В городе начали раздавать фитр-садака и совершать праздничные намазы, и была объявлена обязательной выплата закята. Как было нелегко нашему достопочтеннейшему господину в Мекке от притеснений многобожников, так и в Медине ему стало нелегко от действий иудеев и известных среди мусульман лицемеров. В том же году было известное сражение при Бадре. В этой битве сражались сам наш достопочтеннейший господин и его сподвижники. В этом сражении армия мусульман состояла из 313 человек, а армия многобожников — из 950. Слава Аллаху, армия многобожников была разгромлена, мусульмане победили, а командующие их армией погибли. Это событие произошло 17 числа месяца Рамадан³⁵.

32 Старое название города Медины — примечание переводчика.

33 Т.е. с теми, кто угрожал и нападал на мусульман — примечание редактора.

34 Иерусалим (или мечеть аль-Акса в Иерусалиме) — примечание переводчика.

35 В честь этого памятного дня надлежит устраивать праздничные мероприятия.

Третий год. В этом году было сражение при горе «Ухуд». Из-за вредительских действий лицемеров, у мусульманских войск на этот раз были обнаружены признаки поражения. В сражении погибли более 70 сподвижников, среди них был и сподвижник Хамза (да будет доволен им Аллах). В этом сражении нашему достопочтеннейшему господину выбили один из его благословенных зубов. Несмотря на это, он, собрав великую силу и храбрость, продолжал сражаться, а его сподвижники, тоже, как львы бросались на врага. И тем нанесли врагу большой урон. Мусульмане в этом сражении хотя и не победили, однако этими действиями пресекли планы противника напасть на Медину, многобожники были вынуждены уйти обратно в Мекку. И при этом они очень спешили, опасаясь, что мусульмане станут их преследовать.

Пятый год. В этом году было сражение «Хандак» (сражение у рва), известное как «Ахзаб». Тогда арабы из племени Курайш, иудеи из племени Бану Надыр, люди из Гатафан и многих других племен, объединившись, пошли в поход против мусульман. Они добрались до Медины и окружили город. А мусульмане до этого, по совету Сальмана аль-Фариси, вырыли ров у города. В сражении преимущество было на стороне мусульман, враги ничего не добились и вернулись назад.

Шестой год. Наш достопочтеннейший господин со своими 1500 сподвижниками в месяце зу аль-Ка‘да отправился в путь из Медины в Мекку с намерением совершить ‘умру. Но услышав про это, многобожники, выдумывая разные предлоги, решили воспротивиться этому и не впускать его в Мекку. Они подготовились к этой встрече.

Когда они добрались до места под названием «Худайбия», наш достопочтеннейший господин направил ‘Усмана ибн ‘Аффана (да будет доволен им Аллах) к многобожникам и велел сказать им, что он пришел не с войной, а с намерением посетить Каабу и совершить ‘умру. Но многобожники остались верны ранее принятому своему решению и не соглашались с предложением нашего достопочтеннейшего господина. Мусульмане знали, что если будет война, то победа окажется за ними. Но наш достопочтеннейший господин пришел в Мекку и к Хараму Шарифу не с намерением воевать, а с целью договориться с мекканцами. После этих событий наш достопочтеннейший господин заключил договор с мекканскими многобожниками и

вернулся обратно. По условиям этого договора мусульманам было разрешено на следующий год вновь прибыть в Мекку для совершения 'умры. Это событие стало известно под именем «Бай'ат Ридван»³⁶ и «Сульх Худайбия»³⁷.

Наш достопочтеннейший господин, когда вернулся из Мекки, написал письма правителям и царям соседних государств с призывом принять Ислам и направил к ним послов с этими письмами. Император Византии воздал надлежащие почести послу и принял письмо с большим уважением. А персидский царь Хосров, разорвал письмо на клочья и затоптал ногами. Наш достопочтеннейший господин, когда узнал об этом, сказал: *«Пусть Всевышний разорвет царство Хосрова также, как он разорвал это письмо».*

Седьмой год. В этом году было известное сражение «Хайбар», и эти земли [селения Хайбар] вошли в подчинение Исламу. Сподвижники, которые были вынуждены переселиться в Абиссинию, вернулись. Среди них был и Джа'фар ибн Абу Талиб. Согласно договору «Худайбия», Пророк с 2000 сподвижниками съездил в Мекку и представ перед курайшитскими многобожниками в великом и могущественном виде, совершил 'умру. И несмотря на то, что они старались всячески унижить его и отлучить от веры, наш достопочтеннейший господин совершил обход Каабы. После этого он вернулся в Медину.

Восьмой год. В этом году был поход на Му'та. Так как был нарушен договор «Худайбия», наш достопочтеннейший господин, *«Гордость всех созданий»* со сподвижниками численностью около 10 тысяч человек в середине месяца Рамадан отправился в Мекку. Когда подъехали к деревне с названием «Абва», они встретили Абу Суфьяна ибн аль-Хариса и 'Абдуллаха ибн Абу Умайю, которые шли к ним навстречу. Они были из тех людей, которые больше всех

36 Когда 'Усман ибн 'Аффан был направлен к многобожникам для переговоров и заключения договора, он долго не возвращался. Тогда среди мусульман распространился слух, что многобожники убили Усмана. Все мусульмане, когда услышали такое известие, собрались под деревом Самура и дали клятву (бай'а) Пророку быть ему верным до самой смерти. Немного спустя, 'Усман вернулся и был заключен договор перемирия, известный под именем договор Худайбия — примечание переводчика.

37 Договор между мусульманами и многобожниками сроком на 10 лет (великий договор) — примечание переводчика.

проявляли враждебность к нашему достопочтеннейшему господину. Они оба приняли Ислам. Когда подъехали к месту с названием «Кадид», они встретили ‘Аббаса с семьей, который еще не переселился в Медину³⁸. Наш достопочтеннейший господин велел ему отправить свою семью в Медину, а ему самому вместе с ним поехать в Мекку. Когда они подъехали к месту с названием «**Марр аз-Захран**», дозорные задержали мекканцев Абу Суфьяна ибн Харба с товарищами, высматривавших где что происходит, и доставили их к нашему достопочтеннейшему господину. Абу Суфьян тогда принял Ислам. Исламские войска, во главе с нашим достопочтеннейшим господином, в пятницу, утром 21 числа месяца Рамадан (по христианскому летосчислению — 630 год, по европейскому календарю — 12 января, по византийско-русскому — 9 января), не встретив никакого сопротивления, читая «**Инна фатахна**»³⁹, вошли в Высокочтимую Мекку. Когда они оказались в городе, наш достопочтеннейший господин очистил Высокочтимую Каабу от языческих идолов и изваяний, вошел в Каабу, а когда вышел из неё, совершил два ракаата намаз, выпил воду зам-зам и сел у священной Каабы. Весь народ, ища ответ на вопрос: «*Как будут судимы те, кто его обидел и кто заставил его оставить родные места?*», — вытягивая вперед головы, пристально смотрел на него.

Наш достопочтеннейший господин, *«Гордость посланцев»* объявил всеобщее помилование и этим своим решением обрадовал весь народ, а затем огласил своё высочайшее повеление о том, что никто не будет преследоваться. После этого он прочитал в очень милой и приветливой форме проповедь, разъяснил многие положения шариата и дал памятные наставления. А после этого он принял клятву с мужчин, а перед этим — с женщин. Потом, когда все дали клятву, Биляль-хазрат с крыши Каабы провозгласил азан. Это, наверное, был первый азан, который мусульмане прочитали в Высокочтимой Мекке открыто и громко, не опасаясь никого. Когда Мекка оказалась в руках мусульман, племя Курайш полностью приняло Ислам, существовавшие ранее отличия в обычаях были рассмотрены и

38 ‘Аббас — самый последний мухаджир (переселенец из Мекки).

39 Сура «Аль-Фатх» (Победа) — примечание переводчика.

урегулированы, после чего, они начали жить как одна душа, как одно тело, в любви, дружбе и согласии.

После этих событий в Мекке были сражения «Хунайн» и «Таиф». Для прочтения проповеди, в Мединской мечети впервые был сооружён минбар.

Девятый год. Наш достопочтеннейший господин со своими сподвижниками вышел в поход против византийских народов. Только из-за того, что по этому поводу была весть, они с противником не встретились. Когда достигли места, где сейчас станция железной дороги в Хиджаз под названием «Табук», они остановились на отдых. Наш достопочтеннейший господин, посоветовавшись с некоторыми местными племенами, построил в Табуке мечеть и потом вернулся обратно в Медину. На пути в Медину, Абу Бакр ас-Сиддик был направлен совершить хадж в Мекку и назначен его руководителем. Это был первый обязательный хадж, который был совершен в Исламе. Во время хаджа, хазрат ‘Али прочитал начало суры «ат-Тауба» («Покаяние»), и там были объявлены законы шариата.

Десятый год. Приходили послы из каждого племени Аравийского полуострова, чтобы дать клятву о том, что они приняли Ислам. В этом году, услышав, что наш достопочтеннейший господин собирается совершать хадж, люди из дальних и близких мест приходили в Медину. Они старались ходить вместе с нашим достопочтеннейшим господином, *«Гордостью мирозданий»* и совершать религиозные обряды так же, как и он.

25 зу аль-ка‘да, в субботу, после обеда наш достопочтеннейший господин вместе с 90 тысячами мусульманских паломников отправился в Мекку. Вместе с ним были и его жены, по дороге к ним присоединились арабы из других племен в бесчисленном количестве. 4-го дня зу аль-хиджа он вошел в Мекку и полностью совершил все обряды хаджа. В проповеди, которую он прочитал 9-го дня месяца зу аль-хиджа в долине ‘Арафат, наш достопочтеннейший господин окончательно объяснил основные постулаты, которые отделяют истинную веру от лжи безверия, лично дал наставления быть внимательными и милосердными к своим женам.

Так как этот хадж был первым и последним хаджом в жизни нашего достопочтеннейшего господина после хиджры, он получил

название «худжжат аль-Вада'»⁴⁰. После того как наш достопочтеннейший господин пробыл в Мекке 10 дней, он направился в Медину.

Одиннадцатый год. Наш достопочтеннейший господин, гордость пророков и лучший из посланников, ушел из жизни, и прекратилось ниспослание божественных откровений (**Инна лилляхи ва инна иляйхи раджи'ун**⁴¹).

7

Смерть Пророка

В конце месяца сафар 11-го года хиджры у нашего достопочтеннейшего господина проявился недуг, который усиливался. Когда ему стало плохо, люди собрались в мечети Пророка. Когда он узнал об этом, он вышел к ним при помощи двух человек, которые поддерживали его с двух сторон. Наш достопочтеннейший господин сел на минбар и дал очень выразительное наставление. Потом спустился с минбара и совершил полуденный намаз в качестве имама. Несколько раз, сев на минбар, он читал проповедь, делал истигфар и молился за души погибших в сражении при горе «Ухуд». По его поведению чувствовалось, что он скоро покинет этот бренный мир.

12 дня месяца раби' аль-авваль, в понедельник (по христианскому летосчислению — 632 год, по европейскому календарю — 7, а по византийско-русскому календарю — 5 июня), во время духа-намаза, завершив свой срок жизни, наш достопочтеннейший господин перешел в вечный мир. На второй день после смерти его похоронили на том же месте, где он умер — в комнате матери правоверных 'Айши (да будет доволен ею Аллах).

Сейчас это место — место зиярата (посещения) всех последователей Ислама — «**Рауда-и муттахара**» и оно осталось внутри Мечети Пророка. Тогда ему было 63 года, на голове и бороде были заметны седые волосы.

40 Прощальный хадж — примечание переводчика.

41 «Поистине, мы принадлежим Аллаху, и к Нему — наше возвращение» (Сура Бакара (Корова), 156 аят) - примечание переводчика.

Нравственные качества и жизненный путь

Наш достопочтеннейший господин, *«Гордость мирозданий»* был человеком среднего роста, лицо у него было прекрасное, пшеничного цвета, открытое и сияющее, а борода редкая. Он был симпатичным, добрым, спокойным и выдержанным человеком. Пророк не говорил дурного слова или грубости, никого не обвинял, не принимал ничего сверх того, что позволяло его положение. Когда другие удивлялись на что-то, он вместе с ними удивлялся и улыбнулся, но он не смеялся громко. Когда люди говорили о мирском, он вместе с ними говорил о мирском, а когда люди говорили о вечном, он вместе с ними говорил о том же. Так как наш достопочтеннейший господин был очень щедрым человеком, ни на чью просьбу он не говорил: «Нет!». На ночь у него не оставалось ни одного дирхема, ни одного динара денег. Он не жил за счет милостыни, а полученные подарки возвращал обратно. Однажды был такой случай: он не подавал руку одному человеку, который протянул ему руку, чтобы поздороваться, так-как в руке у этого человека был изумруд. В основном он питался водой и финиками, он никогда не ел досыта, в своем жилище он проводил месяцы без разведения огня⁴².

Смелость и храбрость у него были до такой степени, что во время сильного боя даже самые бесстрашные из его сподвижников держались рядом с ним. Кто бы не умер, он ходил на его похороны как приглашенный человек. Он навещал сады своих сподвижников. Когда сидел, он не вытягивал ноги в сторону кого-либо. Когда они сидели на коленях, старался не убирать свои колени в сторону. Он участвовал в беседах, поддерживал разговор, постоянно справлялся у своих сподвижников об их состоянии, часто совещался и прислушивался к ним. Навещал больных, спрашивал об их здоровье, а кто жил далеко, — молился за них, когда слышал о смерти кого-то, он сильно горевал и читал: *«Инна лилляхи ...»*, делал истигфар и молился за их души. Пророк не разделял людей на бедных и богатых, относился ко всем людям одинаково, принимал просьбы и исполнял

42 Здесь имеется ввиду, что он жил месяцами без горячей пищи — примечание переводчика.

их, носил только подходящую одежду, любил носить рубашку, сам штопал свою одежду, чинил себе башмаки, молот зерно на ручной мельнице, кормил кошек, с любовью относился к бедным и нуждающимся, много времени проводил среди них.

Он был очень приветливым, исключительно целомудренным и стыдливым, старался как можно больше прощать. Он не стоял, просто наблюдая когда другие работают, а помогал им, сам тренировал своего верблюда. Он не любил, когда кто-то мешал людям. Он никогда не поднимал руку на своих жен, слуг, членов семьи, своих подчиненных, никогда не говорил им непристойных слов, во всем старался видеть хорошее, сторонился всего плохого, пил и ел только дозволенное, любил тыквенный суп. Он говорил: *«Нет напитка выше молока»*. Он пил сидя и стоя, не возражал против разрешенных (мубах⁴³) игр, говорил всегда любезно и к месту. Каждый понедельник и четверг соблюдал пост. А за неверных он молился, чтобы Всевышний направил их на истинный путь.

9

Дети Пророка

Дети нашего достопочтеннейшего господина: Касим, ‘Абдуллах, Зайнаб, Рукайя, Умм Кульсум, Фатыма, Ибрахим.

Все его дети, кроме Ибрахима, родились от матери правоверных Хадиджи. А матерью Ибрахима была рабыня [в последствии жена] нашего Пророка — коптка⁴⁴ по имени Мария.

Касим. Родился в Мекке до ниспослания пророчества и умер, когда ему было два с небольшим года. Наш достопочтеннейший господин, *«Гордость мирозданий»* из-за имени сына получил прозвище — Абу аль-Касим (отец Касима).

‘Абдуллах. Был известен еще и именами «Таййиб» и «Тахир». Умер в Мекке, в раннем детстве.

43 Мубах — это такое деяние, совершение или не совершение которого не является ни грехом, ни благодеянием. Примеры мубах деяний: есть и пить досыта дозволенную пищу и напитки, говорить безобидные слова и др. Из книги «Гыйбадат Исламия» - примечание переводчика.

44 Копты — местный неарабский христианский народ Египта — примечание переводчика.

Зайнаб. Первый ребенок нашего достопочтеннейшего господина. Родилась, когда нашему достопочтеннейшему господину было 30 лет. Умерла после переселения в Медину, в 8 году хиджры. Она была замужем за Абу аль-‘Асом Лакыйтом ибн Раби‘, который был сыном сестры Хадиджи — Хали бинт Хувайлид.

Рукайя. Вторая дочь нашего достопочтеннейшего господина. До ниспослания пророчества была сосватана за сына Абу Ляхаба по имени ‘Утба. После ниспослания суры «**Таббат йада Аби Ляхаб**»⁴⁵, по велению отца ‘Утба до свадьбы дал ей развод. После этого она вышла замуж за ‘Усмана ибн ‘Аффана. Умерла после получения известия о победе в сражении при Бадре. Могила ее в городе Мекка.

Умм Кульсум. Третья дочь нашего достопочтеннейшего господина. До ниспослания пророчества была сосватана за сына Абу Ляхаба по имени ‘Утайба. Но и он по велению своего отца до свадьбы дал ей развод. Она, после смерти своей сестры Рукайи, вышла замуж за ‘Усмана ибн ‘Аффана. Умерла в 9 году хиджры.

Фатыма. Младшая дочь нашего господина. Родилась когда Пророку исполнился 41 год. Когда ей было 16 лет, она вышла замуж за ‘Али ибн Абу Талиба. Через два месяца после смерти нашего достопочтеннейшего господина, «*гордости мирозданий*», отошла в вечный мир. Она единственный ребенок Посланника Аллаха, от которого осталось его потомство.

Ибрахим. Родился в Медине в 8 году по хиджре. Умер, когда ему было около двух лет. Известно, что когда он умер, с благословенных глаз благороднейшего Посланника текли слёзы и он говорил: «*О, Ибрахим, горе постигло нас, когда ты оставил нас*».

10

Внуки Пророка

Внуки нашего достопочтеннейшего господина: ‘Али, Умама, ‘Абдуллах, Хасан, Хусайн, Зайнаб, Умм Кульсум.

Мать ‘Али и Умамы — Зайнаб, а их отец — Абу аль-‘Ас Лакыйт ибн Раби‘. ‘Али умер в возрасте, когда достиг совершеннолетия. А Умама, после смерти Фатымы и после мученической смерти ‘Али,

45 «Пусть отсохнут обе руки Абу Ляхаба!» (сура «аль-Масад») — примечание переводчика.

вышла замуж за Мугайру ибн Науфалья ибн аль-Хариса ибн ‘Абдуль-Мутталиба. У них родился сын Яхья, но вскоре он умер.

Мать **‘Абдуллаха** — Рукайя, отец — ‘Усман ибн ‘Аффан. Он появился на свет, когда его родители жили в Абиссинии. Когда ему было 2 года, во время игры, петух клюнул ему в глаз, после чего он умер от запущенной раны.

Мать **Хасана, Хусайна, Зайнаб, Умм Кульсум** — Фатыма, а их отец — повелитель правоверных ‘Али.

Хасан. Родился в городе Мекке в месяце рамадан на втором году хиджры. Когда ему было 37 лет, он возглавил халифат в почтенном городе своего отца, в 40 году по хиджре — в Куфе. Он правил около 7 месяцев и после этого, чтобы предотвратить кровопролитие между мусульманами, заключил мирный союз с Му‘авией и отказался от должности халифы в его пользу. Он, будучи обманутым обещаниями, был отравлен своей женой Дж‘адой бинт аль-Аш‘ас и умер в 49 году по хиджре. Тогда ему было 46 лет. Его могила находится в Медине, на кладбище «**Джаннат аль-Бакы**»⁴⁶.

Хусайн. Младше Хасана на 22 месяца. После смерти ‘Али, в 41 году по хиджре возвратился в Медину. Жители Куфы признали его халифом, и он, приняв их приглашение, отправился в Ирак вместе со своими родственниками и сподвижниками. Узнав об этом, иракские войска Язида ибн Му‘авии, находившегося в Сирии, перекрыли им дорогу. Было сражение и он погиб там вместе с другими 72 участниками битвы. Тогда ему было 55 лет. Среди погибших были 17 человек из числа детей и внуков Фатымы. Эта великая трагедия произошла 10 дня месяца мухаррам 61 года хиджры. Его благословенное тело похоронили в местечке под названием Кербала.

Зайнаб. Вышла замуж за своего двоюродного брата по отцовской линии ‘Абдуллу ибн Джа‘фара. У них родились дети: ‘Али, ‘Аун Акбар, ‘Аббас, Мухаммад, Умм Кульсум.

Умм Кульсум. Она жила у повелителя правоверных ‘Умара ибн аль-Хаттаба и после его смерти вышла замуж за двоюродного

46 «Джаннат аль-Бакы» — кладбище в Медине, где похоронены родные и близкие Пророка — примечание переводчика.

брата по отцовской линии ‘Ауна ибн Джа‘фара. От ‘Умара у нее были дети: Зайд и Рукайя.

11

Пречистые жены Пророка

У Пророка было 11 жен — 11 матерей правоверных.

Хадиджа бинт Хувайлид. Во время джахилии она прославилась как «чистая» (Тахира). Потом, когда она вышла замуж за нашего достопочтеннейшего господина, из-за той огромной поддержки, которую она оказала религии Мухаммада, удостоилась чести называться **«аль-Кубра»**⁴⁷. Раньше она была замужем за Абу Халей Хиндом и ‘Атиком ибн ‘Аизом, и родила от них сыновей Халю и Хинда, а также дочь Хинд. Наш достопочтеннейший господин прожил с ней 25 лет, при её жизни не брал себе других жен. После её смерти он всегда говорил, что очень скучает по ней, помогал её друзьям — если заколет овцу или еще чего-нибудь, всегда отрезал от неё кусок мяса и отправлял им. Известен такой случай, когда с удивлением его спрашивали, почему он угощает одну незнакомую старуху, наш достопочтеннейший господин им ответил: *«Когда была жива Хадиджа, она часто бывала у нас»*.

Сауда бинт Зам‘а. Она была замужем за двоюродным братом по отцовской линии Сакраном ибн ‘Амром. Вместе с мужем переселилась в Абиссинию. Ее муж, по одной версии, умер в Абиссинии, а по другой — после возвращения из Абиссинии в Мекку⁴⁸. После смерти Хадиджи вышла замуж за нашего достопочтеннейшего господина.

‘Аиша бинт Абу Бакр ас-Сиддик. Вышла за нашего достопочтеннейшего господина после Сауды бинт Зам‘ы, прожила с ним

47 Аль-Кубра — в арабском языке означает «большая», «старшая», «великая» — примечание переводчика.

48 Ибн Джарир в своей истории, Ибн аль-Асир в «аль-Камиле» о нем говорят, что он «стал там христианином». В «Усд аль-Габа» («Биографии сподвижников» — примечание переводчика) Ибн аль-Асира он перечислен в составе группы сподвижников Пророка. Если анализировать приведенные в этих источниках данные, можно предположить, что у Ибн Джарира ошибка переписчика, а автор «аль-Камиль» ссылается на него. К тому же Ибн ‘Абдульбарр приводит его в числе сподвижников Пророка (Истигаб, 2 часть, 324 стр.).

9 лет и осталась вдовой, когда ей было 18 лет. Умерла в 58 году хиджры в возрасте 66 лет.

Хафса бинт ‘Умар. После смерти своего мужа Ханиса ибн Хузафы вышла замуж за нашего достопочтеннейшего господина. Умерла в 45 году хиджры в возрасте 60 лет.

Умм Салаяма Хинд бинт Абу Умайя. Она со своим мужем Абу Салаямой ибн ‘Абдульсасадом была вынуждена переселиться в Абиссинию. Когда они возвращались оттуда, её муж умер и она вышла замуж за нашего достопочтеннейшего господина. Умерла в 63 году хиджры в возрасте 84 лет.

Умм Хабиба бинт Абу Суфьян. Вместе со своим мужем ‘Абдуллахом ибн Джахшом переселилась в Абиссинию. Но там её муж совершил вероотступничество, став христианином. А Умм Хабиба была крепка в вере и развелась с мужем. Когда они были в Абиссинии сосваталась за нашего достопочтеннейшего господина. Умерла в Медине в 44 году хиджры.

Зайнаб бинт Джахш. После развода с Зайдом ибн Харисом вышла замуж за благороднейшего Посланника. Умерла в 20 году хиджры в возрасте 53 лет.

Зайнаб бинт Хузайма. Когда её муж ‘Абдуллах ибн Джахш погиб в сражении при горе «Ухуд», она вышла замуж за нашего достопочтеннейшего господина. Умерла через два или три года после замужества.

Маймуна бинт аль-Харис. Последняя из сосватанных за нашего достопочтеннейшего господина. Первым мужем у неё был Абу Рихм ибн ‘Абдуль‘узза. Умерла в 51 году хиджры.

Джувайрия бинт аль-Харис. Была взята в плен во время битвы при «Мурайса». Наш достопочтеннейший господин освободил её и женился на ней. Умерла в 56 году хиджры в возрасте 65 лет.

Сафия бинт Хуйайй. Попала в плен во время сражения при «Хайбаре». Благороднейший Посланник освободил её и женился на ней. Известно, что она умерла в 50 году хиджры.

Из них: Сафия — из племени бану Исраил; Хадиджа, Сауда, ‘Аиша, Хафса, Умм Салаяма, Умм Хабиба — из племени Курайш, а остальные были из других арабских племен. Хадиджа и Зайнаб бинт Хузайма умерли раньше благороднейшего Посланника, а остальные пережили его. Зайнаб бинт Джахш умерла первой

после смерти Пророка. Все жены пророка, кроме ‘Аиши, раньше были замужом за другими.

12

Родные братья отца Пророка.

Родные братья отца нашего достопочтеннейшего господина: Харис, Абу Талиб, Зубайр, Абдулька‘ба, Гидак, Дырап, Абу Ляхаб, Хамза, ‘Аббас.

У ‘Абдуль-Мутталиба было 10 сыновей, из них самым старшим был Харис, а самым младшим — ‘Абдуллах. Из них только Абу Талиб, Хамза, ‘Аббас, Абу Ляхаб дожили до ниспослания пророчества нашему достопочтеннейшему господину. О проклятии Абу Ляхаба ниспосланы аяты в Благородном Коране. Хамза и ‘Аббас приняли Ислам и совершили хиджру. Есть разногласия относительно принятия Ислама Абу Талибом⁴⁹.

Харис. Его дети:

1) Науфаль, был пленен мусульманами в битве при «Бадре». Потом принял ислам и стал одним из великих сподвижников Пророка. Из тех, кто принял Ислам в роде «Хашим», он был самым старшим по возрасту. Умер в Медине, в 15 году хиджры.

2) Умаййа.

3) Абу Суфьян. Этот человек был одним из тех, кто чрезмерно подвергал страданиям нашего достопочтеннейшего господина. Будучи красноречивым поэтом, он сочинял стихи, высмеивая нашего достопочтеннейшего господина. Потом он принял Ислам, просил прощения за свои прежние деяния и читал стихи в духе покаяния. Умер во время правления ‘Умара.

4) ‘Абдуллах, настоящее его имя — ‘Абд аш-Шамс. Когда он принял Ислам, благороднейший Посланник дал ему имя ‘Абдуллах.

5) Раби‘а, умер во время правления ‘Умара.

6) Арва, её муж — Абу Вада‘а ас-Сахми, у них были дети Мутталиб и Абу Суфьян. Она была еще жива в то время, когда погиб повелитель правверных ‘Али.

49 По данному вопросу не стоит слишком углубляться, сверх того, что повелено шариатом. Говорить о родственниках благороднейшего Посланника (при отсутствии достоверных доказательств) пустые слова - противоречит понятиям нравственности и благовоспитанности.

Абу Талиб. От одной матери с ‘Абуллахом и Зубайром. После ранения, полученного в битве «Фиджар»⁵⁰ остался хромым. После смерти ‘Абдуль-Мутталиба, взял к себе в дом нашего достопочтеннейшего господина на воспитание.

Был красноречив, умел с большим искусством читать стихи. Пользовался большим уважением среди арабов. Защищал нашего достопочтеннейшего господина от мекканских многобожников, совершил много самоотверженных поступков. Абу Талиб способствовал принятию ислама другими людьми. Он везде говорил, что наш достопочтеннейший господин — истинный пророк, ниспосланный Всевышним Аллахом. Умер за три года до хиджры, пережив восьмидесятилетний возраст. Его дети:

- 1) Повелитель правоверных ‘Али аль-Муртада.
- 2) Талиб, умер до ниспослания ислама. Известно, что он читал стихи, воспевающие нашего достопочтеннейшего господина.
- 3) ‘Акыль, умер во времена халифата Му‘авии.
- 4) Джа‘фар, по возрасту старше ‘Али, погиб во время битвы при «Му’та».
- 5) Умм Хани Фахита. Вышла замуж за Хубайру ибн Абу Вахба. У них были дети: Хани, Умар, Йусуф, Джа‘да.
- 6) Джумана. Она была замужем за двоюродным братом по отцовской линии Суфьяном ибн аль-Харисом.

Зубайр. После смерти отца ‘Абдуль-Мутталиба участвовал в работе общества «Хильф аль-Фудуль». Время его смерти точно неизвестно. Его дети:

- 1) ‘Абдуллах, погиб в битве при «Аджнадайн»⁵¹. Он был младше благороднейшего Посланника на 30 лет.
- 2) Умм Хаким Сафия.
- 3) Дабба‘а. Вышла замуж за Микдада ибн ‘Умара. У них были дети: ‘Абдуллах и Карима.

‘Абдулька‘ба. Известно что у него был сын Хинд, известный как «Аль-Мукаввам».

50 Войны между разными арабскими племенами за нарушение различных запретов в доисламский период. Это единственное сражение, в котором участвовал Мухаммад (с.а.в.) до ниспослания ему пророчества — примечание переводчика.

51 Битва между мусульманами и византийцами, которая произошла в 634 году — примечание переводчика.

Гидак. Настоящее имя у него было Науфаль, но он стал известен под именем «Хаджль». У него был ребенок по имени Мурра.

Дырар. Умер в юном возрасте до ниспослания Ислама.

Абу Ляхаб. Настоящее его имя — ‘Абдуль‘узза. После ниспослания пророчества стал заклятым врагом нашего достопочтеннейшего господина и принес ему много страданий. После того, как узнал, что в сражении при «Бадре» мусульмане одержали победу, заболел с горя и от этой болезни умер. Его дети:

1) ‘Утба⁵².

2) Му‘таб. Они оба приняли Ислам в тот день, когда Мекка оказалась в руках мусульман. Наш достопочтеннейший господин очень радовался этому.

3) Дурра. Приняла Ислам и совершила хиджру в Медину. Наш достопочтеннейший господин, когда услышал, что женщины Мекки говорили о Абу Ляхабе разные слова, стараясь его унижить, сказал в мечети: *«Удивительно, что есть люди, которые говорят разные вещи, стараясь обидеть моих близких. Но я, конечно, по возможности не оставляю своих близких без своего покровительства»*⁵³. Некоторые её имя пишут как «Саби‘а». Она была замужем за Харисом ибн Науфалем ибн аль-Харисом ибн ‘Абдуль-Мутталибом. У них были дети: ‘Укба и Валид.

Хамза. Так как их обоих вскармливала грудью рабыня Абу Ляхаба — Сувайба, они с благороднейшим Посланником были молочными братьями. В третий год после ниспослания пророчества, Хамза принял Ислам. Это стало причиной того, что мусульмане тогда стали сильнее. Погиб в сражении при горе «Ухуд» в возрасте 59 лет.

52 Не удалось выяснить причину того, что кади Байдави писал о нем: *«Его съел лев по пути в Шам»*. Он ссылается на книгу «Далаиль ан-Нубувват» Аль-Байхаки. 2 часть, 162 стр.

53 Хотя в Благородном Коране и говорится, что Абу Ляхаб с женой будут подвергаться мукам в аду и гибнуть в нём, но там нет категоричных доводов о том, что они навечно останутся в аду и не примут веру. (Всевышний Аллах совершает, что пожелает и вершит суд как волеизъявляет) [По мнению же авторитетных толкователей Корана Абу Ляхаб и его жена являются обитателями ада, что означает их вечное пребывание там. И то, что они так и не уверовали, и не приняли ислам, указывает на чудо Корана и Пророка, с точки зрения толкователей. — Примечание редактора].

Он был по возрасту старше нашего достопочтеннейшего господина. Его дети:

- 1) ‘Аммара.
- 2) Уамама (Умм Варака), она была замужем за Салямой ибн Салямой.
- 3) Фатыма (Умм аль-Фадль).
- 4) ‘Утайба, передается, что он не приняла Ислам.
- 5) Я‘ля. Потом род Хамзы прекратил свое существование.

‘Аббас. Он — от одной матери с Дыраром и старше нашего достопочтеннейшего господина на 2-3 года. Хотя он принял Ислам уже в Мекке, опасаясь многобожников, был вынужден скрывать свою веру. В день, когда Мекка оказалась в руках мусульман, он открыто объявил о своей вере. Умер в Медине, в 33 году хиджры в возрасте 88 лет. Его сыновья:

1) Фадль, он был одним из важных сподвижников, его дочь по имени Умм Кульсум⁵⁴ вышла замуж за Хасана ибн ‘Али аль-Муртаду, а потом за Абу Мусу аль-Аш‘ари.

2) ‘Абдуллах, он — один из самых ученых сподвижников, ему было 14 лет, когда умер наш достопочтеннейший господин. Умер в во время ссылки в городе Таиф в 68 году хиджры в возрасте 74 лет. Халифы-аббасиды — его потомки.

3) ‘Убайдуллах, его могила находится в Медине, детей у него не было.

4) Кусам, его могила находится в Самарканде в месте, известном как «Шах зиндэ»⁵⁵.

5) ‘Абдурахман.

6) Муа‘бад. Погиб во время войны в Африке.

7) Харис.

8) Касир.

9) ‘Аун.

10) Тамам.

54 Это - согласно «Усд аль-габа» («Биографии сподвижников» Ибн аль-Асира) и «Истигаб». Но в другом месте «Усд аль-габа» говорится, что эта женщина — дочь ‘Аббаса. «Усд аль-габа», 3 часть, 183 стр., 5 часть, 613 стр.

55 Старинное кладбище в городе Самарканд — примечание переводчика.

Родные сестры отца Пророка.

Родные сестры отца нашего достопочтеннейшего господина: ‘Атика Умайма, Байда, Барра, Сафия, Арва.

Из них Сафия, приняла Ислам и совершила хиджру в Медину. Есть разногласия о том, что Арва и ‘Атика приняли Ислам. Предполагается, что остальные из них не дожили до эпохи Пророка.

‘Атика. Вышла замуж за Абу Умайю ибн аль-Му‘иру аль-Махз-уми. Во время битвы при «Бадре» была жива и здорова. Их дети:

1) Зухайр.

2) ‘Абдуллах. Хотя он вначале и был ярим врагом нашего достопочтеннейшего господина и причинял ему вред, потом ‘Абдуллах принял Ислам и погиб в бою за Таиф.

Умайма⁵⁶. Вышла замуж за Джахша ибн Я‘мура. Их дети:

1) ‘Абдуллах, погиб в сражении при горе «Ухуд».

2) ‘Убайдуллах. Он первый законный муж Умм Хабибы.

3) Абу Ахмад ‘Абд. Был слепым поэтом, очень рано принял Ислам и совершил хиджру в Медину.

4) Зайнаб бинт Джахш (да будет доволен ею Аллах) — мать правоверных.

5) Умм Хабиба. Она была женой ‘Абдурахмана ибн ‘Ауфа.

6) Хамна⁵⁷, когда её муж — Мус‘аб ибн ‘Умайр погиб в сражении при горе «Ухуд», она вышла замуж за Тальху ибн ‘Убайдуллаха и родила от него сыновей Мухаммада и ‘Имрана.

Байда Умм Хаким. Они с ‘Абдуллахом двойняшки. Была замужем за Курайзом ибн Раби‘ой. Их дети:

1) Арва. Она — одна из сподвижниц Пророка, мать повелителя правоверных ‘Усмана ибн ‘Аффана. После смерти ‘Аффана вышла замуж за Абу Му‘ита ‘Укбу и от него родила детей: Валида, Халида, ‘Аммара и Умм Кульсум.

56 Наверно опечатка типографии. В том месте «Усд аль-габа», где говорится о её биографии, есть ошибка. 1 часть, 21 страница.

57 Как точно звучит это имя, по доступным источникам выяснить не удалось. — Примечание редактора.

2) ‘Амир. Он принял Ислам в день, когда Мекка оказалась в руках мусульман.

Барра. Вышла замуж за Абдульсада ибн Хиляля, а потом за Абу Рихму ибн ‘Абдульузза. Её дети:

1) Абу Саляма ‘Абдуллах ибн Абдульсад. Так как их обоих вскармливала грудью рабыня Абу Ляхаба — Сувайба, они с благороднейшим Посланником были молочными братьями. Умер от раны, полученной во время сражения при горе «Ухуд». Он — первый муж матери правоверных Умм Салямы (да будет доволен ею Аллах).

2) Абу Сабра ибн Абу Рихм очень рано принял Ислам и умер во время правления халифа ‘Усмана.

Сафия. После смерти Хариса ибн Харба вышла замуж за брата Хадиджы — ‘Аввама ибн Хувайлида, умерла в Медине в 20 году хиджры в возрасте 73 лет. Их дети:

1) Зубайр ибн аль-‘Аввам, он муж Асма бинт Абу Бакра ас-Сиддика, отец ‘Абдуллаха ибн аз-Зубайра, провозгласившего халифат в Мекке. Погиб в 36 году хиджры в возрасте 67 лет.

2) Саиб.

3) ‘Абдулька‘ба.

Арва. Вышла замуж за ‘Умайра ибн Вахба. А после него за Кяляду ибн Хашима. Её дети:

1) Талиб ибн Хашим. Один из святых сподвижников, погиб в битве при «Аджнадайн».

2) Фатыма бинт Хашим.

14

Халифы

После смерти нашего достопочтеннейшего господина, *«Гордости мирозданий»*, правили следующие халифы:

1) Абу Бакр ибн ас-Сиддик ‘Атик ибн Абу Кухафа ‘Усман⁵⁸. После смерти нашего достопочтеннейшего господина, ему присягнули как халифу. Тогда ему было 60 лет. Он был халифом около трех лет и умер 20-го дня месяца джумада аль-ахира 13 года хиджры.

58 Принял Ислам после того, когда Мекка оказалась в руках мусульман. Принял наследство после смерти сына Абу Бакра ас-Сиддика. Нет другого человека, который принял наследство от своего сына, который был халифом.

2) ‘Умар ибн аль-Хаттаб. Ему присягнули после смерти Абу Бакра. Тогда ему было 56 лет. Он был халифом более 10 лет и погиб в Медине, в конце месяца зу аль-хиджа 23 года хиджры.

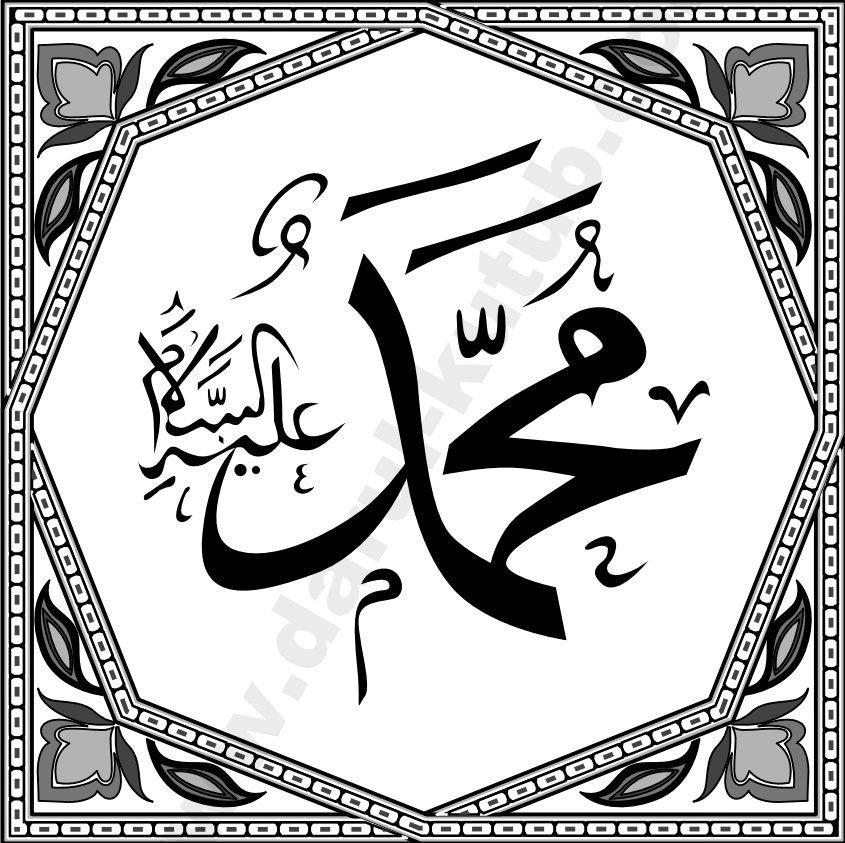
3) ‘Усман ибн ‘Аффан. Он стал халифом после ‘Умара. Был халифом менее 12 лет и погиб 18-го дня месяца зу аль-хиджа 53⁵⁹ года хиджры в возрасте 82 лет.

4) ‘Али ибн Абу Талиб. Стал халифом после ‘Усмана. Был убит ‘Абдурахманом ибн Мульджамом во время утренней молитвы в мечети города Куфы, ударом меча. Это произошло в благословенном месяце рамадан в 40 году хиджры. Его могила находится в «**Наджаф Ашраф**»⁶⁰.

5) Хасан ибн ‘Али аль-Муртада. После смерти отца 7 месяцев был халифом, а потом оставил эту должность и избрал «вечное счастье».

59 Третий праведный халиф ‘Усман ибн ‘Аффан погиб 35 году по хиджре. В данном тексте либо автор перепутал даты либо опечатка типографии — примечание переводчика.

60 В Ираке, окрестность Наджафа — примечание переводчика.

وليد بن عقبه - ٥٥
 وليد بن عبد مناف
 وهب بن عبد مناف - ٧

ه

هاشم بن عبد مناف - ٨
 هالت بنت خويلد - ٤١
 هاله بن ابي هاله - ٤٥
 هانئ بن ابي هبيره - ٥٠
 هبيرة بن ابي وهب - ٥٠
 هند بنت عتيق - ٤٥
 هند بن ابي هاله - ٤٥
 هند بن عبد الكعبة - ٤٥

ي

يحيى بن نوفل - ٤٣
 يزيد - ٤٤
 يعلى بن حمزه - ٥٣
 يوسف بن ابي هبيره - ٥٠

محمد بن طلحه - ٥٥
 محمد بن عبد الله - ٤٤
 مره بن غيداق - ٥١
 معاوية - ٥٠

مصعب بن عمير - ٥٥

مطعم بن عدي - ٢٠

مطلب بن ابي وداعه - ٤٩

معبد بن عباس - ٥٤

معتب بن ابي لؤب - ٥١

مغيره بن نوفل - ٤٣

مقداد بن الاسود

مقداد بن عمر - ٥١

ميسره - ١٣

ميمونه بنت الحارث - ٤٩

ن

نجاشي - ١٦

نوفل بن الحارث - ٤٧

نوفل (غيداق)

و

وليد بن الحارث - ٥٢

عون بن عبدالله - ٤٤

غ

غيداق بن عبدالمطلب - ٤٨

٥١ -

ف

فاطمة بنت حمزه - ٥٣

فاطمة بنت رسول الله - ٤٠ -

٤٢ - ٤٣ - ٤٤

فاطمة بنت هاشم - ٥٦

فضل بن عباس - ٥٣

فهر بن مالك - ٨

ق

قاسم بن رسول الله - ٤٠

قثم بن عباس - ٥٣

ك

كثير بن عباس - ٥٤

كريز بن زبيعه - ٥٥

كريمه بنت مقداد - ٥١

كله بن هاشم - ٥٦

م

مارية القبطيه - ٤٠

عبدالله بن عباس - ٥٣

عتبه بن ابي لهب - ٤١ - ٥١

عتيبة بن ابي لهب - ٤١

عتيبة بن حمزه - ٥٣

عتيق بن عائد - ٤٥

عثمان بن عفان - ١٥ - ١٦ -

٣١ - ٤١ - ٤٢ - ٥٥

٥٦ - ٥٧ -

عدنان - ٧

عقبه بن ابي معيط - ١٩ - ٥٥

عقبه بن الحارث - ٥٢

عقيل بن ابي طالب - ٥٠

علي بن ابي العاص - ٤٢ - ٤٣ -

علي - ١٥ - ٢٢ - ٢٤ - ٣٥

٤٢ - ٤٣ - ٤٤ - ٥٠ - ٥٧

علي بن عبدالله - ٤٤

عمارة - ٥٥

عمارة بن حمزه - ٥٣

عمران بن طلحة - ٥٥

عمر بن ابي هيبه - ٥٠

عمر بن الخطاب - ٤٤ - ٤٩ -

٥٧ -

عمير بن وهب - ٥٦

عوام بن خويلد - ٥٦

عون بن جعفر - ٤٤

عون بن عباس - ٥٤

ث	ام الفضل (فاطمه)
ثويبه - ٩ - ٥٢ - ٥٦	ام كلثوم بنت رسول الله ٤٠ - ٤١
ج	ام كلثوم بنت عبد الله - ٤٤
ججش بن يعمر - ٥٥	ام كلثوم بنت عقبه - ٥٥
جعه بنت الاشعث - ٤٣	ام كلثوم بنت علي - ٤٢ - ٤٣
جعه بنت ابي هبيرة - ٥٠	٤٤ -
جعفر بن ابي طالب - ١٨	ام كلثوم بنت فضل - ٥٢
٣٢ - ٥٠	ام ورقه (امامه)
جمانه بنت ابي طالب - ٥٠	ام هانئ وفاخته بنت ابي طالب ٥٠ -
جويرة بنت الحارث - ٤٧	امامة بنت حمزة - ٥٣
ح	اميه بنت عبدالمطلب ٥٤ - ٥٥
حارث بن حرب - ٥٦	اميه - ٤٩
حارث بن عباس - ٥٤	ب
حارث بن عبدالعزيز - ٩	بجيرا (راهب) - ١١
حارث بن عبدالمطلب - ٤٨	بره بنت عبدالمطلب - ٥٤
٤٩ -	٥٦ -
حارث بن نوفل - ٥٢	بلال - ٢٤
حجل (غيداق)	بيضا ام حكيم بنت عبد المطلب - ٥٤ - ٥٥
حسن بن علي - ٤٢ - ٤٣ -	ت
٤٤ - ٥٣ - ٥٨	تمام بن عباس - ٥٤
حسين بن علي - ٤٢ - ٤٣	
٤٤ -	
حفصه بنت عمر - ٤٦ - ٤٨	

رساله ده ذکر ایدلمش اسملو :

ابو العاص لقیط بن ربیع	آ
۴۱ - ۴۳	آمنه بنت وهب - ۷ - ۸
ابو لویب - ۹ - ۱۷ - ۱۹ - ۴۱	۹ - ۱۰
۴۸ - ۵۱ - ۵۲ - ۵۶	ا
ابو موسی الاشعری - ۵۳	ابراهیم علیه السلام - ۷
ابو وداعة السهمی - ۴۹	ابراهیم بن رسول الله - ۴۰ - ۴۲
ابو هاله هند - ۴۵	ابو احمد عبد بن جحش - ۵۵
اروی بنت الحارث - ۴۹	ابو امیه بن المغیره - ۵۴
اروی بنت عبد المطلب	ابو بکر - ۱۵ - ۲۲ - ۲۳
۵۴ - ۵۶	۲۴ - ۲۸ - ۳۵ - ۵۷
اروی بنت کریز - ۵۵	ابوذر الغفاری - ۱۶
اسماء بنت ابی بکر - ۵۶	ابورهم بن عبد العزی - ۴۷
اسماء بنت عمیس - ۱۸	۵۶
اسماعیل علیه السلام - ۷	ابو سبرة بن ابی رهم - ۵۶
امامه بنت ابی العاص - ۴۲ - ۴۳	ابوسفیان بن ابی وداعة - ۴۹
ام ایمن - ۱۱ - ۱۵	ابوسفیان بن الحارث - ۳۲ - ۴۹
ام جمیل بنت حرب - ۱۹	ابوسفیان بن حرب - ۳۳
ام حبیبه - ۱۸ - ۴۷ - ۴۸ - ۵۵	ابوسلمه عبد الله بن عبد الاسد
ام حبیبه بنت جحش - ۵۵	۱۶ - ۱۶ - ۵۶
ام حکیم صفیه بنت زبیر - ۵	ابوطالب - ۱۱ - ۱۲ - ۱۸ - ۱۹
ام سلمه هند - ۱۶ - ۴۶	۴۸ - ۵۰
۴۸ - ۵۶	

ملجم طرفندن قلچ ایله اورلوب شهید ایدلدی . ۴۰ . تاریخی
 رمضان شریف آینده ایدی . مرقدی نجف اشرفده در .
 ۵) حسن بن علی المرتضی . والد ماجدی صوکنده
 ۷ آی . مقداری خلیفه اولوب صوکردهده خلافتنی ترك وسعادت
 ابدیه نی اختیار ایتدی .

خلیفه لر

فخر کائنات افندمز حضرتلری وفاتندن سوک خلیفه لک
ایدن ذاتلر اوشبونلردر.

(۱) ابوبکر الصدیق عتیق بن ابی قحافة عثمان (۱).
افندمز حضرتلری وفاتنده خلافت ایله بیعت ویرلدی .
یاشی ۶۰ ده ایدی . ۳ ییلدن زیاده طوروب ۱۳ تاریخده
۲۰ نچی جمادی الاخری ده وفات ایتدی .

(۲) عمر بن الخطاب . حضرت ابوبکر وفاتنده بیعت
ویرلدی ، یاشی ۵۲ ده ایدی . ۱۰ ییلدن زیاده طوروب
۲۳ تاریخده ذوالحجه آخرنده «مدینه» ده شهید ایدلدی .

(۳) عثمان بن عفان . حضرت عمر سوکنده خلیفه اولوب
۱۲ ییلدن آزرارق طوردی و ۵۳ تاریخده ذوالحجه ۱۸ نده
شهید ایدلدی . بو وقت یاشی ده ۸۲ ده ایدی .

(۴) علی بن ابی طالب . حضرت عثمان سوکنده خلیفه
اولوب «کوفه» مسجدنک ایرته نمازنده عبدالرحمن بن
(۱) فتح مکه کوننده مسلمان اولدی و اوغلی ابوبکرالصدیق
وفاتنده میراتنی آندی . خلیفه اولان اوغلندن میراث آلمش ذات
بوندن باشقه یوقدر .

بره . عبدالاسد بن هلال وآنندن سوک ابورهم بن عبدالعزی اوزرینه نکاح ایدلمشیدی . بالالری بونلردر :
 (۱) ابوسلمه عبدالله بن عبدالاسد، ابولهب جاریه سی اولان
 ثویبه سوتنی ایدیکی سبیلی رسول اکرم حضرتلری ایله
 سوت طوغمه سی اولدر . «احد» صوغشنده آلمش جراحندن
 وفات ایتدی . ام المؤمنین ام سلمه (رضی الله عنها) ناک
 ایلك زوجیدر . (۲) ابوسبره بن ابی رهم ، پک ایلك اسلامه
 کلدی و حضرت عثمان خلافتی کونلرنده وفات ایتدی .

صَفِيَّة . حارث بن حرب و آنک و فاتنده حضرت
 خدیجه طوغمه سی عوام بن خویلد اوزرینه نکاح ایدلدی .
 ۷۳ یاشنک، ۲۰ تاریخنک «مدینه» ده وفات اولدی . بالالری
 بونلردر : (۱) زبیر بن العوام، اسماء بنت ابی بکر الصدیق
 زوجی و «مکه» ده خلافت ایدن عبدالله بن الزبیرک
 آتاسی اولدر . ۶۷ یاشنده، ۳۶ تاریخنده شهید اولدی .
 (۲) سائب، (۳) عبدالکعبه .

أَرَوَى . عمیر بن وهب و آنندن سوک کلده بن
 هاشم اوزرینه نکاحلندی . بالالری بونلردر : (۱) طلیب
 بن هاشم، ایزگو صحابه لردن اولوب «اجنادین» محاربه سنک
 شهید اولدی . (۲) فاطمة بنت هاشم .

امیمه . (۱) جحش بن یعمر نکاحنده اولوب بالالری
 بونلردر : (۱) عبدالله ، «احد» محاربه سنده شهید اولدی .
 (۲) عبیدالله ، زوجات طاهراندن ام حبیبه نك اولگی
 زوجی ایدی . (۳) ابواحمد عبد ، صوقر و شاعر بر ذات
 اولوب يك مقدم اسلامه کلدی و صوگره «مدینه» گه هجرت
 ایتدی . (۴) زینب ، ام المؤمنین زینب بنت جحش (رضی
 الله عنها) در . (۵) ام حبیبه ، عبدالرحمن بن عوف خاتونی ایدی .
 (۶) حمنه ، زوجی مصعب بن عمیر « احد » محاربه سنده
 شهید اولدیغنده طلحة بن عبیدالله اوزرینه واردی و بوندن
 محمد و عمران اسمنده اوغللری وار ایدی .
 بیضاء ام حکیم . عبدالله حضرتلری ایله ایگیز
 اولرق دنیاغه کلدی . کریز بن ربیعہ نکاحنده ایدی .
 بالالری بونلردر : (۱) اروی ، صحابییه بر خاتون اولوب
 امیر المؤمنین عثمان بن عفان آناسیدر . عفان وفاتنده
 ابومعیط عقبه گه واردی و بوندن ولید ، خالد ، عماره ،
 ام کلثوم اسمنده بالالری اولدی . (۲) عامر ، مکه فتح کونی
 اسلامه کلدی .

(۱) طبعخانه خطاسی اولسه کرک ، بونک تر جمعی سویلاندیکی

یرده اسد الغابه ده یا کلتشوق وار . ج ۱ ص ۲۱ .

قبرى «سمرقند» ده اولوب بو كونه «شاه زنده» ديمكله
 معرفدر. ۵) عبدالرحمن، ۶) معبد، افريقا محاربه لرته
 شهيد اولدى. ۷) حارث، ۸) ككثير، ۹) عون،
 ۱۰) تمام.

۱۳

عمه لرى

افندمز حضرتلرينك آتاسى ايله بر طوغمه قز
 قارنداشلرى بونلردر: عاتكه اميمه، بيضاء، بره، صفيه، اروى.
 بونلردن صفيه، اسلامه كلوب «مدينه» گه هجرت
 ايتدى، اما اروى ايله عاتكه نك اسلامده خلاف واردر.
 بونلردن باشقه لرى اسلام عصرينه يتشماديكلرى ظن
 اولنور.

عاتكه. ابوامية بن المغيرة المخزومي نكاحنده اولوب
 «بدر» محاربه سى كونلرنده «مكه» ده سلامت ايدى.
 بالالرى بونلردر: ۱) زهير، ۲) عبدالله، بو ذات ايلك
 وقتنده افندمز حضرتلرينه قاتيع بر دشمن اولوب، ضرر لر
 كتوردى ايسه ده سوكره دن اسلامه كلدى و «طائف»
 محاصره سى وقتنده شهيد اولدى.

افندمز حضرتلرندن بیوک ایدی. بالالری بونلردر: (۱) عماره،
 (۲) امامه (ام ورقه)، سلمه بن ابی سلمه نکاحنده ایدی.
 (۳) فاطمه (ام الفضل) (۴)، عتیبه، اسلامه کلمادیکی مرویدر.
 (۵) یعلی، حضرت حمزه نك عقبی منقرضدر.

عباس. ضرار ایله بر آنادن اولوب افندمز
 حضرتلرندن ایکی اوچ یاش مقداری الوغ ایدی. «مکه» ده
 وقتده اسلامه کلمش ایسه ده مشرکاردن قورقوب حالینی
 یاشروب یوردی و «مکه» فتح ایدلدیکی کون اظهار ایتدی.
 ۸۸ یاشلرنده ۳۳ تاریخنده «مدینه» ده وفات اولدی.
 اوغللری بونلردر: (۱) فضل، معتبر صحابه لردن اولوب
 ام کلثوم اسملی قزی (۱) حضرت حسن بن علی المرتضی
 اوزرینه و آندن صوگ ابو موسی الاشعری اوزرینه وارمشدر.
 (۲) عبدالله، الك عالم صحابه لرك بری اولوب، افندمز
 وفاتنده آنچق ۱۴ یاشنده فالمشیدی. «طائف» شهرنده
 منفی اولدیغی حالده ۶۸ تاریخنده ۷۴ یاشنده وفات ایتدی.
 عباسی خلیفه لرینک بابالری اوشبو ذاتدر. (۳) عبیدالله،
 قبری «مدینه» ده اولوب، نسلی کیسولمشدر. (۴) قثم.
 (۱) اسدالغابه واستیعاب ده بویله ذکر ایدلدیکی حالده اسدالغابه
 ایکنچی بر اورنده بو خاتوننی عباس قزی اولوق اوزره روایت ایلر.
 اسدالغابه. ج ۴ ص ۱۸۳. ج ۵ ص ۶۳.

(۲) معتب، هر ايکيسي مکه فتح ايدلديکي کون اسلامه کلديلر و بوناڭ سببندن افندمز حضرتلری زياده مسرور اولمشدر . ۳) دره، «مدینه» گه هجرت ايدوب اسلامه کلدی . مدینه خاتونلریناڭ ابولهب نى کيمستوب سويلادیکلرینی ايشتديکنده افندمز حضرتلری مسجدهده : «عجبرکه بنم قریبلرمی رنجتوب سوز سويليانلر وار ، بن البته ممکن قدر ياقينلرمی شفاعتمدن محروم ايتمه چکم!» ديمشدر (۱) . بعضيلر بوناڭ اسمینی «سبيعه» صورتده يازمشلر . حارث بن نوفل بن الحارث بن عبدالمطلب ايله نکاحلندی ، عقبه ايله وليد اسمنده بالالری اولدی .

حمزه . ابولهب جاريهسى ثویبه سوتنی ايمديکی چتدن رسول اکرم حضرتلری ايله سوت طوغمهسى اولدر . رسالت کلديکينڭ اوچونچى ييلنده ايمانه کلوب بوناڭ سببندن اسلام دینی و مسلمانلر خيلى قوت کسب ايتدی . ۵۹ ياشنده «احد» محاربه سنده شهيد اولمشدر . ياشى

(۱) قرآن شريفده ابولهب و خاتونينڭ معتب اوله چقلری و بو يوزدن هلاک اولدقلری ذکر ايدلمش ايسه ده عنابده منگو قالاچقارينه واصل ايمان کتورميه چکلرينه قطعی صورتده دلالت ايدن شی يوقلر دييورلر . (يفعل الله مايشاء ويحکم ما يريد) .

زبیر . آتاسی عبد المطلب وفاتندن صوڭ « حلف
 الفضول» جمعیتند حاضر اولمشیدی . قانغی تاریخده
 وفات ایتدیکی آچیق معلوم دگلدر . بالالاری بونلدر :
 (۱) عبدالله ، «اجنادین» محاربه سنده شهید اولدی : رسول
 اکرمدن ۳۰ یاشنک قالمشیدی . (۲) ام حکیم صفیه ، (۳)
 ضباعه ، مقداد بن عمر اوزرینه نکاحلندی وعبد الله ، کریمه
 اسمنده بالالاری اولدی .
 عبد الکعبه . «المقوم» دیمکله شهرتی و هند اسمنده
 بالاسی اولدیغی مرویدر .

غیداق . نوفل اسمنده اولوب «حجل» دیمکله معروف
 ایدی . مره اسمنده بالاسی اولمشدر .
 ضرار . اسلامه کلمازدن مقدم یاشلگنده وفات ایتدی .
 ابولهب . اصل اسمی عبد العزی اولوب ، نبوت کلدیکی
 صوڭ افندمز حضرتلرینه قاتیغ دشمن اولدی و چوق جفا
 کوستردی . «بدر» محاربه سندنک مسلمانلرڭ غالب اولدقلری
 خبرینی ایشند یکنده متأثر اوله رق خسته لندی و اوشبو
 کدری ایله وفات ایتدی . بالالاری بونلدر : (۱) عتبه (۱) ،
 (۱) قاضی بیضاوینڭ اوشبو عتبه حقنده «وقد افترسه الاسد فی
 طریق الشام» دیدیکینڭ سببی معلوم اولیادی . دلائل النبوة که مراجعت
 اولنه . ج ۲ ص ۱۶۲ . عتبه اسمنده دخی بر اوغلی اولدیغی مرویدر .

وارد. امیر المؤمنین حضرت علی شهید اولدیغنده بو خاتون سلامت ایدی.

ابوطالب. حضرت عبدالله و زبیر ایله بر آنادن اولوب «فجار» صوغشنده آلدیغی بر جراحتدن آقساق اولوب قالمشیدی. عبد المطلب وفاتنده افندمزنی کندی خانه سیننه آلوب تربیه ایتدی. غایت بلیغ سوزلی، شعر سویلرگه ماهر اولوب، عرب خلقی آراسنده اعتباری کامل ایدی. مکه مشرکلرندن افندمز حضرتلرینی حمایت ایدر و کوب فدا کارلقلر کوسترر، اسلام دیننه کرمک ایله خلقلرنی ترغیب ایلر، افندمزک الله تعالی جانبندن مبعوث حق پیغمبر ایدیکنی سویلر ایدی. یاشی ۸۰ دن اوزوب هجرتدن ۳ ییل ایلک وفات اولدی. بالالری بونلردر: (۱) علی المرتضی امیر المؤمنین. (۲) طالب، اسلامه کلمازدن وفات ایتدیکی، شویله ایتسه ده افندمز حضرتلرینی مدح ایوب اشعار سویلادیکی مرویدر. (۳) عقیل، معاویة خلافتی زمانده وفاتدر. (۴) جعفر، حضرت علیدن الوغ اولوب «مؤته» محاربه سنده شهید اولدی. (۵) ام هانئ فاخته، هبیره بن ابی وهب خاتونی اولوب، هانئ، عمر، یوسف، جعک اسمنه بالالری وار ایدی. (۶) جمانه، عمزاده سی سفیان بن الحارث نکاحنده ایدی.

عباس ایمان ایله مشرف اولوب «مدینه» گه هجرت ایتدیلر .
 ابوطالبك ایمانه كلوب كلمادیكى حقه خلاف وارد (۱) .
 حارث . بونك بالالری بونلردر : (۱) نوفل ، « بدر »
 محاربه سنده مسلمانلر طرفندن اسیر آلندی و صوگره ایمانه
 كلوب ، بیوك صحابه لردن بری اولدی . هاشم اوروغندن
 مسلمان اولان ذاتلرك اڭ قارتلری بودر . ۱۵ تاریخده
 «مدینه» ده وفات ایتدی . (۲) امیه ، (۳) ابوسفیان ، بو
 ذات افندمز حضرتلرینه فوق العاده اذیت ویرنلردن بری
 ایدی . فصیح شاعر اولدیغندن افندمز حضرتلرینی هجو
 ایدوب بیتلر سویلامشدر . صوگره دن اسلامه کروب ایمان
 ازلیسنی اظهار ایتدی . اعتدار مقامنده شعرلر سویلادی .
 حضرت عمر زماننده ارتجال ایلدی . (۴) عبدالله ، اصل
 اسمی عبد شمس اولدیغی حالده اسلام قبول ایتدیگی صوڭ
 رسول الله طرفندن عبدالله دیه اسمی تبدیل ایلدی . (۵)
 ربیعہ ، حضرت عمر زماننده وفاتدر . (۶) آروی ، زوجی
 ابو وداعة السهمی دن مطلب ، ابوسفیان اسمنده بالالری

(۱) بو مسئلهنی بیلمك ایله شریعت تکلیفی ایتمادیکی سینندن فضولی
 اولهرق مداخله ایدرگه لزوم بو قدر . رسول اکرم حضرتلری اقرباسی
 حقه (قوتلی بر دلیل اولمادیغی حالده) فنا سوزلر سویلمك ادب و تربیه
 گه منافی اولسه کرک .

رسول اکرم طرفندن آزاد و نکاح ایدلدى . ۵۰ تارىخىندە
 وفات اولدىغى مرویدر .
 بونلردن صفیه ، بنو اسرائیل قومندن ؛ خدیجه ، سوده ،
 عائشه ، حفصه ، ام سلمه ، ام حبیبه قریش قبیله سندن ؛
 قالانلرنی ده باشقه عرب نسلندن ایدیلر . حضرت خدیجه
 ایله زینب بنت خزیمه رسول اکرمدن مقدم وفات اولوب
 باشقه لرده سوگره سینه قالدیلر . کندیندن سوڭ اڭ مقدم
 وفات اولان خاتونی ده زینب بنت جحش ایدی . حضرت
 عائشه دن باشقه لری طول حاللرنده نکاح اولنمشلردر .

۱۲

عملری

افندمز حضرتلرینڭ آتاسی ایله برطوغمه ایر قارندال
 شلری بونلردر : حارث ، ابوطالب ، زبیر ، عبدالکعبه ،
 غیداق ، ضرار ، ابولهب ، حمزه ، عباس .
 عبدالمطلبڭ ۱۰ اوغلی اولوب بیوکری حارث و اڭ
 کچوکری حضرت عبدالله ایدی . بونلردن یالکیز ابوطالب ،
 حمزه ، عباس ، ابولهب رسالت وقتنه ایرشدیلر . ابولهب
 اڭ خسارتی حقنده قرآن شریف نازل اولدی . حمزه ایله

(۶) ام حبیبہ بنت ابی سفیان . ایلک زوجی عبدالله بن جحش ایلہ برابر حبشہ ہجرت ایتدیکنده زوجی اوراده نصرانی اولدی . ام حبیبہده اسلامنده ثبات اوزرنده آیراوب قالدی . حبش یورتنده ایکن وقتنده افندمز اوزرینه نکاح اولندی . ۴۴ تاریخنده مدینهده وفاتدر .

(۷) زینب بنت جحش . زید بن حارثه دن طلاق ایدلدیکی صوڭ رسول اکرم افندمز طرفندن نکاح ایدلدی . ۵۳ یاشنده ۲۰ تاریخنده وفاتدر .

(۸) زینب بنت خزیمه . اولگی زوجی عبدالله بن جحش « احد » محاربه سنده شهید اولدیغنده افندمز ایلہ ازدواج ایتدی ، یالکز ایکی یاکه اوچ ییل طوروب وفات اولدی .

(۹) میمونه بنت الحارث . افندمز طرفندن اڭ صوڭ نکاح ایدلمش خاتوندر . اولگی زوجی ابو رهم بن عبد العزی ایدی . ۵۱ تاریخنده ارتحال ایتمشدر .

(۱۰) جویریة بنت الحارث . « مریمه » محاربه سنده اسیر آلندیغی صوڭ افندمز طرفندن آزاد و صوڭره نکاح اولندی . ۶۵ یاشنده ۵۶ تاریخنده وفاتدر .

(۱۱) صفیة بنت حبیب . خیبر محاربه سنده اسیر آلتوب

عمرو نکاحنده اولوب زوجی ایله برابریکده حبشه هجرت ایتمشیدی. زوجی حبشه و ایکنچی روایتی کوره مکه گه قایتوب وفات (١) ایتمه سی حضرت خدیجه وفاتنه مصادق اولدیغندن ائندمز حضرتلرینه نکاح اولندی.

(٣) عائشه بنت ابی بکر الصدیق. سوده بنت زمعه سوکنده نکاح ایدلنوب ائندمز ایله یالکنز ٩ ییل طور دی و ١٨ یاشنده اولدیغی حالده طول قالدی. ٦٦ یاشنده ٥٨ تاریخنده شهر رمضانده وفات اولمشدر.

(٤) حفصه بنت عمر. زوجی خنیس بن حذافه وفاتک ائندمز حضرتلرینه نکاح ایدلدی. ٦٠ یاشنده ٤٥ تاریخنده وفاتدر.

(٥) ام سلمه هند بنت ابی امیه. ایلیک زوجی ابو سلمه بن عبدالاسد ایله برابریکده حبشه هجرت ایتمشدر ایدی. آندن قایتدیقلرنده زوجی وفات ایتمکه ائندمز حضرتلرینه نکاح ایدلدی. ٨٤ یاشنده ٦٣ تاریخنده وفات اولمشدر.

(١) ابن جریر کندینک تاریخنده. ابن الاثیر هم «الکامل» نده بوناک حقه «فتنصر بها» دیدیکلری حالک ابن الاثیر «اسدالغابه» سنک اصحاب کرام زمره سندن عدایلمشدر. ظن ایدرسیم ابن جریر تاریخکده سهوناسخ اولمش و «الکامل» ده شوکا متابعت ایدلمشدر. ابن عبدالبر حضرتلری هم صحابه لر عدادندن ذکر ایتمشدر. (الاستیعاب ج ٢ ص ٣٢٤)

زوجات طاهرات

زوجات طاهرات امهات المؤمنین جمله سی ۱۱ عدد
اولوب بونلدر :

(۱) خدیجه بنت خویلد . جاهلیت عصرنده « طاهره »
دیملکه شهرت اولمشیدی . صوگره افندمه واروب اسلام
دیننه نصرت ویردیکی مناسبت ایله اهل اسلام طرفندن
« الکبری » دیه لقبلمشدر . ایلك وقتده ابو هاله هند هم
عتیق بن عائد نام ذاتلرغه واروب هند و هاله اسمنده
اوغللری و هند اسمنده بر قزی اولمشیدی . ۶۵ یاشنده
وفات اولوب « مکه » ده « حجون » ده دفن اولندی . افندمز
حضرتلری بوناڭ ایله ۲۵ ییل مقداری برارکده طوردی
واوستنه ده هیچ بر خاتون نکاح ایتمادی . هر وقت بونی
صاغنوب سویلر ، قوی فلان بوغازلادیغی وقت الوشدر
کیسوب حضرت خدیجه نڭ دوستلرینه ییبارر ایدی . بر
قارتچقنی پک حرمت ایندیکینه تعجب ایدوچیلرگه افندمزده :
« اول بزلرگه خدیجه وقتنده کلور ایدی » دیدیکی مرویدر .
(۲) سوده بنت زمعه . کندینڭ عمزاده سی سکران بن

حسین، حضرت حسندن ۲۲ آی مقداری كچوك
 ایدی. حضرت علی شهادتندن صوڭ ۴۱ تاریخده «مدینه»
 شهرینه فایتدی. «کوفه» خلقی طرفندن خلیفه لك ایچون دعوت
 ایدلنوب تکرار عراقه واردیغی وقت شامده اولان یزید بین
 معاویه گه تابع اولان عراق عسکری فارشوسینه چغوب یولینی
 باغلا دیلر. محاربه اولوب ۷۲ عدد اتباعی ایله برلاک
 ۵۵ یاشنده شهید اولدی. بونلر آراسنده یالکیز حضرت
 فاطمه بالالرندن ۱۷ کیمسه واردر. اوشبو بیوک مصیبت ۶۱ نچی
 ییل ۱۰ نچی محرمده اولمشدر. جسم مبارکری «کر بلا»
 اسملی اورنده مدفوندر.

زینب، کندیڭ همزاده سی عبدالله بن جعفر ایله
 نکاحلندی، علی، عون اکبر، عباس، محمد، ام کلثوم
 اسمنده بالالری اولمشدر.

ام کلثوم، امیر المؤمنین عمر بن الخطاب اوزرینه
 وبونڭ شهادتنده همزاده سی عون بن جعفر اوزرینه نکاح
 اولندی. حضرت عمر دن زید ایله رقیه اسمنده بالالری
 واردر.

ابوالعاص لقيط بن ربيع ايدى . على ، بالغ اولديغى وقتلرنىڭ وفات اولدى . امامه ، حضرت فاطمه وفات اولديغى ۱۰۰ كۈن ئىچىدە حضرت على اوزرينه وآنڭ شهادتى صوڭۇندە مغيره . بن نوفل بن الحارث بن عبدالمطلب اوزرينه نكاحلدى . بوندىن يحيى اسمندە بر اوغلى اولديغى صوڭۇ وفات ايتدى .

عبداللهك اناسى حضرت رقيه وآناسى ده حضرت عثمان بن عفان اولوب حبش يورتندە طور دقلىرى وقت دنياغە كەلمىدى ۶ ياشلارندە وقت اويناب يوردىكىندە كوزلر ينى اتەچ چوقۇدى وشوندىن جراحتى آزوب وفات اولدى .

حسن ، حسين ، زينب ، ام كلثوم لرك انالرى حضرت فاطمه وآنالرى ده امير المؤمنىن حضرت عليدر .

حسن ، هجرتدن ۳ نچى يىل شهر رمضانده «مدينه» ده دنياغە كەلدى . ياشى ۳۷ وقت پدر محترملرى شهادتندە هجرتدن ۴۰ نچى يىل «كوفه» شهرندە مسند خلافته چىقىدى . ۷ آي قدر حكومت سوردىكىندىن صوڭۇ مسلمانلارڭ قانلر ينى آغزىمىن ساقلانمق ايچون معاويه ايله محاربە ايتىمكسز بن خلافتنى آڭا ترك ايتدى . ۶۶ ياشندە و ۴۹ تارىخندە يالان وعدهلرە انابت ايتىمىش خانونى جعدە بنت الاشعث طرفندىن آغولانوب وفات ايتدى . قبرى «مدينه» ده «جنت البقيع» ده در .

طوغمەسى رقىە دن سوڭكۇ حضرت عثمان اوزرىنە نكاح اولندى.
 ھجرتك ۹ نچى يىلىدە وفات اولدى.
 فاطمە. افندىمىزك ۱۳ كچوكۇ قزى اولوب ۴۱ نچى
 ياشىندە وقت دىناغە كەمشىدى. ۱۶ نچى ياشىندە حضرت على
 بن ابى طالب اوزرىنە نكاح ايدلىدى وفخر عالم افندىمىز
 حضرتلىرى وفاتىدىن ۶ آى سوڭكۇ ارتحال ايدلىدى. رسالتپناه
 افندىمىز حضرتلىرىنىڭ اوزىدىن سوڭكۇ قالمىش ونسلى تارالمىش
 بالاسى، يالكىز اوشبودر.

ابراهيم . مدينە دە ھجرتىدىن ۸ نچى يىل دىناغە كلوب
 ۲ ياش طولمازدىن مقدم وفات اولمشدر، وفاتىدە رسول اكرم
 حضرتلىرىنىڭ مبارك كوزلىرىدىن ياشلىرى تامدىغى و : « اى
 ابراهيم سىنىڭ فراقكۇ ايچون بىزلىر محزون اولدق ! » دىدىكى
 مرويدىر .

۱۰

تورونلىرى

افندىمىز حضرتلىرىنىڭ تورونلىرى بونلردىر : على، امامة،
 عبدالله، حسن، حسين، زينب، ام كلثوم .
 على ايله امامەنىڭ آنالىرى حضرت زينب و آنالىرى دە

افندمز حضرتلری اوشبو اوغلی اسمی ایله «ابوالقاسم» دیه
کنیه لشمشدر .

عبدالله، «طیب» و «طاهر» دیه لقبنور ایدی .
بو هم صبی ایکن وقتنده «مکه» ده وفات ایتدی .

زینب . افندمزك ائك ایلک بالاسی اولوب ۳۰ یاشنده
ایکن وقتنده دنیاغه کلمشیدی . «مدینه» گه هجرت ایتدیکی
صوئک هجرتدن ۸ نچی ییل وفات ایتدی . حضرت خدیجه
طوغمه سی اولان هاله بنت خویلد اوغلی ابوالعاص لقیط
بن ربیع نکاحنده ایدی .

رقیه . ایکنچی قزی اولوب ، رسالت کلمازدن مقدم
ابولهب ك عتبه اسملی اوغلینه نکاح ایدلمشیدی . «تبت
یدا ابی لهب» سوره سی نازل اولدیغی صوئک ابولهب تکلیفی
اوزرینه زفاف اولنمازدن مقدم اوغلی عتبه طلاق ایتدی .
بوندن صوئک حضرت عثمان بن عفان اوزرینه نکاح اولندی .
«بدر» مظفریتی خبری کلدیکی وقت وفات ایتدی . قبری
«مدینه» ده در .

ام کلثوم . افندمزك اوچنچی قزی اولوب نبوتدن مقدم
ابولهب ك عتبه اسملی اوغلینه نکاح ایدلمشیدی . بو هم
ابولهب تکلیفی اوزرینه زفافدن مقدم طلاق ایدلی .

خادملىرىنى، عائلە و اتباعىنى عمرىدىن بىر مرتبە سوقماماش
 و آغىر سوز ايلەدە خطاب ايتماماش، يىخشىلىق ايلە يورار،
 يمان نىرسەلەردىن شوملانماز، جلالدىن نە اولسەدە آشار
 و ايچار، قاباق آشىنى سويار. «سوتدىن آرتق ايچمەك
 يوق» دىيور ايدى. اوطوروبدە آياق اوزرەدە ايچار،
 مباح اوينلردىن منع ايتماز، اورنى ايلە لطيفەدە سويلر.
 كوب وقت دوشنبە و پىنجشنبە كونلرندە روزە اولور، كافرلر
 حقندە ھدايت ايلە دعا قىلور ايدى.

۹

بالالرى

افندىز حضرتلر يىنىڭ صلبى بالالرى اوشبونلردىر :
 قاسم ، عبد الله ، زىنب ، رُقِيَّه ، ام كلثوم ، فاطمە ،
 ابراهيم .

ابراهيمدىن باشقەلر كُ آنالرى ام المؤمنىن حضرت
 خديجە اولوب، ابراهيم آناسى دە «مارىه» اسمندە قىبلى بىر
 جارىه ايدى .

قاسم . رسالت كىلمازدىن ايلك «مكە» شەھرىدە دىناغە
 كىلوب ايكى ياشىدىن اوزدىغى صولك وفات ايتدى . فخر كائىنات

در جهده ایمشدرکه قاتیغ صوغش وقتلرنده اڭ بهادر صحابه‌لر ذات شریفلرینه صغفور اولمشلردر. کیم اولسه‌ده اولسون چاقروچی اولدیغنده وارر، صحابه‌لرڭ باغچه‌لرینه کروب یورر، اوطوردیغی وقت باشقه‌سی طرفینه آیاق اوزاتماز، تزلنوب اوطوردیغی وقت تزلری کورشیلرینڭ تزلرنن اوزوب طورماز ایدی. خلقلرڭ سوزلرینه قاتشوب سویلر اصحابینڭ حاللرینی صوراشوب و بیلشوب طورر، کوب مشورت ایدر ایدی. حاللرینی صورامق ایچون خسته‌لرڭ یانلرینه وارر، چپنده اولانلرینه خیر دعا قیلور، وفات خبری کلدیکنده قایغور و: «انا لله» اوقور، استغفار و دعا ایلر ایدی. بای ایله یارلینی برابر کورر، عندرنی قبول بیورر، طوغری کلمش کیوملرنی کیار، فقط کولمکنی سویار، کیوملرینی اوزی یامار، باشماقلرینی اوزی نگار، قول تکرمانی ایله اون تارتور، ماچیلرنی آشاتور، مسکینلرنی سویار و آنلر ایله هر وقت صحبت ایلر ایدی. غایت لطیف، فوق‌الحد عقیفی و حیائی اولوب، ممکن قدر عفو قیلور، خلقلر اشلا دیکلری وقت قاراب طورماز بلکه آنلرغه یاردم قیلور، دوه‌سینی اوزی تشاولار، خلقلرڭ آلدندن یورمکنی یاراتماز ایدی. خاتونلرینه،

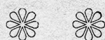
اخلاق و سیرتی

فخر کائنات افندمز حضرتلری اورتا بویلی ، بغدادی ،
 توسلی ، یوزی گوزل ، آچیق و نورلی ، سیراک صقاللی ،
 غایت محبتلی ، حلیم و صبرلی ایدی . فحش سویلاماز ،
 عیب و ذم ایتماز ، درجه سندن زیاده هیچ شینی مدحلاماز ،
 خلقلر عجب ایتمش شیلردن تعجب ایدر و تبسم ایلر ،
 فقط قهقهه ایلر کولماز ایدی . خلقلر دنیا سوزی سویلادکلرنه
 آنلر ایلر دنیا سوزی و آخرت سوزی سویلادیکلرنه آخرت
 سوزی سویلر ایدی . غابت چومرد اولدیغندن صور اوچیلرغه
 هیچ وقت « یوق ! » دیماش ، ملکنده دینار و درهم
 اولدیغی حالده بر تون کچماش ، صدقه مالی آشاماش ،
 هدیه نی کیرو و فایتار مامشدر . بر کشی کلوب کورشدیکی
 وقت اول کشی قولنی آلمادیغنده قولینی آلماز ایدی .
 کوبراک آشی خرما ایلر صو اولوب ، فقط هیچ وقت طویارلق
 درجه ده آشاماش ، حجره سنک بعض وقتلر اوت یاندرلمادیغی
 حالده آیلر کچر اولمشدر . شجاعت و جسارتی شول

بیلدیکی ایله ایکی یاغنده اولان آدملرگه تایانوب مسجد شریف که چیقدی ، منبرگه او طور وب غایت اثرلی صورتده نصیحت سویلادی . منبردن کوچوب امام اوله رق او یله نمازینی اوقودی . تکرار منبرگه او طور وب وعظ ایتدی و تخصیص ایدوب «احد» شهیدلری ایچون استغفار و دعا قیلدی . اشارتلرندن ایسه بوفانی دنیا دن ارتحال اینکچی بیلنور ایدی .

شهر ربیع الاول ۱۲ نچی دوشنبه کون (میلادی ایله ۶۳۲ ییل افرنگی ایله ۷ نچی ، رومی و روسی ایله ۵ نچی اییون) ضعی نمازی وقتنده اجل موعودی ایرشوب دنیادن انتقال ایتدی و ایکنچی کون ، وفات اولدیغی اورنی ام المؤمنین حضرت عائشه (رضی الله عنها) حجره سنده دفن ایدلی .

شمدی بو اورن بتون اهل اسلامک زیارتگاه ای اولان «روضه مطهره» اولوب ، مسجد شریف ایچنده قالمشدر . یاشلری ۶۳ ده اولوب ، ساچ وصالنده آق توکلر کورلمکن ایدی .

هر بر منزله حسابسز اوله رق عرب قبیله لاری قوشلورلر
ایدی . ذوالحجه ۶ نچی کون «مکه» گه کردی و تماما حج
عمللرینی ادا ایتدی . ۹ نچی ذوالحجه «عرفات» ده اوقومش
خطبه سنده ، دین مبین اساسنی تمام بیان ایدوب ، خصوصی
صورتده خاتونلره مرحمتلی و رعایتلی اولمق حقنده وصیتلر
ایلادی .

افندمز حضرتلرینک هجرتدن صوڭ اڭ ایلک و اڭ
صوڭ قیلیمش حجی اوشبو اولدیغندن «حجة الوداع» دیمکله
معروف اولمشدر . «مکه» ده ۱۰ کون طوردیغی صوڭ
«مدینه» گه یوللاندى .

اونبرنچی ییل . فخر الانبیا و سید المرسلین افندمز
حضرتلری دنیادن اوتدی و کوکن کلوب طورمقده اولان
وحی نعمتی کیسولدی (انا لله و انا الیه راجعون) .

۷

وفات

هجرتدن ۱۱ نچی ییل صفر آینک آخرلرنده افندمز
حضرتلرنک خسته لك بیلنوب تدریج اوزرنده آرتدی . حالی
آغرلاندیغی صوڭ خلقلر مسجد شریف گه ییغولدیلر . بونی

ویرلدىكى روشده روم عسكرىنه اوچرامادىلر و بو كونده
 حجاز تيمر يولى اوستنده تيمر يول منزلى اولان «تبوك» كه
 يتدىكىنده بىر قىر استراحت ايلادى ، اطرافده اولان بعض
 خلقلر ايله مصالحه ايتمكه «تبوك» ده مسجد بنا ايتدى
 و سوڭره «مدينه» كه قايتوب كىدى . «مدينه» كه قايتدىغنده
 ابوبكر الصديق حضرتلر ينى امير نصب ايتمكه حج ايتمك
 ايچون «مكه» كه ارسال ايتدى . اسلامده اىلك ادا
 ايدلن فرض حج اشبودر . موسمه حضرت على طرفندن
 براءت سورسنىڭ باشى اوقولوب ، اسلام احكامى اعلان
 قىلدى .

اونونچى يىل . بتون جزيرة العرب ايمانە كلكه بيعت
 ويرر ايچون هر بىر قبيله طرفندن ايلچىلر كلوب طوردى .
 اوشبو يىل افندمز حضرتلرى حج ايتك اولدىغنى ايتشوب
 ياقين و يراق يرلردن خلقلر «مدينه» كه كلوب تولدىلر
 و هر بىر فخر كائىنات افندمز حضرتلرى ايله برلكه
 يورمكىنى و عبادت روشلر ينى كورمكىنى آرزو قىلورلر ايدى .
 ذوالقعدە نىڭ ۲۵ نچى شنبه كون اويله دن صوڭ ۹۰۰۰۰
 مقدارنده اولان بىر جماعت ايله افندمز حضرتلرى «مكه»
 سفرينه چىقىدى ، زوجات طاھرات هر بىر اولنور و يولده

توزاب ، موینلرینی صوزوب قاراب طورلر ایدی .
ایشته فخرالمرسلین ائندمز حضرتلری عمومی عفو اعلان
ایدوب بتون شهر خلقنی شادلاندردی وهیچ بر آدم
بالاسینک اقتداری ایرشمیه چک صورته عالیجنابلق کوستردی .
بوئدن صوگ غایت فصیح و لذتلی صورته خطبه اوقوب پک
کوب احکام شرعیه نی بیان بیوردی و اثرلی نصیحتلر سویلادی .
صوگرده ایرلردن و آنلر بعدنده خاتونلردن بیعت آلدی .
بیعت تمام اولدیغی ایله کعبه ناک اوستنه چیقوب حضرت
بلال اذان اوقودی . مکّه مکرمه ده هیچ کیمدن قورقمسزین
چقروب ایتولمش برنجی اذان اوشبو اولسه کربک . مکّه
فتح ایدلیکی ایله قریش قبیله سی عموما اسلامه کلدیلر
واولگی عداوت و افتراقلر زایل اولوب ، بر جان و بر تن
حکیمنه کردیلر ، بر برینه الفت و محبت اوزرنده عمر
سوررگه کرشدیلر .

مکّه فتح ایدلیکندن صوگ « حنین » ، « طائف »
معاربه لری اولدی . اوستنه چیقوب خطبه سویلامک ایچون
برنجی دفعه اوله رق مدینه مسجدنده منبر یاصالدی .
طقوزنچی ییل . ائندمز حضرتلری اصحاب کرام ایله
روم خلقلرینه قارشو سفر ایتدی ، فقط ایلکدن خبر

ایمانه کلدیلر . « کدید » اسملی یرگه یتدیکنده « مدینه » گه
 هجرت ایتمکه اولان حضرت عباس، عائلهسی ایله اوچرادی (۱).
 افندمز ایسه عائله سینلی « مدینه » گه یماررگه و اوزینه
 برلکده « مکه » گه واررغه قوشدی . « مرالطهران » اسملی
 یرگه یتدیکلرنده « مکه » لیلرک شمچیلری اولان ابو سفیان
 بن حرب اوزینک ایدشلیری ایله صاقیلر طرفندن طوتولدیلر
 و افندمز حضورینه کتورلدیلر . ابو سفیان بو یرده مسلمان
 اولدی . افندمز حضرتلری ایله برلکده اولان اسلام عسکری
 هیچ بر مانع فلانعه تصادف ایتمکسزین شهر رمضان
 ۲۱ نچی جمعه کون (میلادی ایله ۶۳۰ ده افرنگی ایله
 ۱۲ نچی ورومی - روسی حساب ایله ۹ نچی بنوارده اولدر)
 ایرته ایله « انا فتحنا » سوره سینلی اوقودیغی حالده « مکه
 مکرمه » گه کردی . کعبه شریفه نی صنملردن ، پوتلردن
 صافلاتدی ، کعبه ننگ ایچینه کردی ؛ چیقدیغی صوگ ایکی
 رکعت نماز اوقودی و زمزم صووندن ایچوب کعبه مبارکه
 یانینه اوطوردی ؛ « ایهدی کندیسینی زنجتمش و طووب
 اوسدیکی یرندن چیقارغه مجبور ایلامش کیمسه لرگه نه کبی
 حکملر اعلان ایدلنه چک ؟ » دیهه بتون خلق کوزلرینی
 (۱) حضرت عباس اشک صوگشی مهاجردر .

احترام ایله قبول وایلچینی ده اکرام ایتدیکی حالده فارس پادشاهی کسری، مکتوب شریفنی پارچه پارچه یرتوب تاشلادی و آیاغی ایله تابتادی. بونی ایشتدیکنده افندمز حضرتلری: «مکتوبی پارچه لادیغاڭ کبی الله تعالی ملکشی ده پارچه پارچه ایتسون!» دیمشدر.

یدنچی ییل. مشهور «خیبر» صوغشی اولوب، بو یرلر اسلام تصرفینه کردی. حبش یورتنده اولان مهاجر صحابه لر جعفر بن ابی طالب ایله برلکده فایتدیلمر. «حدیبیه» صلحی موجبنچه افندمز حضرتلری ۲۰۰۰ قدر اصحابی ایله «مکه» گه واروب عمره ایتدی و کندیلرینه هر تورلی اهانت و تزییقلر کوسترمش اولان قریش مشرکلی حضورنک سلطنت و شوکتلی بر صورتده کعبه مبارکه نی طواف ایلدی. عمره تمام اولدیغنده تکرار «مدینه» گه فایتدی.

سکزنجی ییل. «مؤته» سفری اولدی. «حدیبیه» صلحنی بوزدقلری سببندن فخر کائنات افندمز حضرتلری شهر رمضان اورتالرنده ۱۰۰۰۰ قدر اصحاب کرام ایله برلکده «مکه» شهرینه یوردی. «ابواء» اسملی قریه گه یتدیکلرنده افندمز گه الک الوغ دشمنلق ایدن ذاتلردن ابو سفیان بن الحارث ایله عبدالله بن ابی امیه قارشو کلوب

فقط مشرکەر بونی ایشندیکلرنه فخرکائناات افندمز حضرتلرینه هر تورلی سببلرنی صرف ایدوب اولسهده قارشو طورغه و «مکه» گه کرتمازگه قرار ویردیلر و بونک ایچون حاضرلندیلر .

«حدیبیه» اسملی اورنغه یتدیکنده افندمز حضرتلری عثمان بن عفان (رضی الله عنه) نی یباروب صوغش ایچون دگل بلکه کعبه معظه نی زیارت ایدوب، عمره قیابو کتمک قصدی ایله کدیکنی تبلیغ ایتدی. فقط مشرکەر اولگی قرارلرینه بناء بوکا رضا اولمادیلر. صوغشدقلری وقت غلبه اوز طرفلرنده اولهچغنی مسلمانلر بیلورلر ایدی. فقط افندمز حضرتلری «مکه» شهرینه و حرم شریف اوزرینه صوغش ایله دگل، بلکه صلح ایله کرمکنی آرزو ایلر ایدی. اوزون ماجرالر سوکنده افندمز حضرتلری «مکه» مشرکیری ایله مصالحه ایتدی وکیلهسی ییل کلوب عمره ایتمک شرطی ایله قایتوب کندی. بو واقعه ایسه «بیعت رضوان» و «صلح حدیبیه» دیهکله معروفدر .

مکه گه قایتدیغی سوک ایمانه دعوت ایدوب افندمز حضرتلری اطرافده اولان باشقلره و پادشاهلره مکتوبلر یازدی وایلچیلر یباردی. روم پادشاهی قیصر رسول الله مکتوبنی

وجسارت کوسترمش واصحاب کرام ده آرسلانلر کبی
 حملہ ایتمشلر ، مشرکلرگه ده کلی تلفات ویردرمشلردر .
 اوشبو سبب ایچوندرکه «مدینه» یاننده اولان اوشبو
 محاربه ده ، مسلمانلرہ غالب اولمادقلرینی گوزل بیلوب
 «مدینه» گه هجوم ایتمک احتمالینی خیالترینہ اولسون
 کتورمامشلر بلکه قایتوب کتیمک چاره لرینی کورمشلر
 ومسلمانلرک قوغولرندن قورقوب غایت عجلہ صورتده
 یورمشلردر .

بشنچی ییل . «احزاب» دیمکله مشهور اولان
 «خندق» محاربه سی اولدی . بونک ایسه قریش عربلری ،
 بنونضیر یہودلری ، غطفان قبیلہلری وغیر چوق قوملر
 بالاتفاق «مدینه» شهرینه کلمکله شهرنی محاصره ایتدیلر .
 سلمان الفارسی مشورتنه کوره اهل اسلام ، شهرک اطرافینه
 خندق (اور) قازمشلر ایدی . ظفر مسلمانلر طرفنده
 اولوب ، دشمانلر تارالوب بتدیلر ویورتلرینه قایتوب
 کتدیلر .

آلتنچی ییل . افندمز حضرتلری «مکه» گه واروب
 عمره قیلیمک قصدی ایله ۱۵۰۰ مقدارنده اولان صحابه لر
 ایله برلکده ذوالقعدہ آینک «مدینه» دن سفر چیقدی .

حضرتلری ۱۶ آی قدر بر مدت ، نماز لرینی « بیت المقدس »
 گه قاراب اوقومشیدی . رمضان آینده روزه طومتق فرض
 ایدلنوب آیت نازل اولدی . فطر صدقه سی وعید نمازی
 مشروع اولوب ، زکات فرض اولدی . « مکه » ده مشرک لر
 طرفندن جفا کوردیکی کبی « مدینه » گه کلدیکنده افندمز
 حضرتلری یهودلردن و مسلمانلر آراسنه ظاهر اولان منافقلردن
 راحتسز اولورغه باشلادی . مشهور « بدر » محاربه سی
 اولدی . اوشبو محاربه ایچون افندمز حضرتلری صحابه لری
 ایله اوزی چیقدی . مسلمانلر آنچق ۳۱۳ و مشرک لرده ۹۵۰
 عدد اولدقلری حالدده الله تعالی نك عنایتی ایله مشرک لرك
 رئیس لری مقتول و عسکر لری مغلوب ، مسلمانلر مظفر اولدی لیر .
 بو واقعه شهر رمضان ۱۷ نچی کونده واقع اولمشدر (۱) .
اوچونچی ییل . « احد » محاربه سی اولدی . منافقلر ك
 ضرر لی حرکت لری سببندن مسلمانلرده مغلوبیت علامت لری
 کورلدی . ۷۰ دن زیاده صحابه شهید اولوب آرالرنده
 حضرت حمزه (رضی الله عنه) ده اولنور ایدی . افندمز
 حضرتلرینك مبارك تشرلردن برینی صدروب توشردیلر .
 مع ما فیہ جناب رسالتیناه افندمز حضرتلری کمال متانت
 (۱) اوشبو کون یادکاری ایچون بایرام یاصامق تیوشلیدر .

ایسہ غایت سادہ روشدہ آدم بیوکگندہ بنا ایدلمش دورت دیواردن عبارت اولوب، قویاش قزوندن صاقلانر ایچون اوستده کولگه لك ده اولور ایدی.

«مدینه» ده اورنلاشدیغی ایله افندمز رسول اکرم حضرتلری آدم ییاروب «مکه» ده اولان عائله سینی کتورتدی. حضرت ابوبکر الصدیق عائله سی هم اوشبو وقت برلکده کلدیلر.

«مدینه» اهلی عموما اسلام ایله مشرف اولدیلر و «یشرب» اسمنده اولان شهرلرینک اسمینی ده تبرکلنمک ویادکار ایتمک قصدیلر رسول اکرم اوزرینه نسبتله «مدینه الرسول» دیه آتادیلر. شمعی ایسه اوشبو اسمی شهرت بولمشدر. هجرتدن برنچی ییل. فرض نمازلر وقتنی بیلدرمک ایچون اذان اوقومق مشروع اولدی. دشمن حساب ایدلن خلقلر ایله صوغش ایتمک طوغر وسنده فرمان کلدی. افندمز سیدالموجودات حضرتاری «مدینه» لی صحابه لر (انصار) دن برر ذات ایله چیتدن کوچوب کلمش لر (مهاجر) دن برر ذاتنی آخرتلك قارنداش ایتدی.

ایکنچی ییل. قبله آلامش نوب «مکه» ده اولان کعبه جهته یونالورگه امر کلدی. «مدینه» گه کلدیکنده افندمز

ایدی . ایشته اوشبو روشده سلطنت ومهابتلك اوزرنده
 فخر الانبیا افندمز حضرتلری «مدینه» گه تشریف بیوردی .
 ای عجایب حکمت ! .. کندینك قارنداشلری ، برلكده
 اویناب کولوب اوسمش ایدمهشلری ، قرق یاشینه یتدیکینه
 قدر جانلری برابرنده یاقین کورمکده اولان دوستلری آتا
 وباباسینك وطنلرینی ، طوغوب اوسمش اولان شهرینی ، یورت
 یر واسبابینی تاشلاب چیقارغه مجبور ایتدیکلری حالده
 چیتلر شادلقلره غرق اولدقلری حالده قارشو آلورلر وآیاق
 توپراقلرینی کوزلرینه توتیا حساب ایدوب آنك یولینه فدا
 ایدر ایچون بتون دنیالرینی لاشی حساب ایدرلر ! ...
 اولگیلری نه قدر بدبخت اولمشلر ایسه صوگغیلریده شول
 نسبتده بختیار اولمشلردر .

۶

مدینه و مشهور حادثه‌لر

«قبا» غه کردیکی ایله افندمز فخر کائنات حضرتلری
 قبا مسجدی نیگزنی تأسیس ایتدی (۱) و «مدینه» گه
 کردیکی ایله ده مسجد حرامنی بنا ایلدی . اوشبو مسجدار

(۱) اسلامده ایلك سالنمش مسجد اوشبودر .

و «مدینه» گه يول طوتدیغی، نه کبی واسطه لر ایله در،
«مدینه» شهرینه ایرشمش ایدی. اوشبو خبر شایع
اولدیغی ایله «مدینه» خلقینه حاصل اولان شادلقنی هیچ
صورمه کز! بونی ایسه کندیلری ده تعریف اینه آلمازلر ایدی.
قارشو آلمق قصدیله «مدینه» خلقی هر کون شهردن
چیقوب «مکه» یولینه کوزلرینی تگوب قاراب طور لر،
کون قزولاندیغی صوڭ شهرگه قایتوب کیدرلر ایدی.
اوزاق وقتلر کوئوب طوروب ده صوڭره دن قایتوب
کتدیگلری بر کونده بیوک یرگه بنمش بر یهودی «مکه»
طرفدن کلیمکه اولان یولچیلری کوردی و اولدیغی کوچی
ایله: «ای جماعت! کوتوب طوردیغکز کیمسه لر کورنه لر!»
دیه قچقردی. اوشبو تاوشنی ایشتدیگلر نده بتون شهر
سلکندی: بالالر، کنیزا کلر، قل و خاتونلر یوکردیلر؛ ایرلر
ویکتیلر هر بری کندیلرینڭ قوراللری ایله قوراللانوب
قارشو کتدیلر و «حره» اسملی اورنده یوزگه یوز قارشو
اولدیلر. بعضیلری آت اوستنده و بعضیلری یایان اوله رق
افندمز حضرتلرینی احاطه ایتدیلر؛ دوه سینڭ تزگینی طوتار
ایچون بربری ایله یارشور اولدیلر. خاتونلر، بالالر
قچقزوب شعرلر اوقورلر و بر طرفدن ده تکبیرلر ایتورلر

چاقروم مسافه ده اولان «قبا» قریه سینه صاغ و سلامت اوله رق کلوب کردیلر. «قبا» ده دوشنبه، سهشنبه، چهارشنبه، پنجشنبه کونلری طور ب ۱۲ نچی ربیع الاول اولان جمعه کون «مدینه» گه تشریف ایتدیلر و بلیغ بر خطبه اوقومقله جمعه نمازینی ادا ایلدیلر (۱).

افندمز فخر المرسلین حضرتلرینک هجرتلری الڭ بیوک حادثه لردندر. بونک سببندن اسلاملر مشرک لک جبر و تزییفلرندن خلاص، حریت اوزرنده عبادتلرینی اجرا ایدرگه و شعار اسلامنی یرینه کتوررگه موفق اولدیلر. اسلام دینی شهرت تابدی، عرب قبیله لری فوج فوج اوله رق کلوب بیعت و یردی، جهانک الڭ یراق والڭ وحشتلی اقلیلرینه قدر امنیت تارالبوب «حی علی الفلاح!» نداسنی عرشلره چیقدی. اوشبو سببندن مذکور حادثه اهل اسلام فاشنده تاریخ باشی اوله رق استعمال ایدلنور و استعمال ایدلنور گه ده تیوشلیدر (۲).

رسول الله افندمز حضرتلرینک «مکه» دن چیقدیغی

(۱) ۲۱ نچی و ۲۴ نچی سنتابر اوله در.

(۲) بیل باشی اولان محرم دن آنچق ایکی آی و بر آز کونلرگه، کچدیکی سببندن هجری تاریخنی ربیع الاول آیدن دگل بلکه بیل باشی اولان محرم دن اعتبار ایتمشلر.

ايدى . شەھردە اولان ماجرالارنى ، خەبەرلەرنى ايشىدوب
كىچە اولدىغى ايله غارغە وارر ايدى . وەر كون ايرتە ايله
ابوبكر الصديق قلى عامر بن فهير قوى كتوينى غار طرفينه
آلوب واروب تابتاتوب عبدالله آياق ايزلر ينى يوغالتور ايدى .
عربلر ك قانلرى بر آز صووندىغى وايزلاودن دە
توقتالدىلر صو ك غاردن چىقىدىلر و «مدينه» يولينە
توشوب سفر ايتدىلر . ابوبكر الصديق حىصرتلر ينى ك قلى
عامر بن فهير ، يول باشچىسى ايدوب ياللادىلر عبد الله
بن اريقط اسمندە بر مشرك عرب هم برلكدە اولنور ايدى .
ويرەچكلر ينى تيوشلى كيمسەلرگە تابشور و قولندە اولان
امانلر صاھبلر ينە قايتارر ايچون ديه افندمز حضرتلرى ،
حضرت على (رضى الله عنه) نى اوز ينى ك حجەرسندە «مكە» دە
قالدىمشىدى .

رسالت كلدىكى صو ك افندمز حضرتلر ينى ك «مكە» دە
كچرمش عمرى ۱۳ يىل اولوب ، هجرت وقتندە ياشلرى دە ۵۳ دە ايدى .
مىلادى ايله ۶۲۲ نچى يىل شەر ربىع الاول ۸ نچى
دوشنبە كون (۱) ، يول اوستندە و «مدينه» گە دە بر نچە

(۱) اوشبو كون فرنىكى حساب ايله سنتابرگ ۲۰ نچى ، روى
وروسى حساب ايله ۱۷ نچى كونى اولەدر .

ھجرت

ذکر ایدلمش قرار موجبچہ مکہ دہ اولان عرب قبیلہ لرینک یکتیت و بہادرلری کیچہ ایلہ بیغولوب افندمز حضرتلرینک حجرہ سینی محاصرہ ایتدیلر .

ایستہ اوشبو کیچہ دہ رسول اکرم حضرتلری حجرہ سندن چیقوب : « وَجَعَلْنَا مِنْ بَيْنِ اَيْدِيهِمْ سَدًّا وَمِنْ خَلْفِهِمْ سَدًّا فَأَغْشَيْنَاهُمْ فَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ » آیتنی او قودیغی حالده چیقوب کندی . محاصرہ ایدوچیلر بالاتفاق تیران اویقودہ اولنورلر ایدی . بر آز وار دیغندن صوگ ابوبکر الصدیق ایلہ اوچراشوب برلکده شہردن چیقوب کتدیلر . دشمنلر آردلرندن چیقوب « مکہ » گہ کیرو دونر ماسونلر یا کہ نہ اولسہ دہ برر مناسبتسز اش اولماسون قصدینہ مبنی ، شہردن پک یراق دگل « ثور » تاغندہ اولان « غار » ایچینہ کروپ کیزلندیلر و بو اورندہ اوچ کیچہ طور دیلر .

حضرت ابوبکرک اوغلی عبد الله ، هر کیچہ دہ یانلرینہ واروب قونار و سچردن طوروب شہرگہ قایتوب کیدر ، اوشبو سببدن مکہ خلقی بونک غارده کیچہ لدیکنی بیلمازلر

ایله ابوبکر الصدیق، علی المرتضی و صهیب، زید بن حارثه همده بعض بر ضعیف حالسز مسکینلرگنه قالدی. افندمز حضورینه واروب ابوبکر الصدیق حضرتلری «مدینه» گه هجرت ایتمک حقنده رخصت صورمشیدی. رسول اکرم: «صبر ایله! هجرت حقنده اذن اولنه چغنی بن هم امید ایتمکه ایم، اگرده اذن اولور ایسه برلکه سفر ایدرمز» دیدی. بوکئا بناء ابوبکر الصدیق حضرتلری، افندمز ایله برلکه سفر ایدچک صورتده سفر یاراغنی کوررگه باشلادی.

«مدینه» لیلرک بیعت و یروب کتدیکلرینی ایشتدیکلرندک مشرکلر، اوستلرینه کوک یمرلوب توشمش روشده متأثر اولدیلر؛ فوق العاده آچیغلی کلدی وفرصت اوتمکسزین بو طوغروده جدی بر مشورت ایتمک ایچون، کیکاش یورتی اولان «دارالندوه» گه بیغولدیلر. مشرکلرک الک بیوکلرندن والک عقلولرندن عبارت اولان اوشبو جمعیت طرفندن هر بر قبیله ناک قهرمان ییکیتلری افندمزک اوی یانینه قارانغوده بیغولوب وبالاتفاق هجوم ایدرک اولدررگه وشول وقت نظامنه کوره سوکره دن هاشم قبیله سی فائده سینه دیت (فان حقی) تولارگه قرار ویرلدی.

اذا وجفالر ایتدیکلرینی کوردیکندە افندمز حضرتلری بونلرک ایمانه کلەکلرندن مایوس اولمش و اوشبوسبیدن، باشقه عرب قبیلهلرینی دعوت ایدرگه شروع ایلمشدر. عربلرک مجمع و مشهور پانایرلرندە یوروب اوزینی عرض ایدر، یراق یرلردن «مکه» گه حج قیلور ایچون کلەکلە اولان آدملرگه اسلام دیننی بیان ایدوب دعوت ایلر ایدی.

رسالتنک ۱۲ نچی ییلندە ایدی «مدینه» شهرندن حج ایدرگه کلەش عربلرگه اسلام دیننی عرض ایتدیکنده بر فرقه عربلر «مکه» ده «عقبه» اسملی اورنده افندمز حضرتلرینه اجابت ایتدیلر وایکنچی ییل دخی کوبراک کلوب رسول الله اوزرینه بیعت ویرمکلە اسلام دیننی قبول ایدرک قایتوب کتدیلر.

ایشته «مدینه» شهرنده اسلام دینی نامر جایا باشلادیغنی کوردیکلرندە، بیگ توری زحمتلر چکوب طورمقە اولان صحابهلر برر برر «مکه» دن «مدینه» گه کوچارگه باشلادیلر؛ دینلرینی صاقلامق وراحتلک اوزرندە عبادتلرینی ادا قیلوق امیدى ایله قارنداش قبیلهلرینی، وطن اصلیلرینی تاشلاب آیرلوب کتمک مشقتلرینی تحمل ایدر اولدیلر. حتی بر وقت «مکه» ده افندمز حضرتلری

اوستنه تيگانلىكلار وسانچكىلى چىقىلار سالوب قويازلار ايدى.
 اوچ آي قدر بر وقت اوشبو حاللرگه صبر اينوب طوردى
 ايسهده سوئره عاجز قالمقلى هجرت قىدى ايله «طائف»
 شهرينه كتى، فقط اميد ايتدىكى فائده بونكه هم اولمادى:
 «طائف» خلقندن خىر كورمادى.

طائف خلقلى افندمزنك سوزينه قولاق سالمادىلار،
 الوغلىرىنك قوتورتولرىنه كوره قىللى وبالالىرى تاشلار ايله
 آتدىلار، مبارك باش وياقلىرىنى قاناتدىلار. اوشبو وقتده
 ياننده اولان زىد بن حارثه افندمزننى صاقلارغه اجتهاد
 ايلار واوز گودهسى ايله قالقان اولور ايدى. آخرالامر
 افندمزن حضرتلى تكرر «مكه» گه قايتورغه مجبور اولدى
 و قايتدىغى وقتنده يولده: «اى بنم رىم! بن ضعيف بنكىم،
 خلق آراسنده حرتم قالمادى! اى ضعيفلره ياردم وىروچى
 الله! آچىگه اوچرامقندن بنى صاقلار اولسهك، دنيانك هر
 بر آغرىغينه توزمك بورچمدر!» ديه مناجات ايتمش
 و «مكه» گه كلىكنده ⁶¹⁶⁹مطعم بن عدى حمايه سنده اوله رق
 شهرگه كرمىشر.

بتون عرب خلقى بالاتفاق قارشو طوردىقلى وكوندن
 كون اوصاللىقلىرىنى و قارشولقلىرىنى آرتدروب انواع تورلى

انساب واقرباسی آراسنده اولدیغی حالده غریب اولهرق
قالمشدر. زیرا ابو طالب افراط درجده شفقتلی ومرحمتلی
اولدیغندن الندن کلدیکی قدر افندمزی حمایت ایلر
وآنڭ ایچون اوز اوستنه کوب مشقتلر یوکولار ایدی.
حضرت خدیجهده، بتون خلق تکذیب ایتدیکی بر وقتده
افندمز حضرتلرینی تصدیق ایتمش وجمله خاق استهزا
وحقارت ایتدیکلری برزمانده دائم تسلیه ایدوب ویاردچی
اولهرق طورمشدر. شول سببلی بونلر وفاتی ایله افندمز
حضرتلری الڭ یاقین حامیلرنی، ظهیر ونصیرلرینی غائب
ایتمشدر. بونلر وفاتی ایله مشرکلر دخیده الوغ بر فرصت
تابوب افندمزگه اولگیدن زیاده اذا ایدر واهانت قیلور
اولدیلر، ساحر وکاهن دیدیار، مجنون وشاعر دیه سویلادیار.
یوللرده قار اولطوروب وموسم هم جمعیتلرده یوروب خلقلرنی،
یراق یرلردن کلمش مسافرلرنی نفرت ایتدرر ایچون هر
تورلی افترالر اختراع ایدوب سویلاب یوردیلر. خصوصا
اوزینڭ کورشیلری ویاقین قارنداشلری اولان ابولهب ایله
خاتونی ام جمیل بنت حرب وعقبه بن ابی معیط هیچ راحتک
ویرمازلر؛ نماز اوقورغه کرشور اولسه اوستنه نجسلا کتوروب
سالورلر، آش وطعاملرینه بچراق نرسهلا تاشلارلر، یول

یورتینه هجرت ایدرگه مجبور اولدیلر. بو دفعه هجرت ایدنلر ۸۳ ایر و ۱۸ خاتون اولوب، جعفر بن ابی طالب ایله خاتونی اسماء بنت عمیس، عبیدالله بن جحش ایله خاتونی ام حبیبه بنت ابی سفیان بونلر جمله سندن ایدی.

«شعب ابوطالب» ده بنو هاشمک کورمش مشقتاری، چکمش غر بتلکلری تعریف ایدرلک درجه دن کچمش ایدی. یانلرینه چیتدن کشی کرمک و ایچدن چیقوب یورمک و اختلاط ایتمک ممنوع اولدیغی سببلی عادتتا بر حبسخانه ده وقت اوزدرمش کبی اولمشلردر. آچلق ایله شول درجه ده مبتلا اولمشلردرکه تابلور ایسه اولن و آغاچ یافراقلرینی جنت نعمتلی اورننده کوروب آشامشلردر.

صوگره دن بعض عرب الوغلی بو حال گه رضا اولمادقلرینی بیان ایتدیکلری و دعوی چیقاردقلاری سببلی قطیعه کوتارلری و «شعب» ده اولانلر اولگیسی کبی ایرکلی اولدیلر.

رسالتدن ۱۰ نجی ییل و هجرتدن ۳ ییل مقدم، ابوطالب وفات ایتدی. بوندن ۳ کون صوگره ام المؤمنین خدیجه (رضی الله عنها) حضرتلری ده دنیادن کچدی. او شبو جهنتدن ائندمز حضرتلری قراوسز قایغرمش و او شبو ییلنی ده «عام الحزن» (قایغو ییلی) دیه آتامش؛ کندی وطننده و کندی

رسول الله واصحابنه اذيت ويرمكمن منعلنمشلر ديه يالان
بر خبر ايشنديكلرندن اصل وطنلری اولان «مکه» شهرینه
افندمز حضورینه تکرار قایتوب کلدیلر؛ فقط مشرکلرک
عداوتلری، اذیتلری اولگیدن دخی نچه مرتبه آرتمش اولدیغنی
آنچق «مکه» یانینه يتدیكلرنده ایشدوب زیاده مایوس اولدیلر.

واقعاً مکه مشرکلری رسول اکرم جنابلرینه ومخترم
صحابه لرینه اذالرینی آزالتمق دگل بلکه کوندن کون
آرتدرلر، بری برندن اوزدرلر ایدی. افندمز حضرتلرینی
بویله اشدن منع ایتمادیكلرینی واولدرر ایچون اوزلرینه
تسلیم ایلمادیكلرینی بیوک بر قباحت عد ایدوب بتون
هاشم اوروغینه قطیعه (۱) اعلان ایتدیلر وهیچ وجه ایله
آنلر ایله مناسبت پیدا ایتیمه چکلرینه دائر بر حجت
کاغدی یازوب کعبه ایچینه آصدیلر. ابو لهب وعائله سی
مشرکلر طرفنده قالوب، آندن باشقه اولان بنو هاشم مسلمان
وکافرلری «شعب ابو طالب» اسملی یرده اوچ ییل مقداری
بر مدت محصور اوله رق طور دیلر.

ایشته اوشبو وقت «مکه» ده کون کچرمک احتماللری
قالمادیغنی بیلوب اصحاب کرام ایکنچی دفعه اوله رق حبش
(۱) قارنداشلکدن کیسولمک وبونگله برابر اذیت ویرمک.

ابی وقاص، طلحة بن عبیدالله، صہیب الرومی، عبد اللہ بن مسعود، ابو ذر الغفاری و باشقہ لردر.

نبوتدن ۴ نچی ییلده اشکار صورتده ایمانه دعوت ایدرگه باشلادیغی سببلی مشرکلر، افندمز حضرتلرینه و آنک صحابه لرینه اذا ایدرگه کرشدیلر، تحقیر و مسخره لکلرک هر نوعینی کوسترر اولدیلر.

«مکه» خلقینگ عمومی روشده بویله جفا کوسترملگری حددن آشدیغی صوگ افندمز حضرتلرینگ اشارت ایدوی و مناسب کور وینه بناء صحابه لر حبش یورتینه هجرت قیلورغه قرار ویردیلر (۱) واک برنجی دفعه اوله رق ۱۲ ایر و ۴ خاتوندن عبارت بر طائفه گیزلی صورتده کوبسی ده یایان اوله رق مکه دن چیقوب کندیلر؛ بحر احمری کچوب حبش پادشاهی نجاشی حضورینه واروب صفندیلر. حضرت عثمان ایله خاتونی رقیه بنت رسول الله، ابو سلمه ایله خاتونی ام سلمه، عبد الله بن مسعود، زبیر بن العوام، عبد الرحمن بن عوف اوشبو جمله ده ایدیلر. بونلر اوچ آی مقداری بر وقت حبش یرنده طور دقلری صوگ قریش عربلری

(۱) حبش که هجرت ایتمکک سببی ایسه آنلرک نصرانی اولدقلرینده مکه مشرکری ایله اعتقادلری خلاف و بر بریله علاقہلری اولمادیغیر.

سویلاب بر تدبیر ایتمکنی رجا ایلدیلر . ائندمز حضرتلری ده
حجر آسودنی بر کیوم اوستنه قویدرمقله قبیله الوغلرندن
کیومنڭ اطرافندن کوتارتوب اورنینه کتورتدی . ایشته
بیوک بر دعوی اوشبو روشده منقطع اولدی .

۴

رسالت

۴۰. یاشنده وقتده ائندمز حضرتلرینه جبرائیل فرشته
آرقلی وحی کلورگه باشلادی . الڭ ایلک یاشرون صورتده
اوله رق خلقلرنی ایمانه دعوت ایلر اولدی .

اسلام ایله مشرف اولانلرڭ مقدملری خاتونلردن
حضرت خدیجه، ایرلردن ابوبکر الصدیق، یاش اوغلانلردن
حضرت علی (۱)، آزاد اولنمش قللردن زید بن حارثه ،
آزاد اولنمش جاریهلردن ام ایمن (۲) اولمشدر .

بونلردن صوڭ اسلام دیننی قبول ایدنلر : عثمان بن
عفان، زبیر بن العوام، عبدالرحمن بن عوف، سعد بن

(۱) بو وقت حضرت علی، ائندمز تربیه سنده وآنڭ عائله سنده

اولنور ایدی .

(۲) بو خاتون عبدالله بن عبدالمطلب حضرتلردن آزاد ایدلوب

قالهش جاریه اولوب، ائندمز حضرتلرینی تربیه ایدوب اوسدرمشیدی .

ایسه هر بر مقصدینه وسیله ایتماک ممکن ایکن بالعکس بوندن
استفاده ایتماش و یاشی بیوکلندیکی نسبتنک فکر در یاسینه
غریق اوله رق یورر و خلوت یرلر نی آرزو ایلر اولمشدر .
۳۵ یاشلرینه یتدیکی وقتلرده عرب خلقلری کعبه نی
تجدید ایدرگه قرار و یردیلر . بوقت کعبه معظه ، آدم
بیوکلگنده اولان دورت دیواردن عبارت اولوب ، اوستی
آچیق و کوب یرلری بوزولمشیدی . عربلر کعبه نی نیگزی
صالمنش یرگه قدر سوتدیلر و یکیندن دیوارلرینی بیوکلندر وب
اوستنی هم اورتدیلر . « جده » شهر یاننده قوم اوستنده
اوطوروب فالمش بر کویمه ناک تاقته لرینی و باشقه آغاچلرینی ،
تاشوب کرک یرلرینه قویدیلر . فقط « حجر اسود » نی اورنینه
قویبق ایچون هر قبیله کندینی حقلی کوردیکلرندن آرالرنن
بر دعوی ظهور ایندی . مسجد ایشکندن ائک ایلک کروچی
آدمنی حاکم قویوب اوشبو دعوالرینی فصل ایتدرگه قرار
و یردیلر . تصادف اوله رق مسجد ایشکندن شول وقت
فخر کائنات افندمز حضرتلری کلوب کردیکندن هر بری
« محمد الامین ! » دیه مسرور اولدیلر (۱) و واقعنه

(۱) راست سوزلی و عهدینه وفالی اولدیغندن افندمز حضرتلرینه

عربلر « محمد الامین » دیبورلر ایندی .

افندمز حضرتلری، عبدالمطلب اوغللری ایله برلیکده اوشبو جمعیتده حاضر اولمش و بونگ حقدده: «یاش وقتیده عملرم ایله برابر عبدالله بن جدعان خانهدنده اولان «حلق الفصول» جمعیتده اولمشیدم، شوندن غایت ممنونم، اگرده شویله بر جمعیت تأسیس ایدنلر اولسه ایدی بوکون برلیکده اولنور ایدم!» دیه سویلر اولمشدر.

۲۵ یاشلرینه ایتدیکنک عرب سودا گرلرینک مشهورلرندن اولان خدیجه بنت خویلد مالی ایله سودا ایچون شام سفرینه چیقیدی و بوسفرده خدیجه ننگ میسره اسملی قلی (۱) هم برابر اولنور ایدی. سفرلری مبارک اولمش و امید ایتدیکلرندن زیاده ربجلر کوروب قایتمشلردر.

اوشبو سفردن کلوب بر ایکی آی اوتدیکندن سوک فخر المرسلین افندمز حضرتلری، خدیجه (رضی الله عنیا) ایله ازدواج ایتمشدر. بووقت رسول اکرم ۲۵ یاشده و حضرت خدیجه ده ۴۰ ده اولنور ایدی.

خدیجه کبی عقلی و اعتبارلی بوخانون ایله نکاح ایتدیکی سببندن افندمز حضرتلری بیوک بر دولته نائل اولدی. بونی

(۱) بوندن سوک بومیسره ننگ اسمی چیقماز، شول جهتدن اسلامدن مقدم وفات ایتدیکی ظن اولنور.

یوقی؟» دیه صوردی. کروان خلقی ده بو طوغروده برشی
 بیلهادیکلرینی بیان ایتدیلهر و حرکت ایدوب یوللرینه کتدیلهر.
 تخمیناً ۲۰ یاشلرندده وقت بر طرفده قریش قبیله سی
 ایله کنانه قبیله سی و ایکنچی طرفده قیس قبیله سی اولدیغی
 حالدده بر محاربه اولدی. کندینگ یاقینلری اولان زیبر،
 ابوطالب، حمزه، عباس ایله برلکده اوشبو محاربه ده
 افندمز حضرتلری اولنوب اوشبو یاقینلرینه خدمت ایتمش،
 فقط رسالت کلدیکی صوڭ بو طوغروده ندامت ایدوب
 سویلادیکی مرویدر. عرب خلقی آراسنده «یوم فجار»
 دیه مشهور اولان واقعه اوشبودر.

اوشبو محاربه دن صوڭ یا که بر قدر وقت ایلك،
 عرب الوغلی عبدالله بن جدعان یورتینه ییغولوب، مقدم
 عصرده ظلم و خیانت که قارشو تأسیس ایدلمش اولان «حلق
 الفضول» اسملی جمعیتنی (۱) یا کثارتدیلهر و «مکه» شهرنگ
 ظلم و جبرنی بترمک حقدده بر بری ایله معاهده ایتدیلهر.

(۱) «حلق الفضول» جمعیتنی ایسکی زمانده فضیل بن الحرث،
 فضیل بن وداعه، مفضل بن فضاله اسمنده ذاتلر تأسیس ایتیشلر ایدی.
 اوشبو جهتن مؤسسلرینه نسبتله «حلق الفضول» دیه معروف
 اولمشیدی. فقط زمانلر اوتدیکی و مؤسسلری وفات اولوب بتدیکی
 سبندن، جمعیت حکمز و اونودلوب قالمشیدی. ایشته عرب
 الوغلی اوشبو اونودولمش جمعیتنی تکرار احیا و تجدید ایتشلردر.

بیلوب گوده یاننکه آغلاب طورمش اولدیغی روایت اولنمشدر .
 بوندن صوڭ آتاسی ایله آتا و آنا بر طوغمه اولان ابوطالب
 تربیه سینه کوچوب ، آنڭ خانه سنک یاشامشدر . ابوطالب
 پک مرحمتلی و شفقتلی بر ذات اولدیغندن افندمز حضرتلرینی
 غایت سومش و کندی بالالرنندن آرتق صورتده اعتنا ایله
 تربیه ایدر اولمشدر .

۳

نشأت

رسول اکرم حضرتلری ۹ ایله ۱۲ یاشلری آراسنده
 اولدیغی بر وقت « مکه » خلقینگ سودا کروانلری شام
 سفرینه چیقارغه حاضرلنور ایدی . ابوطالب هم اوشبو کروان
 ایله برلکده سفر یاراغینی کوردی . فقط تربیه سنده اولان
 پیغمبرمزی قزغاندیغی سببلی کندی ایله برابر آلهرق شام
 سفرینه چیقدی . شام مملکتینه کروب « بصری » شهری
 یاننکه استراحت ایتدیکلری وقت ، یراق دکل یرده بر صومعه ده
 عبادت ایدوب طور وچی بحیرا (۱) دیه معروف اولان
 راهب بونلرڭ یانلرینه کلدی و : « عرب یورتنده بر پیغمبر
 ظاهر اولورغه تیوشلی ایدی ، بو طوغروده سزده برر خبر

(۱) بحیرا ، بانڭ فتحه سی ایله در .

حضرتلری واروب اطورر ، عبدالمطلب ده بونی بیلدیکی
ایله (۱) قولی ایله آرقاسینی سیپاب سویار : « بو اوغلم
بیوک بر آدم اولسه کرک ! » دیه سویلر ایدی .

آمنه جنابلری ، ام ایمن ایله برابر افندمز حضرتلرینی
برلکده آلوب « مدینه » شهرینه قارنداشلرینی و حضرت
عبدالهاک تربه سینی زیارت ایتمک قصدیله سفر ایتدیلر .
حضرت آمنه هر ییل بر مرتبه واروب زوج محترمینه زیارت
ایدوب کلور ایدی . اوشبو سفرلرندن قایتوب واردقلرنده
« مدینه » گه یراق دگل « آباء » اسملی قریه گه یتدیکلرنگ
آمنه جنابلری خسته لنوب اجل موعودی ایرشدی و اوشبو
یرده دفن اولندی . افندمز حضرتلری اوشبو کوندن اعتبارا
آنا ایله آنادن یتیم اوله رق قالدی ، یاشیده آلتی ویدیارده
ایدی . « مکه » گه ایسه ام ایمن قوچاغنده قایتمشدر .

حضرت عبدالله ، آمنه دن باشقه خاتون آلاماش
و آمنه ده ایکنچی بر ایرگه وارمامش ، افندمز حضرتلرندن
باشقه بالالری ده اولمامشدر .

فخر موجودات افندمز حضرتلری ۸ یاشلرنده وقت
عبدالمطلب وفات اولدیغندن سوکلو باباسندن محروم قالدیغنی

(۱) عبدالمطلب بو وقتده صوقرایمش ایدی .

جناب رسالتپناه افندمز حضرتلری عرب آراسنك «عام
 فيل» (فيل ييلى) ديه مشهور اولان ييلده شهر ربيع الاول
 ۹ نچى دوشنبه كون تاك وقتنده «مكه» شهرنده ديناغه كلمكه
 «محمد» ديه تسميه ايدلدى. (ميلادى ايله ۵۷۱ نچى ييل،
 فرنگى حساب ايله ۲۰ نچى و رومى- روسى حساب ايله
 ۱۷ نچى آپريلك اولدر). بدوى عرب بلردن بنوسعد قبيله سينك
 حارث بن عبدالعزى خاتونى حليمه (۱) بنت ابى ذويب
 سوت ايمزدىكى و تربيه ايتدىكى سببلى اوشبو بدوى عرب لر
 ايچنده ۴ ياشى تمام اولديغينه قدر طوردى و صوگرده
 آناسى آمنه جنابلرينه تابشردى. حليمه دن مقدم ابولهب
 جاريهسى اولان ثويبه هم بر قدر وقت اوز سوتنى ايمزوب
 طورمشيدى. آناسى اولماديغى سببلى باباسى عبدالمطلب
 طرفندن تربيه ايدلنور ايدى.

عبدالمطلب، عرب قومى آراسنك پك معتبر و حرمتلى
 ذات اولديغندن كعبه شريف ياننك اوطوردىغى وقت، عرب
 الوغلىرى بونك حضورنك ادب اوزرنك اوطوررلر، كندينك
 اوغلىرى ده تعظيم يوزندن آياقلىرينه باصوب قول قوشروب
 طوررلر ايدى. فقط يانينه يالكز، صبى اولان افندمز

(۱) اوشبو خاتون صوگرده دن اسلام ايله مشرف اولدى.

بابالری کلاب بن مره ده قوشولالار .
 فھر بن مالک «قریش» دیملکه مشهور (۱) اولدیغندن
 افندمز حضرتلری عرب قومی آراسنده اصل نسب اولمق
 ایله معروف اولان قریش قبیله سندن و هاشم اوروغندن
 اوله در . هر بر بابا و اییلری مسلمانلر اولوب (۲) کندی
 زمانلرینک حکیمنه کوره شرعی نکاحلر ایله ییغولمشلر ،
 سفاح و سفاهت کبی بوز وقلقلردن صاف و خالص اولمشلردر .

۲

ولادت

سلطان الانبیا افندمزک محترم آناسی عبدالله حضرتلری
 ۱۸ یاشنده و آناسی آمنه جنابلری ده ۱۴ یاشنده اولقلری
 وقت ، آرالرنده نکاح اجرا اولنمشیدی . عبدالله حضرتلری
 سفرده ایکن حالنده خسته اولوب «مدینه» شهرنده وفات
 ایتدی . یاشی تخمینا ۵۲ده ایدی . قبر شریفلری «مدینه» ده در .
 افندمز حضرتلری بو وقت ایکی یاخودسکنز آیلق حمله قالمشدر .

(۱) بعضیلر «قریش» دیملکه معروف اولان ذات نضر بن کنانه

ایدی ، دیپورلر .

(۲) دلائل النبوة لابی نعیم الاصبهانی . ج ۱ ص ۱۱ .

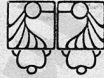
محمد ﷺ

پیغمبرمز افندمز حضرتلرینک اسم شریفلری «محمد» اولوب، آتاسی ده عبدالله بن عبدالمطلب بن هاشم بن عبدمناف بن قصى بن كلاب بن مرة بن كعب بن لوى بن غالب بن فهر بن مالك بن النضر بن كنانة بن خزيمة بن مدركة بن الياس بن مضر بن نزار بن معد بن عدنان، در.

«عدنان» دن یوقارو اولان بابالرك ترتیبیلری و اسملری پك آچیق معلوم دگل ایسه ده ابراهیم پیغمبرك اسماعیل (علیهما السلام) اسملی اوغلینه طوتاشدیغنه عالملر آراسنده خلاف یوقدر.

افندمز فخر کائنات حضرتلرینک اناسی بنو زهره قبیله سینک الوغلرندن وهب بن عبدمناف بن زهرة بن كلاب بن مرة قزی «آمنه» ایدی. آتا ایله آنا طرفنده اولان

اوشبو چەتدەن بو ولینعمەتمز افندمز حضرتلرینڭ کیم
ایدیکنی بیلیمک، ترجمە حالندن آز اولسەدە خبردار اولمق
و نسب شریفی ایلەدە بر قدر آشنالق کسب ایتمک هر بر
مسلمان ایچون لازم اولور . بناء علیە افندمز حضرتلرینڭ
ترجمە حاللری و نسب شریفلری حقدە مختصر صورتدە
اوشبو رسالەنی ترتیب ایتدک . مناسب وقتی ایلە انشاء الله
اوزونلری دە یازلور .

مَجْلَد

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله و سلام على عباده الذين اصطفى

﴿ مدخل ﴾

ديانتىز جهننجه بز اهل اسلام ايجون اڭ بيوك و اڭ
محترم ذات. بيغمبرمز فخر موجودات حضرتلرى اولوب،
ضالات دولقونلرى آراسنده باتوب قالقوب يوردىكمز وقت
قوللرمزدن طوتوب سلامتلك طرفينه چيقارمشدر. دنيا
و آخرته سعادتمزگه سبب اوله چق طوغرى يولنى بزلره هم
اوشبو محترم ذات كوسترمشدر .

محترم محمد شاکر
و محمد ذا کر افندیلر!

بو کون «وقت» جریده سی و «شورا» مجله سنه
مخصوص بر مطبعه تأسیس وکشاد ایتمکه سگز. مطبعه کزک
وطنمزه، اولاد ملت آراسنده علوم و معارفک انتشارنه خادم
اوله رق، اوزون مدتلر دوام ایتووینی جناب حقندن
تمنی ایدرم. تالیف ایتمش اولدیغم بو اثریمی ده، یوم
کشادینه بر یادکار اولمق اوزره، مطبعه کزه تقدیم ایدرم.

رضاء الدیبه بنه فی الدیبه

ذوالقعه ۲۵ سنه ۱۳۲۶،

دیکابر ۴ سنه ۱۹۰۸

«اورنبورغ»

اورنبورغده «وقت» غزتهسى ناك مطبعهسى .

ТИПОГРАФИЯ ГАЗЕТЫ „ВАКТЪ“ ВЪ Г. ОРЕНБУРГЪ.

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ

محمد

فخر کائنات اقدس رسول اکرم صلی اللہ علیہ وسلم حضرت زین العابدین
مبارک شجرہ سی نسل و نسبری و بعض احوالی یازلس برساً

اثر:

رضاء الدین بن فخر الدین

«وقت» مطبعہ سی آچلدیغندہ باشلاب باصلمش برنیچی اثردر.

سنہ ۱۹۰۹ بنوار